

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΓΕΙΑΣ**

**Αθήνα 29.11.2002
Αριθμ. Απόφ. 12 της 176ης
Ολομ./28.11.02**

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ: Περί Ιατρικών Ειδικοτήτων

(Σε αντικατάσταση του Π.Δ. 415/29-12-1994: «Περί του χρόνου ειδίκευσης ιατρών για απόκτηση ειδικότητας»)

Άρθρο 1

Περιεχόμενο εκπαίδευσης ανά ειδικότητα

1. ΑΓΓΕΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Ακτινολογία αγγειακού συστήματος.
2. Ανατομία αγγειακού συστήματος.
3. Παθολογική ανατομική των αγγειακών παθήσεων.
4. Φυσιοπαθολογία των αγγειακών παθήσεων.
5. Αιμοδυναμική - Υπέρηχοι των αγγείων.
6. Θεραπευτική των παθήσεων των αγγείων.
7. Κλινική εξέταση και σημειολογία των αγγειοχειρουργικών παθήσεων.
8. Εγχειρητική τεχνική.
9. Μετεγχειρητική παρακολούθηση και αγωγή του αγγειοχειρουργικού ασθενούς.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Θρομβοενδαρτηρεκτομές με βιολογικό ή συνθετικό μπάλωμα.
2. Παρακάμψεις με συνθετικό ή βιολογικό μόσχευμα (ανατομικές ή εξωανατομικές).
3. Εμφυτεύσεις αρτηριών.
4. Ανευρύσματα αρτηριών.
5. Εμβολεκτομές.
6. Τραύματα αρτηριών και φλεβών.
7. Συμπαθεκτομές.
8. Χειρουργική των φλεβών.
9. Ακρωτηριασμοί.

2. ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην αιματολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της αιματολογίας και να αντιμετωπίζει τα πλέον επείγοντα αιματολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης που περιλαμβάνει την λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο, την πλήρη αντικειμενική εξέταση και την επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης. Η εκπαίδευση διακρίνεται σε :

- Βασική θεωρητική και κλινική εκπαίδευση,
- Πρακτική εκπαίδευση.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με :

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων,
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον,
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου,
- Βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις και ενημερωτικά σεμινάρια.

Πρακτική και εργαστηριακή εκπαίδευση.

Κατ' αυτήν ο ειδικευόμενος μετέχει ενεργητικά και υπεύθυνα και αποκτά εμπειρία στις ακόλουθες κυρίως δραστηριότητες :

- Παρακολούθηση των νοσηλευόμενων αιματολογικών ασθενών, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Παρακολούθηση εξωτερικών αιματολογικών ασθενών στο αιματολογικό ιατρείο του τμήματος (τουλάχιστον 20 ανά εβδομάδα).
- Συμμετοχή του στις εφημερίες της κλινικής, όπου υπηρετεί, και στην αντιμετώπιση επειγουσών περιπτώσεων του Νοσοκομείου του.
- Εκτέλεση εργαστηριακών αιματολογικών εξετάσεων.
- Εκτέλεση τεχνικών και διαδικασιών συλλογής και επεξεργασίας κυττάρων του αίματος με στόχο τη μετάγγιση ή μεταμόσχευσή τους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

A. ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

1. **Βασικές αρχές ανοσολογίας.** Μοριακή οντογένεση ανοσοσφαιρινών. Οντογένεση φυσιολογικών B και T κυττάρων.
2. **Βασικές αρχές μοριακής βιολογίας που αφορούν την αιματολογία.**
3. **Αιμοποιητικό προγονικό κύτταρο.** Κινητική της αιμοποίησης, πλαστικότητα πολυδύναμου προγονικού κυττάρου, μικροπεριβάλλον μυελού και δενδριτικά κύτταρα. **Αιμοποιητικοί αυξητικοί παράγοντες.**
4. **Σύνδρομα μυελικής ανεπάρκειας.**

5. **Αναιμίες από μειωμένη παραγωγή ερυθρών.**
6. **Αναιμίες από αυξημένη καταστροφή και άλλες διαταραχές των ερυθρών** Οργάνωση και έκφραση των γονιδίων σφαιρίνης. Δομή και λειτουργία αιμοσφαιρίνης. **Αιμοσφαιρινοπάθειες και θαλασαιμίες. Μεμβρανοπάθειες,** οργάνωση και έκφραση των γονιδίων των πρωτεϊνών της μεμβράνης. **Ενζυμοπάθειες. Αναιμίες ανοσολογικής αρχής. Πορφυρίες.**
7. **Πρωτοπαθής και δευτεροπαθής αιμοχρωμάτωση.**
8. **Διαταραχές μυελικής σειράς.** Παραγωγή, κατανομή, λειτουργικός ρόλος και διαταραχές των κυττάρων του αίματος.
9. **Μυελικές λευχαιμίες, μυελοδυσπλαστικά σύνδρομα και μυελοϋπερπλαστικές διαταραχές.** Μοριακή παθογένεια της κακοήθειας (ΜΔΣ, ΟΜΛ, ΧΜΛ, άλλα Μυελοϋπερπλαστικά σύνδρομα). Παθοφυσιολογία, κλινικές εικόνες και διάγνωση.
10. **Λεμφοϋπερπλαστικές διαταραχές.** Μοριακή παθογένεια της κακοήθειας (ΟΜΛ, ΧΛΛ, Λεμφώματα (Hodgkin και NHL), Μυέλωμα και πλασματοκυτταρικές δυσκρασίες. Βιολογικοί δείκτες δραστηριότητας νόσου. Παθοφυσιολογία, κλινικές εικόνες και διάγνωση.
11. **Γενικές αρχές χημειοθεραπείας. Μηχανισμοί δράσης φαρμάκων. Ακτινοθεραπεία (δόσεις και επιπλοκές).** Θεραπευτική προσπέλαση αιματολογικών κακοηθειών.
12. **Μεταμόσχευση Αιμοποιητικών Κυττάρων.** Ενδείξεις και επιλογή δότη. Ιστοσυμβατότητα. Προϋποθέσεις επιτυχούς μεταμόσχευσης. Κατεργασία μοσχεύματος, συντήρηση και κατάψυξη των προγονικών κυττάρων αίματος ή/ και μυελού. Σχήματα προετοιμασίας, τεχνική, πρόωμη και όψιμη τοξικότητα. Αρχές γονιδιακής θεραπείας.
13. **Αιμόσταση και θρόμβωση.** Δομή και λειτουργία αιμοπεταλίων. Οργάνωση και έκφραση των γονιδίων των παραγόντων πήξεως και των αναστολέων τους., Θρομβοπενίες από μείωση παραγωγής-αύξηση καταστροφής αιμοπεταλίων. Θρομβοπάθειες. Διαταραχές πήξεως από έλλειψη παραγόντων. Αιμορροφιλίες και υποκατάσταση. Συγγενής και επίκτητη θρομβοφιλία, αντιφωσφολιπιδικό σύνδρομο, θρομβωτικές μικροαγγειοπάθειες. Αντιπηκτική-θρομβολυτική θεραπεία.
14. **ΙΑΤΡΙΚΗ ΜΕΤΑΓΓΙΣΕΩΝ.** Προσέλκυση και επιλογή δοτών. Παράγωγα αίματος. Συστήματα ομάδων αίματος. Κριτήρια μεταγγίσεως αίματος και των προϊόντων του. Επιπλοκές μετάγγισης. Λοιμώδη νοσήματα μεταδιδόμενα με τη μετάγγιση. Ενδείξεις χορήγησης ανοσοσφαιρινών, παραγόντων πήξεως. Πλασμαφαίρεση, κυτταροαφαίρεση. Πρακτική μεταγγίσεων αίματος, πλάσματος και παραγόντων σε επιλεγμένες κλινικές καταστάσεις. Αυξητικοί αιμοποιητικοί παράγοντες. Αυτόλογη μετάγγιση. Αιμολυτική νόσος νεογνού.
15. **Συμβουλευτική αιματολογία.** Αιματολογικά προβλήματα στην κύηση, την μεταμόσχευση συμπαγών οργάνων, την HIV λοίμωξη κ.ά.
16. **Ηθικές αρχές αιματολογίας,** πληροφόρηση ασθενούς, φροντίδα τερματικού ασθενούς, ηθική πρωτοκόλλων, κοινωνικό και οικονομικό κόστος θεραπευτικών αποφάσεων, ποιότητα ζωής ασθενών.

B. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ. ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΗ.

1. Γενικές αρχές και μέθοδοι διερεύνησης. Χρώσεις και κυτταροχημεία κυττάρων του αίματος. Βιοψία και παρακέντηση μυελού και λεμφαδένων. Ανάγνωση επιχρισμάτων. Αναγνώριση των βασικών παθολογοανατομικών εικόνων στη βιοψία μυελού και λεμφαδένων.
2. Αυτόματοι αιματολογικοί αναλυτές. Ποιοτικός έλεγχος.
3. Προσέγγιση ασθενούς με αναιμία : Έλεγχος σιδήρου και σιδηροφόρων πρωτεϊνών, έλεγχος βιταμίνης B₁₂ και φυλλικού οξέος. Σίδηρος μυελού. Βασικές αρχές σιδηροκινητικής.
4. Διερεύνηση παθολογικά αυξημένου αιματοκρίτη. Όγκος πλάσματος.
5. Μελέτη αιμόλυσης. Χρόνος επιβίωσης ερυθρών. Βασικές γνώσεις για την μοριακή διάγνωση και την προγεννητική διάγνωση των αιμοσφαιρινοπαθειών. Ανοσολογικές μέθοδοι μελέτης της αιμόλυσης. Αντίδραση Coombs και παραλλαγές.
6. Προσέγγιση ασθενούς με διαταραχές των λευκών, ποσοτικές και ποιοτικές.
7. Προσέγγιση ασθενούς με αιμορραγική διάθεση ή θρομβοφιλία. Βασικές δοκιμασίες μηχανισμού αιμόστασης. Έλεγχος λειτουργίας αιμοπεταλίων.
8. Διαγνωστική προσέγγιση ασθενούς με πολυκυτταραιμία ή θρομβοκυττάρωση.
9. Αναγνώριση μονοκλωνικών πρωτεϊνών στο αίμα και τα ούρα.
10. Πρωτεΐνες οξείας φάσεως.
11. Βασικές αρχές και εφαρμογές κυτταρομετρίας ροής.
12. Καλλιέργειες προγονικών αιμοποιητικών κυττάρων. Κυτταρογενετική – Μοριακή γενετική.

Γ. ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ

1. Προσδιορισμός ερυθροκυτταρικών, αιμοπεταλιακών και λευκοκυτταρικών αντιγόνων και των αντίστοιχων αλλοαντισωμάτων.
2. Προμεταγγισιακό screening και έλεγχος συμβατότητας. Έλεγχος ασυμβατότητας.
3. Έλεγχος αντιερυθροκυτταρικών, αντιαιμοπεταλιακών και αντιλευκοκυτταρικών αυτοαντισωμάτων. Διερεύνηση αυτοάνοσης αιμολυτικής αναιμίας.
4. Ορολογικός έλεγχος και έλεγχος με μοριακές τεχνικές των μεταδιδόμενων με το αίμα νοσημάτων.
5. Συλλογή αίματος και παρασκευή παραγώγων του. Συντήρηση αίματος και παραγώγων του. Επεξεργασία παραγώγων με σκοπό την επαύξηση της ασφάλειας χορήγησης.
6. Διάθεση αίματος και παραγώγων του (αιμοθεραπεία). Παρακολούθηση παρενεργειών μετάγγισης.
7. Κυτταροαφαιρέσεις και πλασμαφαίρεση.
8. Συλλογή και συντήρηση αιμοποιητικών κυττάρων για μεταμόσχευση.
9. Ποιοτικός έλεγχος όλων των παραπάνω εξετάσεων και διαδικασιών.
10. Διοίκηση, Οργάνωση και Οικονομικές πλευρές της Αιμοδοσίας.

3. ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑ

Θεωρητική εκπαίδευση και Πρακτική εκπαίδευση

1. Ακτινοβιολογία

- Βασικές αρχές ακτινοφυσικής.
- Δράσεις της ιοντίζουσας ακτινοβολίας στα φυσιολογικά και καρκινικά κύτταρα.
- Η σημασία του οξυγόνου.
- Οξείες και απώτερες παρενέργειες των ιοντίζουσων ακτινοβολιών.
- Ακτινοευαισθητοποιές και ακτινοπροστατευτικές ουσίες.

2. Ακτινοπροστασία

- Ακτινοπροστασία προσωπικού και ασθενών.
- Αντιμετώπιση ατυχήματος από ιοντίζουσα ακτινοβολία.

3. Βασικές αρχές ογκολογίας

- Βασικές αρχές παθολογοανατομίας των όγκων.
- Πρόληψη και διάγνωση των κακοήθων νόσων.
- Σταδιοποίηση των όγκων.
- Θεραπευτικοί χειρισμοί ανά σύστημα και στάδιο.
- Ποιότητα ζωής του ασθενούς.
- Οικονομικές παράμετροι των θεραπειών.
- Μεθοδολογία διεξαγωγής κλινικών μελετών.

4. Ακτινοθεραπεία

- Ενδείξεις
  - Όγκοι δέρματος – Σάρκωμα Kaposi – Λέμφωμα Τ-κυττάρων – Σπογγοειδής μυκητίαση.
  - Όγκοι κεντρικού νευρικού συστήματος.
  - Όγκοι κεφαλής – τραχήλου.
  - Όγκοι πνεύμονος και μεσοθωρακίου.
  - Όγκοι μαστού.
  - Όγκοι γαστρεντερικού.
  - Όγκοι ουροποιητικού.
  - Όγκοι γεννητικού συστήματος.
  - Νόσος Hodgkin.
  - Λεμφώματα.
  - Λευχαιμίες.
  - Πολλαπλούν μυέλωμα.
  - Σαρκώματα οστών.
  - Σαρκώματα μαλακών μορίων.
  - Όγκοι παιδικής ηλικίας.
  - Καλοήθεις νόσοι.
- Εξωτερική ακτινοθεραπεία

Αρχές λειτουργίας μηχανημάτων (εξομοιωτής, κοβάλτιο, γραμμικός επιταχυντής, μηχανήματα μεταφορτίσεως).

- Ακινητοποίηση ασθενούς.
- Εντοπισμός όγκου (με βάση το πρωτόκολλο ICRU 50).

- Σχεδιασμός θεραπείας. Βασικές αρχές λειτουργίας ηλεκτρονικών υπολογιστών. Δοσιμετρία.
- Εκτέλεση της θεραπείας.
- Κλινική παρακολούθηση του ασθενούς.
- Βραχυθεραπεία
  - Αρχές λειτουργίας μηχανημάτων (χαμηλού – υψηλού ρυθμού δόσης).
  - Ενδείξεις.
  - Ακινητοποίηση ασθενούς.
  - Εντοπισμός όγκου.
  - Σχεδιασμός θεραπείας.
  - Εκτέλεση της θεραπείας.
  - Κλινική παρακολούθηση του ασθενούς.
- 5. Ακτινολογία
  - Αρχές λειτουργίας απεικονιστικών μηχανημάτων.
  - Ενδείξεις ακτινοδιαγνωστικών εξετάσεων ανά σύστημα και ανά όγκο.
- 6. Συνδυασμοί ακτινοθεραπείας με άλλους χημικούς και φυσικούς παράγοντες
  - Βασικές αρχές συνδυασμού με χημειοθεραπευτικούς παράγοντες με σκοπό την αύξηση της ακτινευαισθησίας των όγκων
  - Θεραπευτικές χρήσεις μη-ιοντιζουσών ακτινοβολιών.
- 7. Υποστηρικτική αγωγή ασθενών υπό θεραπεία
  - Κάλυψη ολόκληρου του φάσματος των παρενεργειών από τη χορήγηση ακτινοθεραπείας (δερματικές αντιδράσεις, γαστρεντερολογικές διαταραχές, αντιμετώπιση του πόνου, χρήση κορτικοστεροειδών κλπ.)
  - Χρήση αυξητικών αιμοποιητικών παραγόντων
  - Χρήση κυτταροπροστατευτικών παραγόντων.

4. ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Ακτινολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να προβαίνει σε διαγνωστικές απεικονιστικές πράξεις χρησιμοποιώντας τις Ακτίνες-X, τους Υπερήχους, την Υπολογιστική Τομογραφία, την Μαγνητική Τομογραφία και την Ψηφιακή Αγγειογραφία. Θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τα συχνότερα απεικονιστικά χαρακτηριστικά των νοσημάτων όλων των συστημάτων-οργάνων. Επίσης θα πρέπει να μπορεί να επεκτείνεται σε θεραπευτικά πεδία με παρεμβατικές τεχνικές καθοδηγούμενες από τις παραπάνω μεθόδους απεικόνισης.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της εκπαίδευσης:

- Σαφής κατανόηση του θεωρητικού υποβάθρου της τεχνικής των διαγνωστικών και παρεμβατικών απεικονιστικών πράξεων.
- Σαφής κατανόηση της πρακτικής μεθοδολογίας των διαγνωστικών και παρεμβατικών απεικονιστικών πράξεων όπως αυτές έχουν καθιερωθεί από μακρές σειρές κλινικών ερευνητικών δοκιμασιών.

- Πλήρης γνώση των μέτρων ασφαλείας για τον εξεταζόμενο και τον εξεταστή (και ιδιαίτερα από την χρήση ιοντιζουσών ακτινοβολιών).
- Εμπειρογνωμοσύνη επί των ενδείξεων και περιορισμών κάθε επιλεγόμενης διαγνωστικής ή παρεμβατικής απεικονιστικής πράξης.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων από τα πεδία των βασικών επιστημών επί των οποίων εδράζεται η σύγχρονη διαγνωστική και παρεμβατική απεικόνιση, την κατανόηση του παθολογοανατομικού και παθοφυσιολογικού υποστρώματος των νόσων των συστημάτων-οργάνων, όπως αυτό προβάλλεται στα απεικονιστικά σημεία κατά την διενέργεια των ακτινοδιαγνωστικών και παρεμβατικών πράξεων και τέλος την θεωρητική ανάπτυξη των απεικονιστικών μεθόδων κατά σύστημα-όργανο.

Αναλυτικότερα, κατά την διάρκεια της 5ετούς ειδίκευσης, τα ανωτέρω αναπτύσσονται ως εξής:

α. Πρώτος χρόνος ειδικότητας:

- Βασικές Επιστήμες: Αρχές φυσικής, παραγωγής εικόνας στην κλασσική ακτινολογία, υπερηχοτομογραφία, υπολογιστική τομογραφία, μαγνητική τομογραφία και πυρηνική ιατρική. Προδιαγραφές και ποιοτικοί έλεγχοι μηχανημάτων και εγκαταστάσεων. Κανόνες ακτινοπροστασίας. Αρχές ακτινοφυσικής. Αρχές Ακτινοβιολογίας. Ανατομία, φυσιολογία, βιοχημεία. Πρωτόκολλα ειδικών ακτινολογικών εξετάσεων. Εφαρμογή και Φαρμακοκινητική σκιαγραφικών μέσων. Βασικές γνώσεις στην χρήση Η/Υ.
- Παθολογοανατομία-Παθοφυσιολογία: Βασική γνώση της παθολογικής ανατομικής και παθοφυσιολογίας των παθήσεων η οποία σχετίζεται με την διαγνωστική και την επεμβατική προσέγγιση αυτών.

β. Δεύτερος, τρίτος και τέταρτος χρόνος ειδικότητας:

Θεωρητική εκπαίδευση στην :

- Ακτινολογία του Μυοσκελετικού συστήματος. Περιλαμβάνει ειδικές τεχνικές (αρθρογραφία, μυελογραφία, οστική πυκνότης, διήθηση αποφυσιακών αρθρώσεων, πυρηνόλυση) και περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος (ωμική ζώνη και άνω άκρα, πύελος και κάτω άκρα, θωρακικός κλωβός, σπονδυλική στήλη, μύες, σύνδεσμοι, τένοντες, άλλα μαλακά μόρια).
- Ακτινολογία θώρακα ανά ανατομική περιοχή. (Θωρακικό τοίχωμα, θωρακική είσοδος, διάφραγμα, μεσοθωράκιο, καρδιά, πνεύμονας, μεγάλα αγγεία).
- Ακτινολογία του πεπτικού συστήματος ανά ανατομική περιοχή (φάρυγγας, οισοφάγος, στόμαχος, δωδεκαδάκτυλο, λεπτό έντερο, παχύ έντερο, ήπαρ, χοληφόρα, σπλήνας, πάγκρεας, περιτοναϊκή κοιλότητα και

μεσεντέριο) και ειδική τεχνική (κινηματογράφηση κατάποσης βαρίου, διάβαση λεπτού εντέρου (εντερόκλυση), αφοδευογράφημα, χολαγγειογραφία, ενδοαυλική, ενδοσκοπική και διεγχειρητική υπερηχοτομογραφία, ενδοσκόπηση ανώτερου πεπτικού, ενδοσκόπηση κατώτερου πεπτικού, ERCP).

- Νευροακτινολογία ανά ανατομική περιοχή. (Σπλαχνικό και εγκεφαλικό κρανίο εγκέφαλος, σπονδυλική στήλη, νωτιαίος μυελός, κρανιακά νεύρα και περιφερικά νεύρα, αγγεία κεφαλής και τραχήλου) και ειδική τεχνική (δισκογραφία μυελογραφία).
- Ακτινολογία Ουρογεννητικού συστήματος ανά ανατομική περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος. (Νεφροί, ουρητήρες, κύστη, ουρήθρα, ανδρικό γεννητικό σύστημα (στειρότης-ανεπάρκεια), γυναικείο γεννητικό σύστημα (στειρότης-ανεπάρκεια, μαιευτική), οπισθοπεριτόναιο, επινεφρίδια) και ειδική τεχνική (υστεροσαλπιγγογραφία, κυστεοουρηθρογραφία, ανιούσα πυελογραφία).
- Ακτινολογία καρδιαγγειακού συστήματος ανά ανατομική περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος, (καρδιά και μεγάλα αγγεία) και ειδική τεχνική (υπερηχογράφημα καρδιάς, καρδιαγγειακή φαρμακολογία, βασική γνώση παρακολούθησης των ζωτικών λειτουργιών).
- Παιδιατρική Ακτινολογία ανά ανατομική περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος. (θώρακας, μυοσκελετικό, πεπτικό, ουρογεννητικό, ΚΝΣ (εγκέφαλος-N.M), διάφορα (AIDS, αιματολογικά νοσήματα, νόσοι του κολλαγόνου, κακοποιημένο παιδί) και ειδική τεχνική (υπερηχοτομογραφία εγκεφάλου, κυστεοουρηθρογραφία κατά την ούρηση, θεραπευτικός υποκλυσμός, υπερηχοτομογραφία εμβρύου), χρήση σκιαγραφικών μέσων, αναισθησία – καταπράυνση).
- Επεμβατική Ακτινολογία ανά ανατομική περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος και ειδική τεχνική.
- Επείγουσα Ακτινολογία ανά περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος. (Επείγουσα ακτινολογία και ακτινολογία Μονάδας Εντατικής Θεραπείας σε όλα τα συστήματα).
- Ακτινολογία κεφαλής-τραχήλου, γναθοπροσωπική και οδοντιατρική ακτινολογία ανά περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος (λιθοειδές, βάση του κρανίου-κόγχος, ρινοφάρυγγας, σιαλογόνοι αδένες, στοματοφάρυγγας, έδαφος γλώσσας, υποφάρυγγας, λάρυγγας, τράχηλος, θωρακική είσοδος, θυρεοειδής, παραθυρεοειδείς) και ειδική τεχνική (σιελογραφία, πανοραμική γνάθου, λαρυγγογραφία – φαρυγγογραφία) .
- Ακτινολογία μαστού.

γ. Πέμπτος χρόνος ειδικότητας:

Ανάλογα της επιλογής του ειδικευομένου όπως προβλέπεται στην διάρθρωση της ειδικότητας.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα κλινικής εφαρμογής των διαφόρων απεικονιστικών πράξεων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων ως εξής:

- Καθημερινές διδακτικές παρουσιάσεις από τους ειδικευμένους, συγκεκριμένων περιπτώσεων που θα επιλέγονται για την ανάδειξη τυπικής απεικονιστικής σημειολογίας κατά σύστημα-όργανο-μέθοδο.
- Παρουσίαση και ανάλυση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον σε συγκροτημένες εβδομαδιαίες κοινές κλινικο-απεικονιστικές συναντήσεις κατά σύστημα-όργανο στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην ακτινολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην εκτέλεση συγκεκριμένου, κατ'ελάχιστον, αριθμού διαγνωστικών και παρεμβατικών απεικονίσεων είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με τον εκπαιδευτή.
- Στην δυνατότητα να περιγράφει με σαφήνεια τα απεικονιστικά ευρήματα από την διενέργεια των απεικονιστικών πράξεων και να εκθέτει τα πορίσματα που προκύπτουν από τα απεικονιστικά ευρήματα σε συνδυασμό με την κλινική εικόνα των εξεταζομένων.
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην εκτέλεση επείγουσών απεικονιστικών πράξεων που ζητούνται από το τμήμα επειγόντων περιστατικών, τις ΜΕΘ και τις κλινικές του νοσοκομείου.

Ειδικότερα, οι στόχοι της πρακτικής εκπαίδευσης σε κάθε ένα από τα τμήματα και συστήματα-όργανα, στα οποία ασκείται ο ειδικευόμενος, αναλύονται ως εξής:

α. Πρώτος χρόνος ειδικότητας:

Κυκλική εκπαίδευση: Κλασική ακτινολογία (18 εβδομάδες), υπερηχοτομογραφία (8 εβδομάδες), υπολογιστική τομογραφία (9 εβδομάδες) και μαγνητική τομογραφία (9 εβδομάδες).

β. Δεύτερος, τρίτος και τέταρτος χρόνος ειδικότητας:

Πρακτική άσκηση κατά σύστημα-όργανο με την χρήση των ανωτέρω μηχανών και μεθόδων και ειδικών απεικονιστικών και παρεμβατικών τεχνικών ως εξής:

- Ακτινολογία του Μυοσκελετικού συστήματος (17 εβδομάδες).
- Ακτινολογία Θώρακος (17 εβδομάδες).
- Ακτινολογία του Πεπτικού Συστήματος (17 εβδομάδες).
- Νευροακτινολογία (17 εβδομάδες).
- Ακτινολογία Ουρογεννητικού συστήματος (14 εβδομάδες).
- Ακτινολογία Καρδιαγγειακού συστήματος (12 εβδομάδες).
- Παιδιατρική Ακτινολογία (12 εβδομάδες).
- Επεμβατική Ακτινολογία (8 εβδομάδες).

- Επείγουσα Ακτινολογία (8 εβδομάδες).

Σημείωση : Η εκπαίδευση στην Επείγουσα ακτινολογία μπορεί να συμπεριληφθεί και στην εκπαίδευση ανά σύστημα. Ο χρόνος εκπαίδευσης τότε θα πρέπει να αφαιρεθεί από την Επείγουσα ακτινολογία και να προστεθεί στο χρόνο ο οποίος είναι αφιερωμένος στην εκπαίδευση ανά σύστημα. Το χρονικό διάστημα των οκτώ (8) εβδομάδων μπορεί επίσης να καλυφθεί κατά τη διάρκεια εκπαίδευσης του ειδικευόμενου ιατρού στο ακτινολογικό εργαστήριο εφημερίας, το οποίο περιλαμβάνει τις εφημερίες πέραν της τακτικής απασχόλησης του ειδικευόμενου στο τμήμα.

- Ακτινολογία Κεφαλής–Τραχήλου, Γναθοπροσωπική και Οδοντιατρική Ακτινολογία (10 εβδομάδες).
- Ακτινολογία Μαστού (6 εβδομάδες).

γ. Πέμπτος χρόνος ειδικότητας:

Κατά το 5^ο έτος της εκπαίδευσης οι δυνατότητες επιλογής του ειδικευόμενου θα είναι μία από τις κάτωθι:

- 1) Επιπλέον εκπαίδευση του ειδικευόμενου στην Γενική Ακτινολογία για 12 μήνες. Η εκπαίδευση θα γίνεται και πάλι ανά σύστημα ως εξής: Ακτινολογία Μυοσκελετικού Συστήματος (3 εβδομάδες), Ακτινολογία Θώρακος (7 εβδομάδες), Ακτινολογία Πεπτικού Συστήματος (7 εβδομάδες), Νευροακτινολογία (3 εβδομάδες), Ακτινολογία Ουρογεννητικού Συστήματος (4 εβδομάδες), Ακτινολογία Καρδιαγγειακού Συστήματος (4 εβδομάδες), Παιδιατρική Ακτινολογία (3 εβδομάδες), Ακτινολογία Κεφαλής-Τραχήλου (4 εβδομάδες), Επεμβατική Ακτινολογία (4 εβδομάδες), Επείγουσα Ακτινολογία (4 εβδομάδες), Ακτινολογία Μαστού (6 εβδομάδες). Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής του (διάρκειας 5 ετών) ο ειδικευόμενος θα αποκτά (κατόπιν εξετάσεων) τον τίτλο του «Γενικού Ακτινολόγου».
- 2) Εκπαίδευση του ειδικευόμενου σε ένα μόνον σύστημα της επιλογής του για 12 μήνες. Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής του (διάρκειας 5 ετών) ο ειδικευόμενος θα αποκτά (κατόπιν εξετάσεων) τον τίτλο του «Γενικού Ακτινολόγου με ειδικό ενδιαφέρον στο επιλεγέν σύστημα».

5. ΑΛΛΕΡΓΙΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Αλλεργιολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της αλλεργιολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα αλλεργικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης και κατανόηση της

μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των αλλεργικών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Γνώσεις βασικής Ανοσολογίας (ανατομία – φυσιολογία ανοσιακού συστήματος, φυσιολογική ανοσιακή απάντηση, ανοσολογική ανοχή, ανοσολογία λοιμώξεων – όγκων–αιματολογικών παθήσεων, αντιδράσεις υπερευαισθησίας και διαγνωστικές μέθοδοι για την αξιολόγηση αυτών).
2. Ανατομία και φυσιολογία των συστημάτων: δέρματος, ανώτερου και κατώτερου αναπνευστικού, αισθητηρίων οργάνων (ώτων και οφθαλμών), γαστρεντερικού, αυτονόμου νευρικού συστήματος.
3. Βασικές αρχές φαρμακολογίας των θεραπευτικών σκευασμάτων που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία των αλλεργικών νόσων και απόκτηση ικανότητας ορθολογικής συνταγογράφησης τους.
4. Γνώσεις για τη δομή, ταυτοποίηση και διαγνωστικό και θεραπευτικό χειρισμό των διαφόρων αλλεργιογόνων (αεροαλλεργιογόνων, τροφικών, φαρμακευτικών και αλλεργιογόνων των δηλητηρίων των Υμενοπτέρων).
5. Η παθογένεια, τα κλινικά χαρακτηριστικά, η φυσική πορεία και ο χειρισμός των αλλεργικών νοσημάτων: α) του ανώτερου (αλλεργική επιπεφυκίτις και ρινίτις) και κατώτερου αναπνευστικού συστήματος (βρογχικό άσθμα), καθώς και των λοιπών ανοσολογικών και ηωσινοφιλικών παθήσεων των πνευμόνων, β) του δέρματος (ατοπική δερματίτις, κνίδωση/ αγγειοοίδημα, δερματίτις εξ επαφής), γ) τροφικής και φαρμακευτικής αλλεργίας, δ) αλλεργίας στο δηλητήριο των Υμενοπτέρων, ε) αλλεργικών παθήσεων στο χώρο εργασίας, στ) συστηματικής αναφυλαξίας, ζ) αλλεργικών νοσημάτων που σχετίζονται με συστηματικές παθήσεις και η) συγγενών και επίκτητων ανοσοανεπαρκειών.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων αλλεργικών συνδρόμων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην αλλεργιολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση, από κάθε πλευρά, αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών περιπτώσεων αλλεργικής αιτιολογίας.
- Στην εκτέλεση διαγνωστικών τεχνικών και θεραπευτικών παρεμβάσεων.

6. ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑ**Θεωρητική εκπαίδευση****Βασική εκπαίδευση**

1) Φυσική για τον αναισθησιολόγο:

- Πίεση, ροή, νόμοι των αερίων, έργο, ενέργεια, ισχύς, ηλεκτρισμός, ηλεκτρική ασφάλεια, διαθερμία, μέτρηση όγκου-ροής-αρτηριακής πίεσης.

2) Συστήματα αναισθησίας:

- Μηχάνημα αναισθησίας, εξατμιστήρες, υγραντήρες, monitoring O₂, CO₂ και αναισθητικών αερίων, παροχές αερίων.

3) Βασικές αρχές αναισθησίας:

- Προεγχειρητική αξιολόγηση-προετοιμασία-προνάρκωση, χορήγηση γενικής αναισθησίας, monitoring κατά την αναισθησία, επιπλοκές γενικής αναισθησίας,
- και μετεγχειρητική φροντίδα, υπαραχνοειδής αναισθησία, επισκληρίδιος αναισθησία, αναισθησία στην ΩΡΛ.

4) Φαρμακολογία 1:

- Αρχές φαρμακοκινητικής και φαρμακοδυναμικής, ενδοφλέβια αναισθητικά, εισπνεόμενα αναισθητικά, αναλγητικά, οπιοειδή, βενζοδιαζεπίνες, τοπικά αναισθητικά.

5) Φυσιολογία 1:

- Φυσιολογία του αναπνευστικού, φυσιολογία του καρδιαγγειακού.

6) Φαρμακολογία 2:

- Φάρμακα που δρουν στο αναπνευστικό και στο καρδιαγγειακό.

7) Αναισθησία για το γαστρεντερικό σύστημα.

8) Τραύμα και Επείγοντα:

- Αναισθησία για επείγουσες περιπτώσεις, πολυτραυματίας, υποογκαιμικό shock, δύσκολη διασωλήνωση, κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις και κακώσεις Σ.Σ., κακώσεις θώρακα και κοιλίας, εγκαύματα, αντιμετώπιση ασθενούς με γεμάτο στομάχι.

Ε.Κ.Α.Β.–Τ.Ε.Π.:

- Αρχική αντιμετώπιση πολυτραυματία στο προνοσοκομειακό επίπεδο, επείγουσα αντιμετώπιση του αεραγωγού, καρδιακή ανακοπή και

αναζωογόνηση, οξύ πνευμονικό οίδημα-οξύ έμφραγμα μυοκαρδίου, βλάβες μετά από εισπνοή καπνού-δηλητηρίαση με CO, θερμοπληξία, ηλεκτροπληξία, υποθερμία, παρ' ολίγον πνιγμός, οξείες δηλητηριάσεις, αλλεργικό shock.

9) Φυσιολογία 2:

- Φυσιολογία νευρομυϊκής σύναψης, μηχανισμός και οδοί πήξης, ινωδόλυση.

10) Φαρμακολογία 3:

- Μυοχαλαρωτικά, αντιπηκτικά, θρομβολυτικά.

11) Αίμα και υποκατάστατά του.

12) Μαιευτική αναισθησία και αναλγησία:

- Φυσιολογία της κύησης, πλακουντιακή κυκλοφορία, μεταφορά φαρμάκων μέσω του πλακούντα, αναζωογόνηση του νεογνού, επίτοκος υψηλού κινδύνου, τεχνικές αναισθησίας σε φυσιολογικό και μη τοκετό, τεχνικές μαιευτικής αναλγησίας.

13) Αναισθησία για ειδικές περιπτώσεις στη:

- Γυναικολογία, Ορθοπαιδική, Ουρολογία, Οφθαλμολογία, Αγγειοχειρουργική.

Ανώτερη εκπαίδευση

1) Φυσιολογία νεογνού και παιδιού, αναισθησία νεογνού, αναισθησία παιδιών, μετεγχειρητική αναλγησία στα παιδιά.

2) Θερμορύθμιση κατά την αναισθησία:

- Υποθερμία, κακοήθης υπερθερμία.

3) Αναισθησία για ειδικές περιπτώσεις:

- Θωρακοχειρουργικής, Καρδιοχειρουργικής, Νευροχειρουργικής, επεμβάσεων ημερήσιας νοσηλείας, μεταμοσχεύσεων.

4) Χρόνιος πόνος:

- Παθοφυσιολογία πόνου, αντιμετώπιση χρόνιου πόνου, αποκλεισμοί νεύρων, κακοήθης χρόνιος πόνος, καλοήθης χρόνιος πόνος.

5) Εντατική θεραπεία:

- Οξεία αναπνευστική ανεπάρκεια-ARDS, πνευμονική εμβολή, λιπώδης εμβολή, μηχανική υποστήριξη της αναπνοής, καταστολή, αναλγησία και μυοχάλαση στη Μ.Ε.Θ., καρδιακή ανεπάρκεια, ανεπάρκεια του ανοσοποιητικού, σήψη, σηπτικό shock, οξεία νεφρική ανεπάρκεια, αιμοδιήθηση, αιμοκάθαρση, νερό και ηλεκτρολύτες, κώμα και οξείες δηλητηριάσεις, αντιβιοτικά, μεταβολική απάντηση στο τραύμα, εντερική και παρεντερική διατροφή, νευρολογικά σύνδρομα (τέτανος, σύνδρομο Guillain Barré), εγκεφαλικός θάνατος, εντατική θεραπεία για μαιευτικά επείγοντα.

Πρακτική εκπαίδευση

1) Ιατρικές πράξεις:

- Διασωληνώσεις, ραχιαία και επισκληρίδιος προσπέλαση, αποκλεισμοί νεύρων, καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ), κεντρικοί καθετηριασμοί (πνευμονικής αρτηρίας και κεντρικής φλέβας), βρογχοσκοπήσεις.

2) Ανάπτυξη δεξιοτήτων στα ακόλουθα:

- Παρακολούθηση ασθενούς υπό αναισθησία, προβλήματα στον ανώτερο αεραγωγό, τεχνικές γενικής και περιοχικής αναισθησίας, φροντίδα ασθενών για βαριές επεμβάσεις, ασθενείς με ειδικά αναισθητικά και παθολογικά προβλήματα, μετεγχειρητική παρακολούθηση και φροντίδα, αξιολόγηση ακτινογραφίας θώρακα, σπιρομέτρηση, βρογχοσκόπηση, ερμηνεία ΗΚΓ, υπέρηχοι καρδιάς, αιμοδυναμικός έλεγχος, αρρυθμίες, αντιμετώπιση ασθενούς με γεμάτο στομάχι-με shock και υποογκαιμία-με εγκαύματα, αντιμετώπιση επιτόκου υψηλού κινδύνου, αναζωογόνηση νεογνού, ινοοπτική βρογχοσκόπηση.

7. ΒΙΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΟΡΜΟΣ

Α΄ Περίοδος

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ (12 μήνες)

Παρακολούθηση των δραστηριοτήτων παθολογικής κλινικής, ενεργό συμμετοχή σε αυτές, απόκτηση εμπειριών σε θέματα κλινικής πρακτικής με έμφαση στην Εργαστηριακή προσέγγιση των διαφόρων νοσημάτων.

Β΄ Περίοδος

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΑ (6 μήνες)

1. Βασικές αρχές λειτουργίας Εργαστηρίου Μικροβιολογίας.
2. Εργαστηριακή υποδομή.
3. Γενικές εξετάσεις κλινικών δειγμάτων (ούρα, υγρά, ENY κ.λ.π.)
4. Διαγνωστικές μέθοδοι στην Μικροβιολογία.
5. Γενική Βακτηριολογία (θεωρητική προσέγγιση).
6. Ιατρική ιολογία, μυκητολογία, παρασιτολογία (θεωρητική προσέγγιση).
7. Αποστείρωση-Απολύμανση-Αντισηπτικά.
8. Περιβάλλον-Κατανομή μικροοργανισμών στην φύση.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑ (6 μήνες)

Θεωρητικές γνώσεις χημείας-φυσικοχημείας-ιατρικής βιοχημείας

1. Διαλύματα, pH, δείκτες, μονάδες μέτρησης.
2. Βιοχημεία, παθολογική φυσιολογία και μέθοδοι προσδιορισμού των:
α- Αμινοξέων και Πρωτεϊνών.
β- Ενζύμων.
γ- Υδατανθράκων.
δ- Λιπιδίων και λιποπρωτεϊνών.
ε- Μεταβολιτών Αζώτου.
στ- Ασβεστίου, Φωσφόρου, Μαγνησίου.
3. Ηλεκτρολύτες αίματος, αέρια αίματος, PH, οξεοβασική ισορροπία και αλκαλική παρακαταθήκη αίματος.
4. Βιοχημικές αναλύσεις για τη διερεύνηση των παθήσεων του γαστρεντερικού και ουροποιητικού συστήματος.

Γενικές γνώσεις εργαστηριακής πρακτικής και εφαρμογή αυτών

Αναλυτικές μέθοδοι:

- Φασματοφωτομετρικές μέθοδοι ρουτίνας (τελικού σημείου, κινητικές).
- Φλογοφωτομετρία. Αυτόματη ανάλυση. Ηλεκτροχημικές μέθοδοι.
- Ωσμομετρία.
- Ανοσοχημικές μέθοδοι με εφαρμογές στην βιοχημική ανάλυση.
- Ηλεκτροφορητικές τεχνικές.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ - ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ (6 μήνες)

1. Γενική αίματος. Αυτόματοι αιματολογικοί αναλυτές.
2. Μελέτη μυελογράμματος – κυτταροχημεία.
3. Διερεύνηση αναιμιών (σιδηροπενικές, αιμολυτικές, αιμοσφαιρινοπάθειες, μεγαλοβλαστικές, απλαστικές).
4. Κακοήθη νοσήματα αίματος–Λευχαιμίες–Λεμφο-μυελοϋπερπλαστικά.
5. Πήξη–Αιμόσταση–Θρόμβωση.
6. Παράσιτα αίματος και άλλες λοιμώξεις.
7. Ποιοτικός έλεγχος–Διασφάλιση ποιότητας.

Αιμοδοσία

1. Γενικά θέματα: νομοθεσία, οργάνωση, εξοπλισμός, μηχανοργάνωση.
2. Ειδικά θέματα: βασική ανοσολογία, γενετική ομάδων αίματος, αιμαφαίρεση.
3. Αιμοδοσία: προσέλκυση, κίνητρα, ειδικός αιμοδότης, έλεγχος μεταδοτικών νοσημάτων, εσωτερικός – εξωτερικός ποιοτικός έλεγχος.
4. Μετάγγιση αίματος–παραγώγων–αιμοθεραπεία: συμβατότητα–έλεγχος ασυμβατότητας– επιπλοκές. Ειδική αιμοθεραπεία.

ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑ (6 μήνες)

Η Ανοσολογία κορμού εξασφαλίζει βασικές γνώσεις στα παρακάτω θέματα:

1. Βασική ανοσολογία.
2. Κλινική Ανοσολογία:
  - Αντιδράσεις υπερευαισθησίας.
  - Αυτοανοσία.
  - Λεμφοϋπερπλαστικά σύνδρομα.
  - Ανοσοανεπάρκειες.
  - Ανοσολογία καρκίνου.
  - Ανοσολογία μεταμοσχεύσεων
  - Ανοσοπροφύλαξη.
3. Εργαστηριακές ανοσολογικές μέθοδοι.

Γ΄ Περίοδος:**1^η Κατεύθυνση (σύνολο 24 μήνες που κατανέμονται ως εξής)****ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΑ (12 μήνες)**

Προσθετικά στην αντίστοιχη ύλη της Β΄ περιόδου:

1. Ειδικές εξετάσεις ούρων, διαφόρων άλλων βιολογικών υγρών και κοπράνων.
2. Διαγνωστικές μέθοδοι στην Μικροβιολογία.
3. Ειδική Βακτηριολογία (κόκκοι, βακτηρίδια, χλαμύδια, μυκοπλάσματα, μύκητες).

4. Ιατρική Ιολογία (εργαστηριακές τεχνικές διάγνωσης.)
5. Ιατρική Μυκητολογία (εργαστηριακές μέθοδοι διάγνωσης).
6. Ιατρική παρασιτολογία (εργαστηριακές μέθοδοι διάγνωσης).
7. Εργαστηριακή διάγνωση Λοιμώξεων (γενικές αρχές & μέθοδοι).
  8. Αντιμικροβιακή χημειοθεραπεία-Αντιμικροβιακές ουσίες-Δοκιμασίες ευαισθησίας.
9. Ενδονοσοκομειακές λοιμώξεις – Περιβάλλον.
10. Έλεγχος και διασφάλιση ποιότητας μικροβιολογικών εξετάσεων.
11. Οικονομική και διοικητική διαχείριση Μικροβιολογικού Εργαστηρίου.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑ (6 μήνες)

Προσθετικά στην αντίστοιχη ύλη της Β΄ περιόδου:

1. Γενικές γνώσεις εργαστηριακής πρακτικής και εφαρμογή των:
  - Ερμηνεία αποτελεσμάτων βιοχημικών αναλύσεων. Βιολογικές διακυμάνσεις.
  - Στατιστική. Έλεγχος και διασφάλιση ποιότητας βιοχημικών αναλύσεων.
  - Αρχές μεθόδων έρευνας πληθυσμού (screening).
  - Αξιολόγηση και επιλογή αναλυτικών μεθόδων.
  - Αξιολόγηση και επιλογή εξοπλισμού. Κανόνες και μέτρα ασφαλείας στο Βιοχημικό Εργαστήριο.
  - Διοίκηση Βιοχημικού Εργαστηρίου.
  - Ερευνητικά πρωτόκολλα, παρουσιάσεις, δημοσιεύσεις.
2. Αναλυτικές μέθοδοι
  - Δείκτες καρκίνου με διάφορες μεθόδους(ανοσοενζυμικές, ηλεκτρο-χημειοφωταύγειας κ.λ.π.).
  - Αναλύσεις επιπέδων φαρμάκων και τοξικών ουσιών.
  - Αναλύσεις ξηράς χημείας, ανακλασιμετρία.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ (6 μήνες)

Προσθετικά στην αντίστοιχη ύλη της Β΄ περιόδου:

1. Μελέτη Μυελογράμματος (κυτταροχημικές & ιστοχημικές χρώσεις).
2. Μεταβολισμός και παθολογική φυσιολογία σιδήρου, B₁₂ & φυλλικού οξέος.
3. Έλεγχος ενζύμων ερυθροκυττάρων.
4. Προσδιορισμός απτοσφαιρίνης και έλεγχος ωσμωτικής αντίστασης ερυθρών και έλεγχος αυτοαιμολύσεως.
5. Δοκιμασίες πήξεως – ινωδύλωσης – ανασταλτών.
6. Έλεγχος και διασφάλιση ποιότητας αιματολογικών εξετάσεων.

2^η Κατεύθυνση (24 μήνες)-ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΑ

Προσθετικά στην ύλη της Β΄ περιόδου και της 1^{ης} κατεύθυνσης στο πεδίο της Μικροβιολογίας:

1. Εξέταση σπέρματος-Έλεγχος γονιμότητας.
2. Μέθοδοι ταυτοποίησης βακτηρίων (κοινές-μοριακές).
3. Διαγνωστικές μέθοδοι στη Μικροβιολογία.
4. Πρότυπα στελέχη και συντήρηση στελεχών.

5. Ειδικές εργαστηριακές τεχνικές διάγνωσης ιώσεων, μυκητιάσεων, παρασιτώσεων.
6. Εργαστηριακή διάγνωση λοιμώξεων (πυρετός αγνώστου αιτιολογίας, οστών & αρθρώσεων, ΚΝΣ, ευκαιριακών κ.λ.π.).
7. Αντιμικροβιακή χημειοθεραπεία - Αντιμικροβιακοί παράγοντες.
8. Δοκιμές δραστηριότητας αντισηπτικών διαλυμάτων.
9. Νοσοκομειακές Λοιμώξεις (μέθοδοι ελέγχου, πολιτική χρήσης αντιβιοτικών).
10. Μοριακές τεχνικές στην Μικροβιολογία.

3^η Κατεύθυνση (24 μήνες)-ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑ

Προσθετικά στην ύλη της της Β' περιόδου και της 1^{ης} κατεύθυνσης στο πεδίο της Ιατρικής Βιοχημείας:

A. Θεωρητικές γνώσεις

1. Στοιχεία ενδοκρινολογίας. Μεταβολισμός ορμονών. Διαγνωστική σημασία. Μέθοδοι προσδιορισμού ορμονών.
2. Ιχνοστοιχεία. Βιολογική σημασία, διαταραχές της συγκέντρωσης. Μέθοδοι προσδιορισμού (ατομική απορρόφηση).
3. Πορφυρίνες. Βιοχημεία, φυσιολογία, παθοφυσιολογία. Μέθοδοι προσδιορισμού.
4. Διατροφή. Διαταραχές της θρέψης. Βιταμίνες.
5. Βιοχημικές διαταραχές στην εγκυμοσύνη, την βρεφική & παιδική ηλικία, το γήρας κ.λ.π.
6. Βιοχημικές μεταβολές στις κακοήθεις νόσους.
7. Μηχανισμοί κληρονομικότητας. Κληρονομικές παθήσεις (της μοριακής γενετικής συμπεριλαμβανομένης).

B. Αναλυτικές μέθοδοι

1. Αναλύσεις τοξικών ουσιών, που προκαλούν εθισμό.
2. Αναλύσεις ορμονών με μη ραδιοϊσοτοπικές μεθόδους.
3. Χρωματογραφία HPLC.
4. Ατομική απορρόφηση.
5. Φασματομετρία μάζας.
6. Αναλύσεις DNA, RNA, PCR κ.ά.

Γ. Οικονομική και διοικητική διαχείριση Βιοχημικού Εργαστηρίου.

4^η Κατεύθυνση (24 μήνες)-ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ - ΑΙΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ (12 μήνες)

Προσθετικά στην ύλη της Β' περιόδου και της 1^{ης} κατεύθυνσης στο πεδίο της Εργαστηριακής Αιματολογίας:

1. Κυτταρομετρία ροής.
2. Ανοσοϊστοχημεία.
3. Μέθοδοι μοριακή βιολογίας.
4. Αυξητικοί παράγοντες – κυτταροκίνες.
5. Ειδικές δοκιμασίες αιμόστασης – θρόμβωσης.
6. Οστεομυελική βιοψία.

7. Οικονομική και διοικητική διαχείριση Αιματολογικού Εργαστηρίου.

Κλινική εμπειρία:

ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ – ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ (3 μήνες)

ΑΙΜΟΠΑΘΟΛΟΓΟΑΝΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ (3 μήνες)

ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ (6 μήνες)

5^η Κατεύθυνση (24 μήνες)-ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑ

Προσθετικά στην ύλη της Β΄ περιόδου στο πεδίο της Ανοσολογίας :

A. Βασική Ανοσολογία

1. Δομή και οργάνωση του ανοσιακού συστήματος.
2. Βασικές αρχές άμυνας του οργανισμού.
3. Συμπλήρωμα (γενετική, δομή, λειτουργία, βιολογικός ρόλος).
4. Οξεία φάση απάντησης φλεγμονή (πρωτεΐνες οξείας φάσης, μηχανισμοί).
5. Μείζον σύμπλεγμα ιστοσυμβατότητας (γενετική, δομή, λειτουργία).
6. Μη ειδική ανοσία.
7. Ειδική ανοσία.
8. Κυτταροκίνες, χημειοκίνες, ανοσοτροποποιητές.
9. Ανοσορρύθμιση.
10. Ανοσιακό σύστημα και διατροφή.
11. Νευροανοσολογία -Νευροενδοκρινικός άξονας.
12. Μηχανισμοί υπερευαισθησίας.

B. Κλινική Ανοσολογία

1. Αντιλοιμώδης άμυνα έναντι βακτηρίων, ιών και παρασίτων.
2. Ανοσοανεπάρκειες.
3. Αυτοάνοσα νοσήματα.
4. Ανοσολογία HIV λοίμωξης.
5. Ανοσολογία μεταμοσχεύσεων.
6. Ανοσολογία όγκων.
7. Ανοσολογία αναπαραγωγής.
8. Ανοσολογία γήρατος.
9. Ανοσοτοξικολογία (ανοσοδιαταραχές από φάρμακα & χημικά περιβάλλοντος).
10. Ανοσοπροφύλαξη (Ενεργητική - παθητική. Εμβόλια).
11. Ανοσοθεραπεία (Φάρμακα, Αντισώματα, Ανασυνδιασμένα μόρια).

Γ. Ανοσολογικές εξετάσεις

1. Ποιοτική και ποσοτική εκτίμηση των ανοσοσφαιρινών και των υποτίτλων τους στον ορό και άλλα υγρά.
2. Ποιοτικός και ποσοτικός έλεγχος παραπρωτεϊνών.
3. Μέτρηση πρωτεϊνών οξείας φάσεως.
4. Ποσοτικός προσδιορισμός των παραγόντων του συμπληρώματος και λειτουργική μέτρηση του ολικού συμπληρώματος, παραγόντων ενεργοποίησης κλασσικής & εναλλακτικής οδού και αναστολέων τους (αναστολέας C1 εστεράσης, C3 νεφριτικός παράγων).
5. Αυτοαντισώματα.
6. Μέτρηση ολικής και ειδικών IgE.

7. Ανίχνευση και προσδιορισμός καρκινικών δεικτών.
8. Δερματικές αντιδράσεις επιβραδυνόμενης υπερευαισθησίας.
9. Προσδιορισμός δεικτών κυτταρικής επιφάνειας και κυτταροπλάσματος με κυτταρομετρία ροής.
10. Λειτουργικές δοκιμασίες λεμφοκυττάρων και δοκιμασίες ιστοσυμβατότητας.
11. Λειτουργική εκτίμηση ουδετεροφίλων πολυμορφοπυρήνων και μακροφάγων (χημειοταξία, φαγοκυττάρωση, αναπνευστική έκκριξη).
12. Μέτρηση παραγωγής κυτταροκινών in vitro, προσδιορισμός επιπέδων κυτταροκινών και καθορισμός TH₁ και TH₂ ανοσοαπάντησης.
13. Τυποποίηση αντιγόνων HLA με ορολογικές και μοριακές τεχνικές, διασταύρωση ιστοσυμβατότητας HLA, ανίχνευση και χαρακτηρισμός κυτταροτοξικών αντισωμάτων.
14. Έλεγχος αμφισβητούμενης πατρότητας.
15. Μελέτες εκτίμησης κλωνικότητας μέσω της αναδιατάξεως των γινιδίων των υποδοχέων των B-λεμφοκυττάρων (BCR) και των T-λεμφοκυττάρων (TCR).
16. Απόπτωση κυττάρων.
17. Τεχνικές
  - Κυκλοτερής ανοσοδιάχυση, νεφελομετρία/θολοσιμετρία, ηλεκτροφόρηση πρωτεϊνών, ανοσοκαθήλωση, αντίθετη ανοσοηλεκτροφόρηση, άμεσος & έμμεσος ανοσοφθορισμός, ισοηλεκτρική εστίαση, χημειοφωταύγεια, ανοσοενζυματικές μέθοδοι(ELISA), ραδιοανοσοϊσοτοπικές μέθοδοι.
  - Απομόνωση κυτταρικών ενεωρημάτων και διαχωρισμός υποπληθυσμών.
  - Λεμφοκυτταροτοξικότητα
  - Καλλιέργεια σε πλάκες μικροτιτλοποίησης με χρήση ραδιοϊσοτόπων
  - Κρυοσυντήρηση λεμφοκυττάρων.
  - Κυτταρομετρία ροής και κυτταρικός διαχωρισμός.
  - Μοριακές τεχνικές: Southern (DNA)/Northern (RNA) και Western (πρωτεϊνών) αποτύπωση, PCR, προσδιορισμός αλληλουχίας βάσεων (sequencing).

Δ. Οικονομική & διοικητική διαχείριση Ανοσολογικού Εργαστηρίου

Ε. Έλεγχος και διασφάλιση ποιότητας ανοσολογικών εξετάσεων.

8. ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Γαστρεντερολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της γαστρεντερολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα γαστρεντερολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη παθολογικών ευρημάτων εκ του πεπτικού συστήματος.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών και ενδοσκοπικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης.
- κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών και ενδοσκοπικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των γαστρεντερολογικών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομία, φυσιολογία, κινητικές διαταραχές και παθήσεις του οισοφάγου.
2. Ανατομία, φυσιολογία, κινητικές διαταραχές και παθήσεις του στομάχου.
3. Ανατομία, φυσιολογία, κινητικές διαταραχές και παθήσεις του λεπτού εντέρου.
4. Ανατομία, φυσιολογία, κινητικές διαταραχές και παθήσεις του παχέος εντέρου.
5. Αιμορραγία ανωτέρου και κατωτέρου πεπτικού.
6. Σύνδρομο επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας και εκδηλώσεις από το πεπτικό.
7. Ανατομία, φυσιολογία και παθήσεις του παγκρέατος.
8. Ανατομία, φυσιολογία και παθήσεις του ήπατος.
9. Συστηματικά νοσήματα και ήπαρ.
10. Ανατομία, κινητικές διαταραχές και παθήσεις των χοληφόρων.
11. Μεταμόσχευση ήπατος.
12. Ενδείξεις και επιπλοκές ενδοσκόπησης ανωτέρου και κατωτέρου πεπτικού.
13. Υπερηχογραφία άνω και κάτω κοιλίας.
14. Ενδείξεις μανομετρίας και πεχαμετρίας οισοφάγου.
15. Διαγνωστική και θεραπευτική προσπέλαση διαρροϊκού συνδρόμου.
16. Διαγνωστική και θεραπευτική προσπέλαση ασθενών με ΙΦΝΕ (Ιδιοπαθής Φλεγμονώδης Νόσος του Εντέρου).

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων του πεπτικού συστήματος και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.

- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην γαστρεντερολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών γαστρεντερολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.
- Στην εκτέλεση υπερηχογραφήματων των οργάνων που αφορούν την ειδικότητα (γαστρεντερικός σωλήνας, ήπαρ, πάγκρεας, χοληφόρα αγγεία) και στην εκτέλεση των βασικών ενδοσκοπικών πράξεων ήτοι οισοφαγογαστροδωδεκαδακτυλοσκοπήσεων με τις αντίστοιχες αιμοστατικές τεχνικές, ολικών κολοσκοπήσεων με τις αντίστοιχες αιμοστατικές τεχνικές, πολυπεκτομών και πρωκτοσκοπήσεων.
- Στην εκτέλεση προαιρετικών ενδοσκοπικών πράξεων ήτοι διαγνωστική και θεραπευτική ενδοσκοπική παλίνδρομη χολαγγειοπαγκρεατογραφία, θεραπευτικές τεχνικές με χρήση laser, διαστολές στενώσεων κ.λπ., μανομετρία και pHμετρία, ενδοσκοπικούς υπέρηχους, διαγνωστική λαπαροσκόπηση, παρεμβατική πρωκτολογία και προχωρημένη ηπατολογία (των μεταμοσχεύσεων).

9. ΓΕΝΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Γενική Ιατρική, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της Γενικής Ιατρικής και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα περιστατικά που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης.
- Συνεκτίμηση της ψυχολογική κατάσταση του ασθενούς καθώς και των οικογενειακών, επαγγελματικών και κοινωνικών συνθηκών του.
- Αξιολόγηση των επιδημιολογικών δεδομένων του πληθυσμού ευθύνης της μονάδας υγείας από την οποία παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Η εκπαίδευση πραγματοποιείται με την εκ περιτροπής συμμετοχή του ειδικευομένου στα επιμέρους τμήματα του Νοσοκομείου καθώς και στο Κέντρο Υγείας, όπως αναφέρεται στο σχετικό νόμο. Η σειρά ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης αποφασίζεται από το Συντονιστή Εκπαίδευσης με κριτήριο την καλύτερη εκπαίδευση, σε συνάρτηση με τις δυνατότητες του κάθε εκπαιδευτικού κέντρου. Εξαιρέση στο γενικό κανόνα αποτελεί η άσκηση στο Κέντρο Υγείας, η οποία κατανέμεται ως εξής: 3 μήνες στην έναρξη της ειδικότητας και 7 μήνες στο τέλος.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων που απαντώνται στην κοινότητα και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων που απαντώνται στην κοινότητα και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στη Γενική Ιατρική και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος.
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επείγουσών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

Ειδικότερα, οι στόχοι της βασικής και κλινικής θεωρητικής εκπαίδευσης σε κάθε έναν από τους κύκλους στους οποίους ασκείται ο ειδικευόμενος, και η πρακτική εκπαίδευση σε αυτούς έχει ως εξής:

Κύκλος Παθολογίας (16 Μήνες)

Α' Εσωτερική Παθολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά νοσήματα που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ. και ειδικότερα:

- τα αγγειακά, συμπεριλαμβανομένης της αρτηριακής υπέρτασης και των αγγειακών παθήσεων του εγκεφάλου,
  - τα γαστρεντερολογικά συμπεριλαμβανομένων του πεπτικού έλκους και των παθήσεων ήπατος – χοληδόχου κύστης,
  - το σακχαρώδη διαβήτη και τα νοσήματα του θυρεοειδούς,
  - τις παθήσεις οστών και αρθρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της εκφυλιστικής αρθροπάθειας και της οστεοπόρωσης.
2. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα σε ασθενείς που είναι σε κώμα, που έχουν shock ή που έχουν σπασμούς, συμπεριλαμβανομένης της καρδιο-αναπνευστικής αναζωογόνησης.
  3. Να εκτελεί τις εξής ιατρικές πράξεις: παρακεντήσεις κοιλίας, οσφυονωτιαία παρακέντηση, καθετηριασμό στομάχου και ουροδόχου κύστης.
  4. Να είναι σε θέση να αξιολογήσει, σε συνάρτηση με τα κλινικά δεδομένα, ακτινογραφίες, αιματολογικές, βιοχημικές και μικροβιολογικές εξετάσεις.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Β' Καρδιολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά καρδιαγγειακά νοσήματα που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ. και πιο συγκεκριμένα την καρδιακή ανεπάρκεια και τη στεφανιαία νόσο.
2. Να γνωρίζει τη διαφορική διάγνωση του πόνου στο στήθος και την επείγουσα φροντίδα του εμφράγματος.
3. Να γνωρίζει τον τρόπο λήψης του ηλεκτροκαρδιογραφήματος και να αναγνωρίζει τις εικόνες αυτού.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένων των Μονάδων Εμφραγμάτων και Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.

- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Γ' Παιδιατρική

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει τη φυσιολογία της σωματικής, νοητικής, ψυχολογικής και κοινωνικής ανάπτυξης του ανθρώπινου οργανισμού, καθώς και τις παρεκκλίσεις από το φυσιολογικό και τον τρόπο εκτίμησή της στα παιδιά.
2. Να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά νοσήματα της παιδικής ηλικίας που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ. και ειδικότερα:
  - τα προβλήματα της θρέψης και της συμπεριφοράς,
  - τα νοσήματα του αναπνευστικού, συμπεριλαμβανομένου του βρογχικού άσθματος,
  - τα νοσήματα του πεπτικού,
  - τα νοσήματα του ουροποιητικού, συμπεριλαμβανομένης της ουρολοίμωξης,
  - τα λοιμώδη και εμπύρετα νοσήματα,
  - τις αλλεργικές δερματοπάθειες (συμπεριλαμβανομένης της ατοπικής δερματίτιδας και την κνίδωσης) και παρασιτικές δερματοπάθειες,
  - τα ψυχολογικά και παιδοψυχιατρικά προβλήματα της εφηβείας.
3. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα σε παιδιά με οξέα ή επείγοντα νοσήματα που η άμεση αντιμετώπισή τους μπορεί να είναι κρίσιμη για τη ζωή ή την ακεραιότητά τους και ειδικότερα:
  - τα επείγοντα νοσήματα της νεογνικής ηλικίας,
  - τα οξέα λοιμώδη και εμπύρετα νοσήματα του αναπνευστικού και του πεπτικού συστήματος και τη μηνιγγίτιδα,
  - τα οξέα περιστατικά με σπασμούς, με κρίσεις άσθματος, κ.λ.π.
  - τα ατυχήματα, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης των παιδιών.
4. Να γνωρίζει τις μεθόδους πρόληψης των νοσημάτων της παιδικής ηλικίας και ειδικότερα τα προγράμματα εμβολιασμών στα παιδιά και τις παρενέργειες τους.
5. Να γνωρίζει τα κύρια αίτια της σωματικής και νοητικής αναπηρίας στα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των συγγενών διαμαρτιών, καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισης και φροντίδας των παιδιών με ειδικές ανάγκες.
6. Να εκτελεί απλές ιατρικές πράξεις στα παιδιά, όπως εμβολιασμούς, ενδοφλέβια αιμοληψία, τοποθέτηση ορών ενδοφλεβίως και οσφυονωτιαία παρακέντηση.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Δ' Πνευμονολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά αναπνευστικά νοσήματα που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ. συμπεριλαμβανομένης της χρόνιας αποφρακτικής πνευμονοπάθειας, της πνευμονίας και του άσθματος.
2. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα σε ασθενείς που παρουσιάζουν σύνδρομο αναπνευστικής δυσχέρειας.
3. Να εκτελεί τις εξής ιατρικές πράξεις: παρακεντήσεις θώρακος σπιρομετρήσεις.
4. Να είναι σε θέση να αξιολογήσει, σε συνάρτηση με τα κλινικά δεδομένα, ακτινογραφίες, αιματολογικές, βιοχημικές και μικροβιολογικές εξετάσεις.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Ε' Νευρολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά νευρολογικά νοσήματα που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ. και ειδικότερα τη νόσο Alzheimer, τις παθήσεις των αγγείων του εγκεφάλου.
2. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα σε ασθενείς που είναι σε κώμα, που έχουν shock ή που έχουν σπασμούς.
3. Να εκτελεί τις εξής ιατρικές πράξεις: νευρολογική εξέταση και οσφυονωτιαία παρακέντηση
4. Να είναι σε θέση να αξιολογήσει, σε συνάρτηση με τα κλινικά δεδομένα, ακτινογραφίες, αιματολογικές, βιοχημικές και μικροβιολογικές εξετάσεις.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

ΣΤ' Δερματολογία**Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:**

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά δερματικά και αφροδίσια νοσήματα που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ., συμπεριλαμβανομένων των αλλεργικών και λοιμωδών δερματοπαθειών.
2. Να γνωρίζει τις δερματικές εκδηλώσεις γενικών νόσων.
3. Να αναγνωρίζει τις επαγγελματικές δερματοπάθειες και τους τρόπους πρόληψής τους.
4. Να αναγνωρίζει έγκαιρα τον καρκίνο του δέρματος και το μελάνωμα.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).

Κύκλος Χειρουργικής (13 μήνες)**Α' Χειρουργική****Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:**

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει την κλινική εικόνα, συμπτωματολογία και θεραπεία των χειρουργικών περιστατικών και τις ενδείξεις παραπομπής στην νοσοκομειακή περίθαλψη.
2. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στα οξεία και επείγοντα χειρουργικά περιστατικά, και ειδικότερα:
  - στην οξεία κοιλία,
  - στον πνευμοθώρακα,
  - στο shock,
  - στον πολυτραυματία, συμπεριλαμβανομένης της σημειολογίας του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος,
  - στα εγκαύματα

3. Να γνωρίζει βασικές αρχές ασηψίας και αντισηψίας, την τεχνική της συρραφής των μικρών θλαστικών τραυμάτων, διάνοιξης αποστημάτων και πραγματοποίησης μικρών επεμβάσεων στο επίπεδο του ιατρού, καθώς και αποκάλυψη φλέβας.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Για τις χειρουργικές ειδικότητες: Συμμετοχή στα τακτικά και έκτακτα χειρουργεία, ιδιαίτερα του "σηπτικού" χειρουργείου.
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Β' Ορθοπαιδική

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει την κλινική εικόνα, συμπτωματολογία και θεραπεία των κοινών ορθοπαιδικών νοσημάτων και συνδρόμων, συμπεριλαμβανομένων της οσφυαλγίας, αυχενικών συνδρόμων, περιαρθρίτιδας και εκφυλιστικής αρθροπάθειας και τις ενδείξεις παραπομπής στην νοσοκομειακή περίθαλψη.
2. Να διαγνώσει και να παρέχει θεραπεία στα απλά κατάγματα και τις κοινές κακώσεις.
3. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στα οξέα και επείγοντα ορθοπαιδικά περιστατικά, δηλαδή σε ασθενείς με σοβαρά κατάγματα και κακώσεις συμπεριλαμβανομένων των κακώσεων της σπονδυλικής στήλης και της μετατραυματικής καταπληξίας.
4. Να γνωρίζει τις ενδείξεις και βασικές αρχές της φυσιοθεραπείας καθώς και τις αρχές πρόληψης των συνήθων ορθοπαιδικών νόσων που προκαλούνται ή επιδεινώνονται από τις συνθήκες διαβίωσης στους χώρους εργασίας.
5. Να γνωρίζει τις βασικές αρχές πρόληψης κακώσεων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προκαλούνται από τροχαία ατυχήματα και αυτών στους χώρους εργασίας.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.

- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Για τις χειρουργικές ειδικότητες: Συμμετοχή στα τακτικά και έκτακτα χειρουργεία, ιδιαίτερα του "σηπτικού" χειρουργείου.
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Γ' Μαιευτική-Γυναικολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει τις βασικές αρχές της παρακολούθησης της εγκυμοσύνης.
2. Να γνωρίζει την κλινική εικόνα, συμπτωματολογία, διάγνωση και θεραπεία των πλέον κοινών γυναικολογικών νοσημάτων.
3. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στα οξέα και επείγοντα μαιευτικά περιστατικά, συμπεριλαμβανομένου του τοκετού και της εκλαμψίας.
4. Να παρέχει υπηρεσίες προληπτικής ιατρικής και ειδικότερα για την πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας και του μαστού.
5. Να γνωρίζει τις μεθόδους του οικογενειακού προγραμματισμού και τις ενδείξεις τους.
6. Να γνωρίζει την τεχνική της λήψης τραχηλικού επιχρίσματος και της παρακέντησης μαστού δια βελόνης.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Για τις χειρουργικές ειδικότητες: Συμμετοχή στα τακτικά και έκτακτα χειρουργεία, ιδιαίτερα του "σηπτικού" χειρουργείου.
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Δ' Οφθαλμολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει την κλινική εικόνα, συμπτωματολογία και θεραπεία των συνήθων οξέων και χρονίων οφθαλμολογικών νοσημάτων και τις ενδείξεις παραπομπής στην νοσοκομειακή περίθαλψη.
2. Να γνωρίζει την τεχνική χρήσης του οφθαλμοσκοπίου στη διάγνωση και παρακολούθηση των οφθαλμολογικών νοσημάτων αλλά και των οφθαλμολογικών εκδηλώσεων των γενικών νόσων.

3. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στα οξέα και επείγοντα περιστατικά συμπεριλαμβανομένων των εγκαυμάτων, εισόδου ξένων σωμάτων, ιριδοκυκλίτιδας και οξέος γλαυκώματος.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).

Ε' Ωτορινολαρυγγολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει την κλινική εικόνα, συμπτωματολογία και θεραπεία των συνήθων οξέων και χρονίων ΩΡΛ νοσημάτων, συμπεριλαμβανομένης της οξείας μέσης ωτίτιδας στα παιδιά, και τις ενδείξεις παραπομπής στη νοσοκομειακή περίθαλψη.
2. Να γνωρίζει την τεχνική χρήσης των διαγνωστικών οργάνων στη διάγνωση, συμπεριλαμβανομένου του ακοολογικού ελέγχου και στην παρακολούθηση των ΩΡΛ νοσημάτων.
3. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στα οξέα και επείγοντα περιστατικά, συμπεριλαμβανομένων της πνιγμονής, απόφραξης ανωτέρων αναπνευστικών οδών και ρινορραγίας.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up.
- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).

ΣΤ' Ουρολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει την κλινική εικόνα, συμπτωματολογία και θεραπεία των κοινών ουρολογικών νοσημάτων συμπεριλαμβανομένης νοσήματα του ουροποιητικού, συμπεριλαμβανομένης της ουρολοίμωξης της υπερτροφίας του προστάτη και της ακράτειας ούρων, και τις ενδείξεις παραπομπής στην νοσοκομειακή περίθαλψη.
2. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στα οξέα και επείγοντα ουρολογικά περιστατικά, και ειδικότερα στην επίσχεση ούρων.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση της νοσηλείας των ασθενών στο θάλαμο, συμπεριλαμβανομένης της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
- Παρακολούθηση ασθενών στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του follow-up με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτά που λειτουργούν με χρόνια περιστατικά.

- Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών στα έκτακτα εξωτερικά ιατρεία (τμήματα επειγόντων περιστατικών).
- Συμμετοχή στα τακτικά και έκτακτα χειρουργεία, ιδιαίτερα του "σηπτικού" χειρουργείου.
- Συμμετοχή σε προγράμματα ή ιατρεία προληπτικής ιατρικής, εφόσον λειτουργούν.

Κύκλος Εργαστηριακός (3 μήνες)

A' Βιοπαθολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει τις τεχνικές διενέργειας απλών αιματολογικών, βιοχημικών και μικροβιολογικών εξετάσεων που μπορούν να γίνουν στο εργαστήριο του Κέντρου Υγείας και ειδικότερα:
  - ταχύτητα Καθίζησης Ερυθρών,
  - αιματοκρίτης,
  - γενική αίματος,
  - γενική ούρων, κοπράνων, εγκεφαλονωτιαίου, πλευριτικού και ασκίτικού υγρού, συμπεριλαμβανομένης της κατά Gram χρώσης,
  - χρήση τυποποιημένων αντιδραστηρίων του εμπορίου για τον προσδιορισμό σακχάρου του αίματος και των ούρων, ουρίας ορού και άλλων παραμέτρων,
  - τις τεχνικές λήψης αίματος και επιχρισμάτων για τη διενέργεια καλλιέργειών, καθώς και του προσδιορισμού των ομάδων αίματος και τον έλεγχο συμβατότητας για μετάγγιση.

Πρακτική εκπαίδευση:

Συμμετοχή στη διενέργεια εξετάσεων στα εργαστήρια.

B' Ακτινολογία

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να επιτελεί απλές ακτινογραφίες (οστών, θώρακος, κοιλίας και κρανίου) και να αναγιγνώσκει αυτές.
2. Να διαγνώσει παθολογικές καταστάσεις .
3. Να συστήνει τον ασθενή για περαιτέρω ακτινολογικό και απεικονιστικό έλεγχο.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Συμμετοχή στη διενέργεια εξετάσεων στα εργαστήρια.

Κύκλος Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (16 μήνες)

A' Κοινωνική και Κλινική Ψυχιατρική

Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει διαγνωστικά και θεραπευτικά τα κοινά ψυχολογικά προβλήματα και ψυχιατρικά νοσήματα που προσέρχονται στην Π.Φ.Υ. και ειδικότερα:
  - τις νευρώσεις,
  - τις ψυχώσεις,
  - τα ψυχοσωματικά σύνδρομα,
  - τη γεροντική άνοια.
2. Να γνωρίζει τις αρχές αντιμετώπισης ατόμων με νοητική καθυστέρηση.
3. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα σε ασθενείς με οξεία ψυχιατρικά προβλήματα και ειδικότερα:
  - τις αυτοκτονικές τάσεις,
  - τα ψυχο-διεγερτικά σύνδρομα.
4. Να αναγνωρίζει τα σοβαρά ψυχοκοινωνικά σύνδρομα, καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισης και πρόληψής τους, και ειδικότερα τον αλκοολισμό και τη χρήση ναρκωτικών.
5. Να γνωρίζει τον τρόπο αντιμετώπισης των ψυχολογικών προβλημάτων μέσα στην οικογένεια και την αλληλεπίδρασή τους με τη ψυχολογία του κάθε μέλους της.
6. Να στηρίζει θεραπευτικά και ψυχολογικά την κατ' οίκον νοσηλεία των ασθενών με ψυχιατρικά νοσήματα, σε συνεργασία με τους ειδικούς ψυχιάτρους και τα μέλη της θεραπευτικής ομάδας.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Παρακολούθηση ασθενών σε Κέντρο Ψυχικής Υγείας, συμπεριλαμβανομένων των νέων ασθενών και του Follow-up.
- Συμμετοχή στη θεραπευτική της οικογένειας και στο έργο της θεραπευτικής ομάδας.
- Συμπληρωματικά και εφόσον υπάρχει η δυνατότητα: Παραλαβή και αντιμετώπιση ασθενών σε μονάδα εκτάκτων ψυχιατρικών περιστατικών και παρακολούθηση ασθενών σε ψυχιατρική μονάδα βραχείας νοσηλείας.

Β' Επείγουσα Προνοσοκομειακή Ιατρική**Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:**

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να προβαίνει σε ταχεία και επαρκή εκτίμηση του ασθενή, ανάλογα με το είδος του επείγοντος προβλήματος που αντιμετωπίζει.
2. Να παρέχει επείγουσα φροντίδα στον πολυτραυματία, στον ασθενή σε κώμα ή/και σε shock και γενικά στις καταστάσεις που απειλούν άμεσα τη ζωή και την ακεραιότητα του ασθενή.
3. Να αντιμετωπίζει περιπτώσεις μαζικών ατυχημάτων και καταστροφών, σε συνεργασία με άλλα επαγγέλματα υγείας και με τους αρμόδιους φορείς.
4. Να εξοικειωθεί με τις τεχνικές της καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης.
5. Να εκτελεί τις εξής ιατρικές πράξεις: διασωλήνωση, τοποθέτηση υποκλειδίων καθετήρων.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Συμμετοχή στη λειτουργία του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας
- Συμμετοχή στη στελέχωση των ασθενοφόρων και των κινητών μονάδων

Γ' Κέντρο Υγείας**Βασική και κλινική θεωρητική εκπαίδευση:**

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να διαγνώσει και να παρέχει θεραπεία στα οξέα και χρόνια νοσήματα, αλλά και στις αδιαφοροποίητες και ασαφείς νοσολογικές περιπτώσεις που παρουσιάζονται στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (Π.Φ.Υ.)
2. Να παρέχει άμεση περίθαλψη στα επείγοντα περιστατικά που παρουσιάζονται στην Π.Φ.Υ. που η άμεση αντιμετώπισή τους μπορεί να είναι κρίσιμη για τη ζωή ή την ακεραιότητα του πάσχοντα.
3. Να παρέχει φροντίδα στο σπίτι σε ασθενείς με ανικανότητες και αναπηρίες.
4. Να παρέχει φροντίδα στο σπίτι και στο ιατρείο σε άτομα τρίτης ηλικίας.
5. Να παρέχει φροντίδα σε ασθενείς με ανίατα νοσήματα και κατά το τελικό στάδιο της ζωής τους (terminal care).
6. Να παρέχει φροντίδα στον ασθενή ως ολότητα και ως μέλος της οικογένειάς του και της κοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη την ψυχολογία του και το οικογενειακό, εργασιακό και κοινωνικό του περιβάλλον.
7. Να φροντίζει, μαζί με τα άλλα επαγγέλματα υγείας, για την ατομική, επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση των ασθενών με χρόνια νοσήματα ή με οξέα νοσήματα που διαταράσσουν τη λειτουργία του ως άτομο.
8. Να συνεργάζεται με τα άλλα μέλη της ομάδας υγείας στην παροχή της φροντίδας.
9. Να εκτελεί προγράμματα πρόληψης και προαγωγής της υγείας στο σχολείο και στην κοινότητα σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς.
10. Να διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της υδροληψίας και να μελετά τα αποτελέσματα των εξετάσεων του.
11. Να γνωρίζει την οργάνωση και διοίκηση του Κέντρου Υγείας ή του ιατρείου όπου εργάζεται, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης αρχείου των ασθενών της ζώνης ευθύνης του ιατρείου.
12. Να συνεργάζεται με του τοπικούς φορείς της κοινωνίας όπου εργάζεται με σκοπό την προαγωγή της υγείας του πληθυσμού της ζώνης ευθύνης του ιατρείου.

Πρακτική εκπαίδευση:

- Συμμετοχή στις δραστηριότητες παροχής Π.Φ.Υ. στα επείγοντα, στα οξέα και στα χρόνια περιστατικά.
- Συμμετοχή στην κατ' οίκον περίθαλψη και νοσηλεία χρονίων περιστατικών και ασθενών που βρίσκονται στο τελικό στάδιο της ζωής τους.

- Συνεργασία με τα μέλη της ομάδας υγείας στην παροχή της φροντίδας.
- Συμμετοχή στο Ακτινολογικό και στο Μικροβιολογικό Εργαστήριο του Κέντρου Υγείας.
- Συμμετοχή στη λειτουργία του συστήματος αρχειοθέτησης και καταγραφής των ασθενών της ζώνης ευθύνης του Κ.Υ.
- Συμμετοχή στην εκπόνηση προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της υγείας στον πληθυσμό της ζώνης ευθύνης του Κ.Υ.

Δ' Επιδημιολογία, Στατιστική και Μεθοδολογία της Έρευνας

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Στο τέλος της άσκησης ο ειδικευόμενος θα πρέπει:

1. Να γνωρίζει τους στόχους και το περιεχόμενο της Κοινωνικής Ιατρικής, δηλαδή της ιατρικής παρέμβασης στα επίπεδα των πληθυσμών ή συγκεκριμένων ομάδων τους.
2. Να αναζητά και να αξιολογεί δημογραφικά και επιδημιολογικά δεδομένα και να χρησιμοποιεί αυτά στην εκτίμηση των προβλημάτων υγείας του πληθυσμού και των αναγκών υγείας του.
3. Να διενεργεί και αξιολογεί επιδημιολογικές έρευνες στον πληθυσμό της ζώνης ευθύνης του Κέντρου Υγείας.
4. Να σχεδιάζει προγράμματα πρόληψης και προαγωγής της υγείας.
5. Να γνωρίζει τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης του Συστήματος Υγείας, τις μεθόδους προγραμματισμού των δραστηριοτήτων του Κέντρου Υγείας και τον τρόπο σύνδεσης και συνεργασίας του Κέντρου Υγείας με άλλες υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες.

Πρακτική εκπαίδευση:

Θεωρητική εκπαίδευση στα παρακάτω θέματα:

- στη μεθοδολογία της επιδημιολογικής έρευνας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, (Π.Φ.Υ.) συμπεριλαμβανομένης της βιοστατιστικής,
- στην επιδημιολογία και πρόληψη των χρόνιων εκφυλιστικών νοσημάτων και των λοιμωδών νοσημάτων,
- στις αρχές διοίκησης, οργάνωσης και προγραμματισμού του έργου της Π.Φ.Υ.

10. ΓΝΑΘΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Μέθοδοι διάγνωσης των ανωμαλιών, βλαβών, νοσημάτων και παθήσεων των οδόντων, του στόματος, των γνάθων και των γύρω ιστών.
2. Αναγνώριση των κλινικών εκδηλώσεων των συστηματικών νόσων στην παραπάνω περιοχή.
3. Μέθοδοι διερεύνησης και βιοψίας.
4. Πρόληψη.
5. Αντιμετώπιση επειγουσών γναθοχειρουργικών περιπτώσεων.
6. Διάγνωση και σχεδιασμός του είδους θεραπείας των καταστάσεων που απαιτούν χειρουργική αντιμετώπιση.

7. Προεγχειρητική προετοιμασία ασθενούς.
8. Μετεγχειρητική αγωγή.
9. Πρόληψη ή και αντιμετώπιση μετεγχειρητικών επιπλοκών.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Χειρουργική εξαγωγή εγκλείστων δοντιών, χειρουργική αποκατάσταση μύλης.
2. Θεραπεία εκγομφωμένων δοντιών και επανατοποθέτησή τους, καθώς και μεταμόσχευση δοντιών.
3. Θεραπεία καταγμάτων φατνιακής απόφυσης και καταγμάτων των γνάθων με κλειστές και ανοικτές μεθόδους.
4. Τεχνικές εκτομής του ακρορριζίου σε πρόσθια και οπίσθια δόντια.
5. Μέθοδοι αφαίρεσης κύστεων των γνάθων: οδοντογενούς αιτιολογίας (ακρορριζικές, υπολειμματικές, οδοντοφόρες, αρχέγονες) και μη οδοντογενούς αιτιολογίας (μέσες άνω και κάτω γναθικές, ρινούπερώϊες, μεσότητας της υπερώας, τομογναθικές).
6. Μέθοδοι αφαίρεσης των κύστεων μαλακών μορίων (χειρουργική αφαίρεση, μαρσιποποίηση, κρυοπηξία).
7. Θεραπεία στοματογναθικών λοιμώξεων, οδοντοφατνιακό απόστημα, απόστημα τραχειοπροσωπικού χώρου, μεταναστευτικά αποστήματα, οστεομυελίτιδα, ακτινομυκητίαση.
8. Λοιμώξεις των γνάθων.
9. Προπροσθητική χειρουργική. Λείανση φατνιακών αποφύσεων, ογκωμάτων, αφαίρεση χαλινών, υπερπλασιών από οδοντοστοιχίες, θηλωματώδους υπερπλασίας της υπερώας. Βάθυνση του προστομίου με χρήση ελευθέρων ή μισχωτών μοσχευμάτων στην κάτω ή άνω γνάθο.
10. Ανύψωση της υπολειμματικής γναθικής ακρολοφίας της κάτω γνάθου με χρήση αυτομοσχευμάτων ή αλλοπλαστικού υλικού. Αποκατάσταση του υποστρώματος που θα φέρει οδοντοστοιχία στην άνω ή στην κάτω γνάθο με διάφορες τεχνικές με χρήση οστικών μοσχευμάτων ή άλλων υλικών.
11. Θεραπεία παθολογικών καταστάσεων που αφορούν το ιγμόρειο άντρο (οδοντογενούς αιτιολογίας) με τη μέθοδο CALDWELL-LUC. Χειρουργική αφαίρεση οδοντογενών κύστεων με επινέμεση στο ιγμόρειο, ριζών ή δοντιών και σύγκλειση στοματοκολπικών και στοματορινικών συριγγίων.
12. Χειρουργική αντιμετώπιση προβλημάτων από τους σιελογόνους αδένες (σιαλολιθίαση, διεύρυνση του στομίου του αδένου, κυστών).
13. Χειρουργική αφαίρεση καλοήθων όγκων των μαλακών ιστών της στοματικής κοιλότητας και των γνάθων. Περιφερικοί και κεντρικοί οδοντογενείς όγκοι. Περιφερικοί και κεντρικοί μη οδοντογενείς όγκοι.
14. Χειρουργική αποκατάσταση συγγενών και επίκτητων ανωμαλιών των γνάθων και της σύγκλεισης. Προγναθισμός, υπογναθισμός άνω και κάτω γνάθου, συμμετρία γνάθων. Χασμοδοντία κ.ά. Τεχνικές οστεοτομίας, οβελιαίας, κλάδου σώματος, πρόσθια άνω φλοιοτομία, οπίσθια άνω, οστεοτομίες τύπου LE FORT, τμηματικές οστεοτομίες κ.ά.
15. Θεραπεία των νόσων και παθήσεων της κροταφογναθικής άρθρωσης με φαρμακευτική αγωγή, με άλλα συντηρητικά μέσα και με χειρουργική επέμβαση (τεχνικές λύσης αγκύλωσης).

16. Αντιμετώπιση του πόνου στην περιοχή του στοματογναθικού συστήματος με φαρμακευτικά ή χειρουργικά μέσα (περιφερική νευρεκτομή, ψύξη νεύρου).
17. Προκαρκινικές βλάβες της στοματικής κοιλότητας. Πρόληψη, χειρουργική θεραπεία, καθώς και θεραπεία του ενδοστοματικού καρκίνου και των γνάθων.
18. Συμμετοχή με Προσθετολόγους στην κατασκευή προσθετικών μηχανημάτων και αποφρακτών για την αποκατάσταση γναθοπροσωπικών ελλειμμάτων.
19. Θεραπεία κάθε άλλης βλάβης των μαλακών ιστών που απαιτεί χειρουργική επέμβαση.

11. ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Δερματολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της δερματολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην αναγνώριση και περιγραφή βλαβών δέρματος και βλενογόνων.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που θα μπορούσαν να τεκμηριώσουν τη διάγνωση.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νόσων του δέρματος και των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων καθώς και των μεθόδων αντιμετώπισής των.

Κατά τη διάρκεια της ειδίκευσης, στην Δερματολογία – Αφροδισιολογία θα γίνεται αναλυτική διδασκαλία των εξής επί μέρους ενοτήτων.

1. Επιδημιολογία, παθολογική φυσιολογία, διαγνωστική και θεραπευτική των παθήσεων του δέρματος και των ορατών βλεννογόνων.
2. Επιδημιολογία, παθολογική φυσιολογία, διαγνωστική και θεραπευτική των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων.
3. Επεμβατική Δερματολογία-Αφροδισιολογία θεωρητική και εφηρμοσμένη. Κοσμητολογία.
4. Ανατομία, Φυσιολογία, Παθολογική Φυσιολογία, Ιστοπαθολογία και Ανοσοϊστοπαθολογία δέρματος και ορατών βλεννογόνων.
  5. Αλλεργιολογία δέρματος
  6. Στοιχεία μικροβιολογίας, μυκητολογίας, ιολογίας και παρασιτολογίας.

7. Στοιχεία μοριακής και κυτταρικής βιολογίας βιοχημείας, φαρμακολογίας, ανοσολογίας, βιοφυσικής και γενετικής.
  8. Επαγγελματικές δερματοπάθειες. Περιβαλλοντική Δερματολογία.
  9. Κλιματοθεραπεία-Λουτροθεραπεία.
10. Παθήσεις πρωκτογεννητικής περιοχής και επιπολής περιφερικού κυκλοφορικού συστήματος.
  11. Δερματολογικές εκδηλώσεις σε συστηματικές νόσους.
  12. Ογκολογία δέρματος.
13. Επιδημιολογία, παθολογική φυσιολογία, διαγνωστική και θεραπευτική αυτοανόσων παθήσεων δέρματος και των ορατών βλεννογόνων.
  14. Στοιχεία πληροφορικής και πολυμέσων-τηλεϊατρικής.
  15. Στοιχεία ψυχοσωματικής και ψυχοδερματολογίας.
  16. Ιατρονομικά, κοινωνικά θέματα, βιοηθική και δεοντολογία.
  17. Προληπτική Δερματολογία-Αφροδισιολογία.
  18. Επείγουσα Ιατρική στην Δερματολογία.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νόσων του δέρματος και των βλεννογόνων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην Δερματολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση, από κάθε πλευρά, αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα)
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών περιπτώσεων.
- Στην εξοικείωση του ειδικευόμενου με ειδικές διαγνωστικές μεθόδους και θεραπευτικές επεμβάσεις.

12. ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Ενδοκρινολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της ενδοκρινολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα ενδοκρινολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο για συμπτώματα υπαινισσόμενα διαταραχές της λειτουργίας των ενδοκρινών αδένων.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην αναζήτηση σημείων ενδοκρινικής διαταραχής, σωματικής κατασκευής, διαταραχών της ανάπτυξης, ψηλάφηση θυρεοειδούς αδένου.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης.
- Κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των ενδοκρινικών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομία, Φυσιολογία, Βιοχημεία, Μοριακή βιολογία, και Φυσιοπαθολογία του ενδοκρινικού συστήματος, του σακχαρώδη διαβήτη και των νοσημάτων του μεταβολισμού.
2. Διάγνωση και θεραπεία παθήσεων και διαταραχών
  - των ενδοκρινών αδένων,
  - του νευροενδοκρινικού συστήματος (υποθάλαμος και υπόφυση),
  - της αναπαραγωγικής ενδοκρινολογίας και ενδοκρινολογικής βάσης των διαταραχών της γονιμότητας. Υποστηριζόμενη αναπαραγωγή,
  - του ενδοκρινικού συστήματος στην εγκυμοσύνη,
  - της αύξησης και ανάπτυξης (βραχυσωμία και γιγαντισμός),
  - των γαστρεντερικών ορμονών,
  - ενδοκρινολογίας των νεοπλασμάτων του ανθρώπου,
  - η ορμονική ρύθμιση της αρτηριακής πίεσης,
3. Γνώση των μηχανισμών δράσης των ορμονών και η θεραπευτική τους χρήση.
4. Μοριακή διάγνωση και θεραπεία (όπου αυτό είναι εφικτό) των ενδοκρινικών νοσημάτων.
5. Σακχαρώδης Διαβήτης.
6. Μεταβολισμός και διατροφή.
7. Διαταραχές του ύδατος και των ηλεκτρολυτών.
8. Θεωρητική γνώση και η εφαρμογή των μεθόδων προσδιορισμού των ορμονών.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων ενδοκρινικών νοσημάτων και διαταραχών του μεταβολισμού και

γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην ενδοκρινολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση, από κάθε πλευρά, αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών ενδοκρινολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

13. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Εσωτερική Παθολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της Εσωτερικής Παθολογίας και να αντιμετωπίζει, στοιχειωδώς, τα επείγοντα παθολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο και αξιολόγηση των αναφερόμενων κλινικών πληροφοριών.
- Πλήρης αντικειμενική κλινική εξέταση.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης και κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση στο πρώτο έτος διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων της Εσωτερικής Παθολογίας και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του αναπνευστικού συστήματος.

Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπευτική αντιμετώπιση των νοσημάτων του ανώτερου και κατώτερου αναπνευστικού συστήματος.

2. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του αιμοποιητικού συστήματος. Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων του αίματος.

3. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του γαστρεντερικού συστήματος (ΓΕΣ) και ήπατος. κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων του ΓΕΣ και ήπατος.

4. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του ενδοκρινικού συστήματος. Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των ενδοκρινικών διαταραχών, του σακχαρώδους διαβήτη και των νοσημάτων των ενδοκρινών αδένων.

5. Ανατομική, φυσιολογία και εργαστηριακή διερεύνηση του κυκλοφορικού συστήματος. Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των καρδιαγγειακών νοσημάτων και διαταραχών.

6. Λοιμώδη νοσήματα.

7. Θέματα εντατικής θεραπείας.

8. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του νευρικού συστήματος. Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων και διαταραχών του νευρικού συστήματος και ψυχιατρικών διαταραχών.

1. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του μυοσκελετικού συστήματος. Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων του μυοσκελετικού συστήματος και συνδετικού ιστού.

10. Ανατομική, φυσιολογία, εργαστηριακή διερεύνηση του ουρογεννητικού συστήματος. Κλινική εικόνα, διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων και διαταραχών του.

11. Διαταραχές ύδατος, ηλεκτρολυτών, οξεοβασικής ισορροπίας, συγγενή και επίκτητα μεταβολικά σύνδρομα.

12. Γνώσεις Γενετικής, Μοριακής Βιολογίας και Γηριατρικής.

13. Γνώσεις Πληροφορικής.

14. Κοινωνική Ιατρική.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων Εσωτερικής Παθολογίας και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην Εσωτερική Παθολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση, από κάθε πλευρά, αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 50 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών παθολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

Ακόμη, ο ειδικευόμενος παθολόγος θα πρέπει να μπορεί να ενεργεί ως σύμβουλος σε περιπτώσεις χειρουργικών αρρώστων και αρρώστων που εμπίπτουν σε άλλες ειδικότητες.

14. ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης**

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Ιατρική της Εργασίας, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της Ιατρικής της Εργασίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα περιστατικά που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση.
  - Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης.
  - Συνεκτίμηση των ειδικών επαγγελματικών συνθηκών που ισχύουν στο χώρο εργασίας του ασθενούς.

Επίσης, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τους βλαπτικούς παράγοντες του εργασιακού περιβάλλοντος και να γνωρίζει τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας και τις μεθόδους επιδημιολογικής επιτήρησης των επαγγελματικών ασθενειών.

Η εκπαίδευση πραγματοποιείται με την εκ περιτροπής συμμετοχή του ειδικευομένου στα επιμέρους τμήματα του Νοσοκομείου και σε υπηρεσίες Ιατρικής της Εργασίας όπως αναφέρεται στο σχετικό νόμο. Η εκπαίδευση ξεκινά με την άσκηση στο Νοσοκομείο, ενώ η σειρά ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης αποφασίζεται από το Συντονιστή Εκπαίδευσης με κριτήριο την καλύτερη εκπαίδευση, σε συνάρτηση με τις δυνατότητες του κάθε εκπαιδευτικού κέντρου. Η θεωρητική κατάρτιση στην Ιατρική της Εργασίας γίνεται προς το τέλος της άσκησης στο Νοσοκομείο, που δύναται να διακοπεί για όσο διάστημα χρειάζεται προκειμένου ο ειδικευόμενος να παρακολουθήσει το πρόγραμμα της θεωρητικής κατάρτισης. Στο διάστημα της θεωρητικής κατάρτισης οι ειδικευόμενοι δύνανται

να εφημερεύουν στο Νοσοκομείο ή στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών. Η πρακτική άσκηση στις υπηρεσίες Ιατρικής της Εργασίας γίνεται πάντα στο τέλος της εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων που απαντώνται στους επαγγελματικούς χώρους και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων που απαντώνται στους επαγγελματικούς χώρους και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην Ιατρική της Εργασίας. Κατά την κλινική εκπαίδευση, ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος.
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

Οι στόχοι της εκπαίδευσης στην Ιατρική της Εργασίας αναλύονται στο σχετικό εδάφιο παρακάτω.

Ειδικότερα, οι στόχοι της βασικής και κλινικής θεωρητικής εκπαίδευσης σε κάθε ένα από τα τμήματα στα οποία ασκείται ο ειδικευόμενος, και η πρακτική εκπαίδευση σε αυτά έχει ως εξής:

Εσωτερική Παθολογία (6 μήνες)

Οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να παρακολουθούν το πλήρες πρόγραμμα της κλινικής με συμμετοχή στους θαλάμους ασθενών, στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία και στις εφημερίες της κλινικής. Επιπλέον προτείνεται οι ειδικευόμενοι να συμμετέχουν στο πρόγραμμα των εφημεριών της Παθολογικής κλινικής καθόλη την διάρκεια της ειδικότητας (4 έτη) εκτός του εξαμήνου της Πνευμονολογίας όπου θα μπορούν να εφημερεύουν στην Πνευμονολογική κλινική.

Ειδικότερα θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες δεξιότητες.

- Λήψη ιστορικού με έμφαση στο επαγγελματικό ιστορικό.
- Φυσική εξέταση όλων των συστημάτων.

- Επιλογή των αναγκαίων εργαστηριακών εξετάσεων για την επιβεβαίωση της διάγνωσης.
- Εκτέλεση των διαγνωστικών πράξεων και παρακολούθηση του θεωρητικού προγράμματος του 1ου έτους της Εσωτερική Εσωτερικής Παθολογίας.

Πνευμονολογία (6 μήνες)

Οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να παρακολουθούν το πλήρες πρόγραμμα της κλινικής με συμμετοχή στους θαλάμους ασθενών, στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία και στις εφημερίες της κλινικής. Τον τελευταίο μήνα της άσκησης οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται στο τμήμα Λειτουργικού Ελέγχου της Αναπνοής της κλινικής (ή άλλης κλινικής εαν η κλινική αυτή δεν διαθέτει).

Ειδικότερα θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες δεξιότητες.

- Λήψη Πνευμονολογικού ιστορικού με έμφαση στο επαγγελματικό ιστορικό.
- Λεπτομερή φυσική εξέταση του Αναπνευστικού, εκτίμηση και αξιολόγηση των συμπτωμάτων.
- Επιλογή των αναγκαίων εργαστηριακών εξετάσεων για την επιβεβαίωση της διάγνωσης.
- Εκτέλεση παρακλινικών διαγνωστικών πράξεων.
- Εκτέλεση πλήρους λειτουργικού ελέγχου της αναπνοής και διάγνωση των αποτελεσμάτων (στατικοί, δυναμικοί όγκοι και χωρητικότητες, διάχυση).
- Να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην ερμηνεία των ακτινογραφιών θώρακα.

Ορθοπαιδική (3 μήνες)

Οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται στα εξωτερικά ιατρεία της Ορθοπαιδικής κλινικής ακολουθώντας το πλήρες πρόγραμμα των ιατρείων στα χρόνια και επείγοντα περιστατικά με ιδιαίτερη έμφαση στα οξεία περιστατικά και στις χρόνιες νόσους επαγγελματικής αιτιολογίας καθώς και στην επανεκτίμηση της κατάστασης - ικανότητας του ασθενούς μετά το τέλος της θεραπείας.

Δερματολογία (2 μήνες)

Οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται στα εξωτερικά ιατρεία της Δερματολογικής κλινικής ακολουθώντας το πλήρες πρόγραμμα των ιατρείων στα χρόνια και επείγοντα περιστατικά με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφορική διάγνωση των κοινών δερματοπαθειών από τις επαγγελματικές, αναγνώριση των επαγγελματικών δερματοπαθειών και των τρόπων πρόληψής τους.

Ωτορινολαρυγγολογία (1 μήνας)

Οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται στα εξωτερικά ιατρεία της Ωτορινολαρυγγολογικής κλινικής και στο ακοομετρικό εργαστήριο. Στο τέλος της εκπαίδευσης θα πρέπει να μπορούν να εκτελούν ακοομετρικό έλεγχο και διάγνωση των αποτελεσμάτων της ακοομετρίας με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφορική διάγνωση της επαγγελματικής βαρηκοΐας.

Οφθαλμολογία (1 μήνας)

Οι ειδικευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται στα εξωτερικά ιατρεία της Οφθαλμολογικής κλινικής και θα πρέπει να μπορούν να αντιμετωπίζουν με την

παροχή πρώτων βοηθειών τα επείγοντα περιστατικά εισόδου ξένου σώματος και εγκαυμάτων και να εκτελούν οφθαλμολογικό έλεγχο.

Ιατρική της Εργασίας (20 μήνες)

Η εκπαίδευση στην Ιατρική της Εργασίας αποτελείται από δυο μέρη: Θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση που πραγματοποιούνται χωριστά. Οι επιμέρους στόχοι των δυο μερών είναι:

Θεωρητική Κατάρτιση (12 Μήνες)

- Εισαγωγή: Περιεχόμενο της Ιατρικής της Εργασίας, ορισμός, βασικές αρχές, στόχοι και συμβολή στην Δημόσια Υγεία και Κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.
- Κοινωνιολογία της Εργασίας - Οικονομία της Υγείας: Δομή και Διοίκηση επιχείρησης, θεσμοί συμμετοχής και διαβούλευσης εργαζομένων και εργοδοτών, Κοινωνιολογία Εργασίας, Υγείας, Οικονομία - Υγεία- Εργασία, μελέτες κόστους/ ωφέλειας, Υγεία και Ασφάλεια.
- Γενική και ειδική Εσωτερική Παθολογία της εργασίας.
- Επαγγελματικοί παράγοντες κινδύνου - επίδραση στον οργανισμό – αποτελέσματα.
- Φυσιολογία της εργασίας – Εργονομία.
- Επαγγελματική Τοξικολογία - Βιολογική παρακολούθηση.
- Βιοστατιστική και επαγγελματική επιδημιολογία.
- Ψυχολογία της εργασίας.
- Ακτινοβολία ιονίζουσα και μη – Ακτινοπροστασία.
- Τεχνικές φυσικής, αναλυτικής χημείας και βιοχημείας.
- Μεθοδολογία πρόληψης και εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου.
- Οργάνωση και διοίκηση υπηρεσιών υγείας και ασφάλειας της εργασίας - Δημόσιας υγείας.
- Παροχή πρώτων βοηθειών.
- Νομοθεσία, ιατροδικαστική εκτίμηση, ασφαλιστικά θέματα - καταλληλότητα προς εργασία.
- Περιβάλλον και Ιατρική της Εργασίας.
- Ασφάλεια κατά την εργασία.
- Εργαστηριακή εκπαίδευση.

Εργαστήριο φυσιολογίας της εργασίας

- Εργοσπιρομετρικό εργαστήριο, κλπ.
- Εργαστήριο Βιομηχανικής Υγιεινής.
- Εισαγωγή στις δειγματολογικές μεθόδους.
- Μεθοδολογία μετρήσεων για χημικούς, φυσικούς, τοξικούς, βιολογικούς παράγοντες.
- Πρόγραμμα μετρήσεων.
- Ποιοτικός έλεγχος.
- Πρακτική άσκηση.

Επιδημιολογία επαγγελματικών ασθενειών

- Εργαστηριακές ασκήσεις.
- Πρότυπα ερωτηματολόγια.

- Κωδικοποίηση.
- Άσκηση σε εφαρμοσμένα πρότυπα στατιστικής ανάλυσης.
- Μελέτες απουσιασμού.

Βιομηχανική τοξικολογία

- Εργαστήριο Βιομηχανικής Τοξικολογίας (Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΚΥΑΕ, Κέντρο Ιατρικής της Εργασίας ΙΚΑ κ.α.).
- Πρακτική άσκηση σε τοξικολογικές αναλύσεις.

Ψυχολογία της εργασίας

- Ψυχιατρική συνέντευξη.
- Ψυχοτεχνικά tests (MMPI κλπ).

Ειδική πρακτική εκπαίδευση

- Εργαστήριο ΩΡΛ κλινικής (ακοομετρία).
- Ακτινολογικό Τμήμα (διάγνωση ακτινογραφιών ΙΙΟ).
- Εργαστήριο λειτουργικού ελέγχου αναπνοής (λειτουργικός έλεγχος αναπνοής).
- Δερματολογική κλινική (PATCH tests).
- ΕΚΑΒ.
- Επισκέψεις σε χώρους εργασίας.

Πρακτική Άσκηση (8 Μήνες)

Οι 6 μήνες σε επιχείρηση ή υπηρεσία όπου λειτουργεί οργανωμένη υπηρεσία ιατρικής της εργασίας και 2 μήνες σε επιθεωρήσεις εργασίας. Η άσκηση στις επιχειρήσεις θα γίνεται εκ περιτροπής κάθε 2μηνο ή 3μηνο με επιλογή του ειδικευόμενου μετά από επαφή με τον γιατρό εργασίας της επιχείρησης.

Ο ειδικευόμενος κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης θα πρέπει να έχει πραγματοποιήσει:

- επισκέψεις στους χώρους εργασίας,
- περιγραφή της παραγωγικής διαδικασίας,
- περιγραφή των επαγγελματικών βλαπτικών παραγόντων και όπου είναι δυνατόν ποιοτικός και ποσοτικός προσδιορισμός αυτών,
- λήψη ιστορικού, κλινική εξέταση, κατευθυνόμενος εργαστηριακός και απεικονιστικός έλεγχος, ακοομετρήσεις, σπιρομετρήσεις και εκτέλεση οφθαλμολογικού ελέγχου,
- συμπλήρωση ατομικού βιβλιαρίου επαγγελματικού κινδύνου,
- συμμετοχή στην εκτίμηση των βλαπτικών παραγόντων του εργασιακού περιβάλλοντος.

15. ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσής του ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να γνωματεύσει σχετικά με αίτια θανάτου, φύση τραυματισμών ή δηλητηριάσεων, συντάσσοντας ιατροδικαστικές εκθέσεις και αναπτύσσοντας λεπτομερώς τα ευρήματα και τα αποτελέσματα των εργαστηριακών εξετάσεων.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει κατά τη διάρκεια εκπαίδευσης

- Εκτέλεση νεκροτομής.
- Εξέταση τραυματιών.
- Επιλογή τοξικολογικών εξετάσεων.
- Εκμάθηση σύνταξης ιατροδικαστικής έκθεσης.

Συγκεκριμένα η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Θεωρητική εκπαίδευση
- Πρακτική εκπαίδευση

Θεωρητική Εκπαίδευση

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για τη διαλεύκανση των αιτίων και μηχανισμών τραυματισμού ή θανάτου σε περιπτώσεις αιφνιδίων θανάτων ή εγκληματικών πράξεων.

- Βασικές αρχές Αιματολογίας.
- Βασικές αρχές Ανοσολογίας.
- Βασικές αρχές Γενετικής.
- Βασικές έννοιες Φαρμακολογίας.
- Συστηματική Τοξικολογία.
- Κλινική Τοξικολογία.
- Ιατροδικαστική Τοξικολογία.
- Επαγγελματική-Βιομηχανική-Τοξικολογία.
- Ιατρική Νομολογία. Δεοντολογία.
- Στοιχεία ανθρωπολογίας.
- Στοιχεία ανθρωπομετρίας.
- Βασικές έννοιες εγκληματολογίας.

Πρακτική εκπαίδευση

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην Ιατροδικαστική και Τοξικολογία και ο εκπαιδευόμενος ασκείται:

1. Στην μεθοδολογία της εξωτερικής εξέτασης του πτώματος (νεκροψία) και καθορισμό χρόνου θανάτου.
2. Στην διενέργεια ιατροδικαστικών νεκροτομών.
3. Στην διενέργεια αυτοψιών σε χώρους ανευρέσεως νεκρών ή υπόπτων δολοφονιών.
4. Στην σύνταξη ιατροδικαστικής έκθεσης που αποστέλλεται προς την Εντολοδότιδα Αρχή.
5. Στην τεχνική συντήρησης νεκρών και ταρίχευσης.
6. Στην εξέταση τραυματιών.
7. Στην εξέταση ατόμων υπόπτων προς διακόρευση.
8. Στην παθολογοανατομική εξέταση υλικού.
9. Στην δειγματοληψία νεκροτομικού υλικού σε περιπτώσεις θανατηφόρων δηλητηριάσεων.
10. Δειγματοληψία βιολογικού υλικού σε περιπτώσεις κλινικών δηλητηριάσεων.
11. Δειγματοληψία πειστηρίων σε χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Προκαταρκτικές μεθόδους απομόνωσης, ανάλυσης (επιλογή, αρχές και έλεγχος ποιότητας μεθόδων).

12. Αξιολόγηση αποτελεσμάτων ανάλυσης.

13. Αναζήτηση στοιχείων βιβλιογραφίας και στοιχείων από παρόμοια περιστατικά.

14. Σύνταξη τοξικολογικής έκθεσης.

Τέλος απαιτείται συμπληρωματική εκπαίδευση στους παρακάτω χώρους:

- Στην Αστυνομική Δ/νση διερεύνησης εγκληματικών υποθέσεων (εργαστήριο δακτυλοσκόπησης, φωτογράφισης, βλητικής κ.λπ.).
- Στο χώρο των Φυλακών (Δικαστικών, Ψυχιατρείου και Ανηλίκων).
- Στο χώρο των Δικαστηρίων.

16. ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσής του στην Καρδιολογία ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τα μεγάλα ανατομικά και λειτουργικά καρδιακά σύνδρομα και να πιθανολογεί την αιτία της πάθησης, να εκτελεί και/ή να ερμηνεύει τις ειδικές αναίμακτες καρδιολογικές εξετάσεις και να αξιολογεί τα αποτελέσματα παρακλινικών εξετάσεων που τελούνται από άλλους ειδικούς. Να χορηγεί τα καρδιολογικά φάρμακα λαμβάνοντας υπ'όψιν τις ενδείξεις, αντενδείξεις και ανεπιθύμητες ενέργειές τους, καθώς και το κόστος τους, να εκτελεί τους κοινούς διαγνωστικούς και θεραπευτικούς χειρισμούς της καρδιολογίας, να εκτελεί φλεβικούς και αρτηριακούς καθετηριασμούς, να εκτελεί καρδιολογική έρευνα, και να μετέχει ενεργά στην εκπαίδευσή του (αυτοεκπαίδευση και αμοιβαία εκπαίδευση με συναδέλφους).

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των καρδιακών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομία, φυσιολογία και παθοφυσιολογία καρδιαγγειακού συστήματος.
2. Φαρμακολογία του καρδιαγγειακού συστήματος.
3. Καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση και προηγμένη καρδιαγγειακή υποστήριξη. Βασικές γνώσεις εντατικής θεραπείας και χρήση εξοπλισμού υποστήριξης ζωτικών λειτουργιών.
4. Ηλεκτροκαρδιογραφία, συνεχής ηλεκτροκαρδιογραφική καταγραφή (περιπατητική και με εμφυτεύσιμη συσκευή) , συμψηφιστικά ΗΚΓ/τα, διακυμάνσεις καρδιακής συχνότητας, διασπορά QT.
5. Υπερηχοκαρδιογραφία, επιφανείας, διοισοφάγια, με φόρτιση, αντίθεσης.
6. Δοκιμασία κόπωσης.

7. Καρδιακός καθετηριασμός και αγγειογραφία στεφανιαίων αγγείων.
8. Πυρηνική καρδιολογία και προηγμένες απεικονιστικές μέθοδοι καρδιαγγειακού συστήματος (στατικό και δυναμικό σπινθηρογράφημα μυοκαρδίου με θάλλιο και τεχνήτιο, τομογραφία με εκπομπή ποζιτρονίων (PET), αξονική υπολογιστική και μαγνητική τομογραφία καρδιαγγειακού συστήματος).
9. Καρδιακή ανεπάρκεια.
10. Μυοκαρδιοπάθειες.
11. Αρρυθμίες – ενδείξεις επεμβατικών θεραπευτικών χειρισμών.
12. Αιφνίδιος καρδιακός θάνατος.
13. Καρδιακή βηματοδότηση.
14. Παράγοντες κινδύνου καρδιαγγειακών νόσων και τροποποίησή τους.
15. Στεφανιαία νόσος.
16. Επίκτητες βαλβιδοπάθειες, παθήσεις των μεγάλων αγγείων και συγγενείς καρδιοπάθειες.
17. Ενδοκαρδίτιδα, νόσοι του περικαρδίου και ογκολογία καρδιαγγειακού συστήματος.
18. Καρδιά και πνεύμονας.
19. Καρδιαγγειακές εκδηλώσεις ειδικών συνθηκών, συστημάτων νοσημάτων και ανεπάρκειας λοιπών οργανικών νοσημάτων.
20. Άλλη θεωρητική εκπαίδευση που προκύπτει από την πρόοδο της καρδιολογίας.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την αύξηση της διαγνωστικής και θεραπευτικής ικανότητας στα ποικίλα καρδιαγγειακά νοσήματα και γίνεται, ως επί το πλείστον, νε ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην καρδιολογία και κατ' αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται στις διάφορες περιοχές της καρδιολογίας, ώστε να καταστεί ικανός στα παρακάτω:

Εξωτερικό ιατρείο και Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών

- Να κρίνει αν ο ασθενής που προσέρχεται στο εξωτερικό ιατρείο ή στο ΤΕΠ χρειάζεται άμεση αντιμετώπιση επιτόπου από τον ίδιο ή εισαγωγή στο νοσοκομείο ή νοσηλεία κατ' οίκον ή παρακολούθηση στο εξωτερικό ιατρείο ή τίποτε από τα παραπάνω.

Κλινική

- Να παραλαμβάνει τον εισαγόμενο ασθενή, να παίρνει το ιστορικό από τον ίδιο και συμπληρωματικά από άλλες πηγές (συνοδούς, ιατρικά σημειώματα κλπ) και να εκτελεί πλήρη αντικειμενική εξέταση. Να συμπληρώνει το φύλλο του ιστορικού και να προγραμματίζει τις αναγκαίες εξετάσεις και την εφαρμοστέα

θεραπευτική αγωγή. Να ενημερώνει για τα παραπάνω τον υπεύθυνο καρδιολόγο.

- Να εκτελεί τους ποικίλους παρακλινικούς διαγνωστικούς και θεραπευτικούς χειρισμούς (αιμοληψίες, ενδοφλέβιες ενέσεις, παρακεντήσεις θώρακα, κοιλίας, περικαρδίου, ΗΚΓ/τα κλπ) με εντολή του υπεύθυνου καρδιολόγου.
- Να παρακολουθεί την πορεία των ασθενών, ενημερώνοντας το φύλλο του ιστορικού, να μεριμνά για τη συλλογή των απαντήσεων στις ποικίλες εξετάσεις που έχουν ζητηθεί και να ελέγχει την εφαρμογή της αγωγής που έχει συμφωνηθεί.
- Να γράφει το φύλλο εξόδου του ασθενούς.
- Να ενημερώνει τον άρρωστο και τους συγγενείς του για τη φύση της πάθησής του, την πορεία της και την ενδεικνυόμενη αγωγή, σύμφωνα με την ιατρική δεοντολογία.

Στεφανιαία Μονάδα

- Να εφαρμόζει άμεση καρδιοαναπνευστική ανάνηψη.
- Να παρακεντά την υποκλείδια φλέβα για εισαγωγή κατάλληλου καθετήρα.
- Να παρακολουθεί αιμοδυναμικές παραμέτρους και τον καρδιακό ρυθμό και να ρυθμίζει την αγωγή ανάλογα.
- Να εφαρμόζει προσωρινή βηματοδότηση.

Εργαστήριο υπερηχοκαρδιογραφίας

- Να εκτελεί διαθωρακικά ΥΗΚ/τα και έγχρωμο Doppler καρδιάς και μεγάλων αγγείων.
- Να εκτελεί διοισοφάγεια ΥΗΚ/τα.
- Να εκτελεί ΥΗΚ/τα με φόρτιση (Προαιρετικό).
- Να εκτελεί ΥΗΚ/τα με αντίθεση (Προαιρετικό).

17. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Κοινωνική Ιατρική, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση

- να πραγματοποιεί την επιδημιολογική παρακολούθηση και διερεύνηση προβλημάτων υγείας και παραγόντων κινδύνου σε έναν πληθυσμό και στην παρακολούθηση και τον έλεγχο των λοιμωδών νοσημάτων,
- να συμβάλει στη χάραξη πολιτικών βελτίωσης της υγείας, στη διατύπωση στόχων και προτεραιοτήτων υγείας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο καθώς και στο σχεδιασμό και στην οργάνωση δραστηριοτήτων πρόληψης των ασθενειών, αγωγής και προαγωγής της υγείας,
- να συμβάλει στο σχεδιασμό, στην οργάνωση και στη διοίκηση υπηρεσιών υγείας καθώς και στην αξιολόγηση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών υγείας και στον έλεγχο της κλινικής αποτελεσματικότητας προληπτικών και θεραπευτικών παρεμβάσεων,

- να συμβάλει στην περιβαλλοντική επιδημιολογία και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής και επαγγελματικής υγιεινής.

Η εκπαίδευση πρέπει να καλύπτει τρεις αλληλένδετες συνιστώσες: την θεωρητική κατάρτιση, τη γνώση της ερευνητικής μεθοδολογίας και την πρακτική εφαρμογή.

- Η **θεωρητική κατάρτιση** είναι αναγκαία για να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις γνώσεις των βασικών γνωστικών πεδίων της κοινωνικής ιατρικής
- Η **ερευνητική μεθοδολογία** είναι απαραίτητη γιατί ένα σημαντικό μέρος της κοινωνικής ιατρικής, στηρίζεται στη συλλογή, επεξεργασία και αξιολόγηση δεδομένων που αφορούν την κατάσταση της υγείας του πληθυσμού, την αξιολόγηση των υπηρεσιών υγείας και τη διαχείριση των οικονομικών στοιχείων των υπηρεσιών. Η γνώση των κανόνων της έρευνας είναι αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη ακρίβεια στην διερεύνηση των καταστάσεων που προκύπτουν.
- Η **πρακτική εφαρμογή** των παραπάνω στην καθημερινή λειτουργία και πρακτική των υπηρεσιών υγείας.

Η εκπαίδευση πραγματοποιείται με την εκ περιτροπής συμμετοχή του ειδικευμένου στο Νοσοκομείο (Τμήμα Εσωτερική Εσωτερικής Παθολογίας), στο Κέντρο Υγείας και σε υπηρεσίες Κοινωνικής Ιατρικής και Δημόσιας Υγείας όπως αναφέρεται στο σχετικό νόμο. Η εκπαίδευση ξεκινά με την άσκηση στο Νοσοκομείο και στο Κέντρο Υγείας, έπεται η θεωρητική κατάρτιση και τέλος ακολουθεί η πρακτική άσκηση. Η κλινική άσκηση δύναται να διακοπεί για όσο διάστημα χρειάζεται προκειμένου ένας ειδικευόμενος να παρακολουθήσει το πρόγραμμα της θεωρητικής κατάρτισης. Στο διάστημα της θεωρητικής κατάρτισης οι ειδικευόμενοι δύνανται να εφημερεύουν στην Κλινική Εσωτερική Εσωτερικής Παθολογίας, στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών ή στο Κέντρο Υγείας.

Εσωτερική Παθολογία (6 μήνες)

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων που απαντώνται στην κοινότητα και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων που απαντώνται στην κοινότητα και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση: αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην και κατ' αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση του προγράμματος της κλινικής με συμμετοχή στους θαλάμους ασθενών, στα τακτικά εξωτερικά ιατρεία και στις εφημερίες της κλινικής και του Τμήματος Επειγόντων Περιστατικών.
- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος.
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

Ειδικότερα θα πρέπει να αποκτήσει τις ακόλουθες δεξιότητες:

- Διάγνωση και θεραπεία των κοινών νοσημάτων.
- Παροχή επείγουσας φροντίδας στον πολυτραυματία, στον ασθενή σε κώμα ή/και σε shock και γενικά στις καταστάσεις που απειλούν άμεσα τη ζωή και την ακεραιότητα του ασθενή και εξοικείωση με τις τεχνικές της καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης.
- Αξιολόγηση των εργαστηριακών δεδομένων που απαιτούνται στη φροντίδα του ασθενούς.

Κέντρο Υγείας (6 μήνες)

Ο ειδικευόμενος θα πρέπει να παρακολουθεί το πρόγραμμα δραστηριοτήτων του Κέντρου Υγείας, και ειδικότερα θα πρέπει να αποκτήσει τις ακόλουθες δεξιότητες:

- Διάγνωση και θεραπεία στα οξέα και χρόνια νοσήματα, αλλά και στις αδιαφοροποίητες και ασαφείς νοσολογικές περιπτώσεις που παρουσιάζονται στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (Π.Φ.Υ.).
- Άμεση περίθαλψη στα επείγοντα περιστατικά που παρουσιάζονται στην Π.Φ.Υ.
- Παροχή φροντίδας στον ασθενή ως ολότητα και ως μέλος της οικογένειάς του και της κοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη την ψυχολογία του και το οικογενειακό, εργασιακό και κοινωνικό του περιβάλλον.
- Φροντίδα, μαζί με τα άλλα επαγγέλματα υγείας, για την ατομική, επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση των ασθενών με χρόνια νοσήματα ή με οξέα νοσήματα που διαταράσσουν τη λειτουργία του ως άτομο.
- Διενέργεια προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της υγείας στο σχολείο και στην κοινότητα σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς.
- Διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων του περιβάλλοντος.

Κοινωνική Ιατρική (36 μήνες)

Θεωρητική Κατάρτιση (12 μήνες)

Η θεωρητική κατάρτιση καλύπτει τα παρακάτω αντικείμενα

- Επιδημιολογία.
- Βιοστατιστική.
- Κοινωνικές Επιστήμες.

- Οικονομία της Υγείας.
- Οργάνωση, Διοίκηση και Προγραμματισμός των Υπηρεσιών Υγείας.
- Προληπτική Ιατρική και Προαγωγή της Υγείας.
- Έλεγχος και Πρόληψη των Λοιμωδών Νοσημάτων.
- Περιβαλλοντική Ιατρική.
- Διατροφή.

Πρακτική Άσκηση

Η Πρακτική Άσκηση πραγματοποιείται σε Τομέα Κοινωνικής Ιατρικής ή Εργαστήριο Επιδημιολογίας (12 μήνες) και σε υπηρεσία Δημόσιας Υγείας (12 μήνες).

Στο τέλος της πρακτικής άσκησης ο ιατρός Κοινωνικής Ιατρικής πρέπει να έχει τις παρακάτω γνώσεις και δεξιότητες:

(α) Πηγές στοιχείων:

- πηγές των δεδομένων της υγείας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο και της διαχείρισής τους,
- δημογραφικά δεδομένα και τάσεις στη θνησιμότητα και στους δείκτες νοσηρότητας,
- μεθοδολογία συλλογής, επεξεργασίας και παρουσίασης των δεδομένων και των δεικτών υγείας.

(β) Επιδημιολογία:

- επιδημιολογική μεθοδολογία,
- επιδημιολογική διερεύνηση της νοσηρότητας και των εξάρσεων της.

(γ) Εκτίμηση αναγκών υγείας:

- μεθοδολογία της εκτίμησης των αναγκών υγείας του πληθυσμού της ζώνης ευθύνης μιας μονάδας υγείας καθώς και επιμέρους ομάδων πληθυσμών και ομάδων με ειδικές ανάγκες.

(δ) Εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων:

- πηγές δεδομένων για την αποτελεσματικότητα,
- μεθοδολογία της βασισμένης στις ενδείξεις ιατρικής (evidence based medicine),
- μεθοδολογίας εκτίμησης της αποτελεσματικότητας.

(ε) Οργάνωση Υπηρεσιών Υγείας:

- δομή και οργάνωση των υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα και στο διεθνή χώρο,
- πηγές και μηχανισμοί χρηματοδότησης των υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα και στο διεθνή χώρο.

(στ) Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας:

- διαδικασίες διοίκησης των υπηρεσιών υγείας και συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και τομείς,
- δεξιότητες διοίκησης του ανθρώπινου δυναμικού και των διεπιστημονικών και διεπαγγελματικών ομάδων,
- διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού μιας μονάδας υγείας.

(ζ) Πρόληψη, Αγωγή Υγείας και Προαγωγή της Υγείας:

- μεθοδολογία της αγωγής υγείας και της συμμετοχής του κοινού στην προάσπιση της υγείας,
  - σχεδιασμός, υλοποίηση και αξιολόγησης των προγραμμάτων πρόληψης, αγωγής υγείας και προαγωγής της υγείας.
- (η) Παρακολούθηση και έλεγχος λοιμωδών νοσημάτων:
- συστήματα και μεθοδολογία παρακολούθησης της συχνότητας εκδήλωσης των λοιμωδών νόσων καθώς και των μεθόδων αποτελεσματικής παρέμβασης για τον έλεγχό τους.
- (θ) Περιβαλλοντική Υγεία:
- εκτίμηση των παραγόντων του φυσικού και χημικού περιβάλλοντος που επιδρούν στην υγεία,
  - διαδικασίες παρακολούθησης, ελέγχου και παρέμβασης με στόχο τον περιορισμό των αρνητικών επιδράσεων στην υγεία.
- (ι) Μεθοδολογία Έρευνας:
- βιβλιογραφική ενημέρωση,
  - διατύπωση ενός ερευνητικού ερωτήματος, σχεδιασμός, υλοποίηση της έρευνας και ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων καθώς και αξιολόγηση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων.
- (ια) Συνεργασία με άλλους φορείς:
- ο ρόλος και η σημασία των άλλων τομέων και των φορέων που επιδρούν στην υγεία,
  - συνεργασία με τους άλλους φορείς με στόχο την προστασία και προαγωγή της υγείας,
  - συνεργασία με τις κλινικές και εργαστηριακές ειδικότητες.

18. ΚΥΤΤΑΡΟΛΟΓΙΑ

Το περιεχόμενο της Κυτταρολογικής παραμένει όπως ορίζεται στο Π.Δ. 415/94. Το ΚΕ.Σ.Υ. εισηγείται την συγχώνευση της Κυτταρολογίας με την Παθολογική Ανατομική.

19. ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ-ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ

Θεωρητική εκπαίδευση

Α' Μαιευτική

1. Φυσιολογική εγκυμοσύνη.
2. Παθολογική και υψηλού κινδύνου εγκυμοσύνη.
3. Φυσιολογικός τοκετός.
4. Παθολογία του τοκετού.
5. Μαιευτικές παρεμβάσεις.
6. Κανονισμοί, ηθικές και νομικές ευθύνες.
7. Γενετική συμβουλευτική και οργάνωση

Β' Γυναικολογία

1. Ανατομία, εμβρυολογία, φυσιολογία, ιστοπαθολογία και παθολογία του γυναικείου συστήματος αναπαραγωγής περιλαμβανομένων και των μαστών.
2. Στοιχεία κυτταρικής βιολογίας, γενετικής, μικροβιολογίας, βιοχημείας, βιοφυσικής, ανοσολογίας και φαρμακολογίας σχετικά με τη γυναικολογία.
3. Καταγραφή ιστορικού και γυναικολογική εξέταση.
4. Ειδική απεικόνιση (υπέρηχοι, υστεροσαλπιγγογραφία, αξονική και μαγνητική τομογραφία κ.λ.π.), κυτταρολογία και βακτηριοπαρασιτολογική δειγματοληψία, κολποσκόπηση, υστεροσκόπηση, βιοψίες, ουροδυναμικός έλεγχος.
5. Φυσιολογία του γεννητικού κύκλου.
6. Διαταραχές της εμμήνου ρύσεως, ενδοκρινολογική έρευνα της γυναίκας, θεραπεία.
7. Κλιμακτήριος – εμμηνόπαυση.
8. Παθολογία των γεννητικών οργάνων της γυναίκας.
9. Βασική γνώση εξέτασης γυναικολογικού καρκίνου.
10. Εγχειρήσεις γυναικολογικές (κολπικές, κοιλιακές, με laser) και μαστού.
11. Διαγνωστική και θεραπευτική λαπαροσκόπηση.
12. Σύγχρονες αρχές οικογενειακού προγραμματισμού και αντισύλληψης.
13. Έλεγχος και θεραπεία υπογονιμότητας - υποβοηθούμενη αναπαραγωγή.
14. Εκπαίδευση στους εξής ειδικούς τομείς:
  - Ιατρική της αναπαραγωγής και γυναικολογική ενδοκρινολογία.
  - Εμβρυομητρική ιατρική, προγεννητικός έλεγχος.
  - Γυναικολογική ογκολογία.
  - Γυναικολογία της παιδικής και της εφηβικής ηλικίας.
  - Αιδιοκολπική και τραχηλική παθολογία.
  - Επιδημιολογία, κοινωνικά προβλήματα υγείας.

Πρακτική εκπαίδευση**Α' Μαιευτική**

1. Φυσιολογικοί τοκετοί.
2. Υποβοηθούμενοι κολπικοί τοκετοί (εμβρυουλκίες, εσωτερικοί μετασχηματισμοί).
3. Καισαρικές τομές
4. Ισχιακές προβολές.

Β' Διαγνωστικές εξετάσεις

1. Υπερηχογραφήματα κύησης (φυσιολογικής και υψηλού κινδύνου).
2. Κολποσκοπήσεις.
3. Υστεροσκοπήσεις.
4. Γυναικολογικά υπερηχοτομογραφήματα .

Γ' Γυναικολογικές επεμβάσεις

1. Διαγνωστικές λαπαροσκοπήσεις ή στειροποίηση.
2. Θεραπευτικές κολποσκοπήσεις-υστεροσκοπήσεις.
3. Μικρές χειρουργικές λαπαροσκοπικές επεμβάσεις (π.χ. εξωμήτριος).
4. Κοιλιακές υστερεκτομές.

5. Κολπικές υστερεκτομές.
6. Άλλες κολπικές επεμβάσεις.
7. Επεμβάσεις επί ακράτειας ούρων.
8. Λαπαροτομίες.
9. Χειρουργική μαστού.
10. Ογκολογικές εγχειρήσεις πυέλου όλων των ειδών (παρακολούθηση).
11. Τεχνικές υποβοηθούμενης αναπαραγωγής (παρακολούθηση).

20. ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Νευρολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της νευρολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα νευρολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην κλινική νευρολογική και νευροψυχολογική εξέταση.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης και κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών μεθόδων

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση
- Πρακτική εκπαίδευση

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νευρολογικών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομική, Φυσιολογία, Φαρμακολογία του Νευρικού συστήματος.
2. Νευρολογική εξέταση.
3. Παθήσεις κεντρικού και περιφερικού συστήματος (Διάγνωση-Παθογένεια-Θεραπεία).
4. Παθήσεις φυτικού νευρικού συστήματος (Διάγνωση-Παθογένεια-Θεραπεία).
5. Παθήσεις νευρομυϊκής σύναψης και μυών (Διάγνωση-Παθογένεια-Θεραπεία).
6. Συναισθηματικές – σχιζοφρενικές ψυχώσεις (Διάγνωση-Θεραπεία).
7. Νευρώσεις (Διάγνωση-Θεραπεία).
8. Νευρολογικές επιπλοκές άλλων παθήσεων (Διάγνωση-Παθογένεια-Θεραπεία)
9. Οργανικά ψυχοσύνδρομα (Διάγνωση-Παθογένεια-Θεραπεία).
10. Πρόληψη, επιδημιολογία, Γενετική Νευρολογικών νοσημάτων.

11. Νευροφυσιολογικές εξετάσεις: ΗΕΓ, ΗΜΓ, νευρογράφημα, προκλητά δυναμικά.
12. Απεικονιστικές εξετάσεις: Ακτινογραφίες, αξονική, μαγνητική τομογραφία, αγγειογραφία, υπέρηχοι αγγείων.
13. Βιοψία νεύρων – μυών.
14. Νευροψυχολογικές εξετάσεις.
15. Νευρο-οφθαλμολογία.
16. Νευρο-ωτολογία.
17. Έλεγχος E.N.Y.
18. Ενδείξεις νευροχειρουργικών επεμβάσεων.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νευρολογικών νοσημάτων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην νευρολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών νευρολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.
- Στην εκτέλεση διαγνωστικών τεχνικών και θεραπευτικών επεμβάσεων.

21. ΝΕΥΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Νευρολογική εξέταση , ιστορικό , σημειολογία.
2. Νευροανατομία. Μακροσκοπική και μικροσκοπική ανατομική του ΝΣ, ιδιαίτερα δε του ΚΝΣ (εγκέφαλος , εγκεφαλικά νευρο-αισθητήρια, νωτιαίος μυελός).
3. Νευροφυσιολογία. Λειτουργία του ΝΣ και διαταραχές αυτής. Νευροενδοκρινολογία, νευροδιαβιβαστές και νευροφαρμακολογία. Μοριακή νευροβιολογία.
4. Νοσολογία των παθήσεων που προσβάλλουν το νευρικό σύστημα (ΝΣ).
5. Εφαρμογές κλινικής νευροφυσιολογίας (ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, ηλεκτρομυογράφημα, προκλητά δυναμικά).
6. Επιληψία, αντιεπιληπτική αγωγή.

7. Οξείες καταστάσεις:

- Κακώσεις κεφαλής και σπονδυλικής στήλης.
- Ενδοκράνιος υπέρταση-ενδοεγκεφαλικό οίδημα.
- Ενδοκρανιακές αιμορραγίες.
- Οξείες εστιακές νευρολογικές συνδρομές.
- Status Epilepticus.
- Οξείες πιεστικές βλάβες νωτιαίου μυελού.
- Διαγνωστική προσέγγιση και χειρουργική θεραπεία των παθήσεων του ΚΝΣ.

Απαραίτητη και η άσκηση στους εξής 4 τομείς:

(Η υποχρεωτική εκπαίδευση στους 4 τομείς γίνεται παράλληλα προς την άσκηση στη Νευροχειρουργική κλινική. Τα εξάμηνα Νευροακτινολογίας και Μ.Ε.Θ. γίνονται κατά προτίμηση στην αρχή της περιόδου ενώ της Νευροπαθολογοανατομίας προς το τέλος της.)

1. Νευροακτινολογία (έξι μήνες)
  - Σύγχρονες απεικονιστικές μέθοδοι διαγνωστικής του ΝΣ (κλασική ακτινολογία, μυελογραφία, αγγειογραφία, αξονική και μαγνητική τομογραφία, υπέρηχοι).
  - Εφαρμογή ενδοαγγειακών θεραπευτικών χειρισμών.
2. Εντατική Θεραπεία (Νευρο-Μ.Ε.Θ.) (έξι μήνες)
  - Εφαρμογή εντατικής θεραπείας.
  - Παρακολούθηση του κωματώδους ασθενούς.
  - Αντιμετώπιση του εγκεφαλικού οιδήματος.
  - Μέτρηση- παρακολούθηση της ενδοκρανίου πίεσεως κλπ.
3. Νευροπαθολογοανατομία (τρεις μήνες)
  - Ιστολογική εικόνα (ταχεία και μόνιμη βιοψία) των σημαντικότερων παθήσεων και νεοπλασιών που προσβάλλουν το ΝΣ.
  - Ταξινόμηση και βιολογική συμπεριφορά των νεοπλασιών του ΝΣ.
4. Παιδονευροχειρουργική (έξι μήνες)
  - Κατά προτίμηση σε νοσοκομείο παιδών που διαθέτει Παιδονευροχειρουργικά τμήματα.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Επεμβάσεις για ενδοκρανιακούς όγκους, συμπεριλαμβανομένων όγκων του οπισθίου κρανιακού βόθρου.
2. Επεμβάσεις σπονδυλικής στήλης, συμπεριλαμβανομένων εγχειρήσεων δισκοκήλης και σπονδυλοδεσίας.
3. Επεμβάσεις για κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις.
4. Επεμβάσεις παροχетеύσεως ΕΝΥ (εσωτερικές).
5. Άλλες επεμβάσεις τις οποίες μπορεί να περιλαμβάνονται επεμβάσεις για αγγειακές διαμαρτίες, λειτουργική νευροχειρουργική, χειρουργική βάσεως κρανίου και κόγχων, κρανιοτομές ,παιδονευροχειρουργική κλπ.
6. Επεμβάσεις περιφερικών νεύρων.
7. Εκπαίδευση στη μικροχειρουργική.

8. Συμμετοχή ως βοηθού σε επεμβάσεις: αγγειακών παθήσεων του ΝΣ, βλαβών της γεφυροπαρεγκεφαλιδικής γωνίας, της βάσεως του κρανίου, διασφηνοειδούς προσπελάσεως.

22. ΝΕΦΡΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Νεφρολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της νεφρολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα νεφρολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση όλων των συστημάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη παθολογικών ευρημάτων εκ του ουροποιητικού συστήματος.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών και παρεμβατικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης, και κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών και λειτουργικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των παθήσεων του ουροποιητικού συστήματος και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Δομή και φυσιολογία νεφρών.
2. Μέθοδοι εκτίμησης της νεφρικής λειτουργίας.
3. Απεικονιστικές εξετάσεις του ουροποιητικού συστήματος.
4. Ανοσολογία νεφρικών παθήσεων.
5. Ομοιόσταση ηλεκτρολυτών και διαταραχές της ομοιόστασης.
6. Διαταραχές οξεοβασικής ισορροπίας.
7. Ομοιόσταση ύδατος και διαταραχές.
8. Σπειραματονεφρίτιδες.
9. Σωληναριοδιάμεσες νεφρίτιδες.
10. Οξεία νεφρική ανεπάρκεια.
11. Χρονία νεφρική ανεπάρκεια.
12. Αιμοκάθαρση.
13. Περιτοναική κάθαρση.
14. Ανοσολογία μεταμόσχευσης-Ανοσοκαταστολή.
15. Επιπλοκές μεταμόσχευσης νεφρού.
16. Απόρριψη νεφρικού μοσχεύματος.
17. Νεφρική συμμετοχή σε παθήσεις άλλων συστημάτων.

18. Συγγενείς παθήσεις νεφρών.
19. Νεφρολιθίαση.
20. Συστηματικές εκδηλώσεις επί χρόνιας νεφρικής ανεπαρκείας.
21. Υπέρταση.
22. Φαρμακευτική αντιμετώπιση νεφρικών παθήσεων.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων του ουροποιητικού συστήματος και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην νεφρολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών νεφρολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.
- Στην εξοικείωση με τις ακόλουθες τεχνικές:
  - Τοποθέτηση αγγειακών καθετήρων.
  - Τοποθέτηση καθετήρων περιτοναϊκής κάθαρσης.
  - Αιμοκαθάρσεις.
  - Πλασμαφαιρέσεις.
  - Βιοψίες νεφρού.

23. ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Ογκολογική Παθολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της ογκολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα επείγοντα ογκολογικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρη αντικειμενική κλινική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην αναζήτηση στιγμάτων υποκείμενης νεοπλασματικής νόσου, την προσεκτική ψηλάφηση των συνήθων ανατομικών θέσεων λεμφαδενικών διογκώσεων, την ψηλάφηση των μαστών και των έξω γεννητικών οργάνων, την δακτυλική εξέταση του προστάτου και των έσω γεννητικών οργάνων στη γυναίκα.

- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης και κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση στο πρώτο έτος διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νεοπλασματικών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Δομή του DNA και δομή, αποκάλυψη, απομόνωση και χαρακτηρισμός γονιδίων.
2. Ρύθμιση γονιδιακής έκφρασης.
3. Κυτταρικός κύκλος.
4. Αυξητικοί παράγοντες, υποδοχείς αυξητικών παραγόντων, μεταγωγή σήματος.
5. Κυτοκίνες και υποδοχείς τους.
6. Κυτταρική απόπτωση.
7. Ογκογονίδια και ογκοκατασταλτικά γονίδια.
8. Χρωμοσωμικές ανωμαλίες στον καρκίνο.
9. Μηχανισμοί διήθησης και μεταστάσεων.
10. Διαγνωστικές εφαρμογές μοριακής βιολογίας στον καρκίνο.
11. Βασικές γνώσεις επιδημιολογίας και επιδημιολογία του καρκίνου.
12. Βασικές γνώσεις βιοστατιστικής.
13. Καρκινογένεση.
14. Ανοσολογία του καρκίνου.
15. Χημειοθεραπεία του καρκίνου.
16. Αρχές ενδοκρινικής θεραπείας του καρκίνου.
17. Αρχές ανοσοθεραπείας του καρκίνου.
18. Χημειοπροφύλαξη του καρκίνου.
19. Σύγχρονες προσπάθειες θεραπείας του καρκίνου.
20. Η έννοια της ποιότητας ζωής και τρόποι εκτίμησης.
21. Σχεδιασμός και εκτέλεση κλινικών μελετών.
22. Μαζικός πληθυσμιακός προσυμπτωματικός έλεγχος για καρκίνο.
23. Εκτίμηση κινδύνου και ενημέρωση ατόμων με κληρονομικό καρκίνο.
24. Οικονομικές παράμετροι στην αντιμετώπιση του καρκίνου.
25. Βασικές αρχές χειρουργικής ογκολογίας.
26. Βασικές αρχές ακτινοθεραπείας.
27. Βασικές αρχές επεμβατικής ακτινολογίας.
28. Διαγνωστική προσπέλαση του ογκολογικού αρρώστου.
29. Σταδιοποιητικά συστήματα διαφόρων νεοπλασμάτων.
30. Απαιτούμενες εξετάσεις σταδιακής εκτίμησης.
31. Υποστηρικτική αγωγή - Αντιμετώπιση αρρώστων σε τελικά στάδια.
32. Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των αρρώστων.

33. Ευαισθητοποίηση στη σχέση «κόστος-όφελος».
34. Νεοπλάσματα και AIDS.
35. Παρανεοπλασματικά σύνδρομα.
36. Επείγοντα ογκολογικά συμβλήματα.
37. Γενετική Συμβουλευτική.
38. Πληροφορικά ηλεκτρονικά συστήματα στην Ογκολογία.
39. Διαχείριση και αξιολόγηση βιβλιογραφικών ερευνητικών δεδομένων.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμφάνιση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων μορφών κακοήθων νεοπλασμάτων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην ογκολογική Εσωτερική Παθολογία και κατ' αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση, από κάθε πλευρά, αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών ογκολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

Ακόμη, ο ειδικευόμενος ογκολόγος, θα πρέπει να μπορεί να ενεργεί ως σύμβουλος σε περιπτώσεις αρρώστων που αντιμετωπίζονται πρωτογενώς με εγχείριση ή ακτινοθεραπεία.

24. ΟΡΘΟΠΑΙΔΙΚΗ

Θεωρητική εκπαίδευση

Α' Ορθοπαιδική και τραυματολογία ενηλίκων

A.1 Ορθοπαιδική

- Γενικές αρχές κλινικής αξιολόγησης.
- Παρακλινικός έλεγχος:
Βιοχημικός, αιματολογικός, ενδοκρινολογικός, ακτινογραφική απεικόνιση, αρθρογράφηση, μυελογραφία, αγγειογραφία, αξονική και μαγνητική τομογραφία, σπινθηρογράφημα, υπερηχογράφημα, ηλεκτρομυογράφημα, μέτρηση οστικής πυκνότητας.
- Προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα ασθενούς.
- Γενικές αρχές εμβιομηχανικής.
- Αρθροπάθειες.
- Μεταβολικά και ενδοκρινολογικά νοσήματα.

- Ορθοπαιδική Νευρολογία:
Νευρολογική ορθοπαιδική εξέταση, σύνδρομο ιππουρίδος, λοιμώξεις του ΚΝΣ, πολιομυελίτιδα, σκλήρυνση κατά πλάκα, εγκεφαλική παράλυση, νευροϊνωμάτωση, παθήσεις του περιφερικού ΝΣ, κακώσεις νεύρων, μυοπάθειες, δισχιδής ράχη-μηνιγγομυελοκήλη, συριγγομυελία, αταξία Friedreich.
- Επανορθωτικές επεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των αρθροπλαστικών.
- Λοιμώξεις οστών και αρθρώσεων.
- Όγκοι οστών και μαλακών μορίων.
- Περιοχικές παθήσεις:
Σπονδυλικής στήλης, ώμου, αγκώνα, άκρας χείρας, πυέλου, ισχίου, γόνατος, άκρου ποδός.

A.2 Τραυματολογία

- Υποδοχή τραυματιών.
- Κακώσεις οστών και αρθρώσεων (γενικές αρχές).
- Πώρωση καταγμάτων.
- Διαταραχές της πώρωσης.
- Επιπλοκές.
- Κακώσεις μαλακών μορίων (μυών, τενόντων, συνδέσμων, αγγείων, νεύρων).
- Περιοχική τραυματολογία.

B' Ορθοπαιδική και τραυματολογία παιδών

B.1 Ορθοπαιδική

- Λήψη και διατύπωση παιδοορθοπαιδικού ιστορικού.
- Κλινική εξέταση.
- Εργαστηριακός έλεγχος.
- Ανάπτυξη του σκελετού- Διαταραχές ανάπτυξης.
- Ψυχοσωματική ανάπτυξη του παιδιού- Σκελετική ηλικία.
- Συγγενείς παθήσεις.
- Σκελετικές δυσπλασίες.
- Δυσπλασία του συνδετικού ιστού.
- Μεταβολικές και ενδοκρινολογικές διαταραχές.
- Διαταραχές της αιμάτωσης των οστών (οστεοχονδρίτιδες).
- Λοιμώξεις.
- Αρθρίτιδες.
- Όγκοι.
- Ανισοσκελίες- Επιμηκύνσεις.
- Νευρομυϊκές παθήσεις.
- Περιοχική Παιδοορθοπαιδική:
Σπονδυλικής στήλης, ώμου, αγκώνα, άκρας χείρας, πυέλου, ισχίου, γόνατος, άκρου ποδός.

B.2 Τραυματολογία

- Γενικές γνώσεις για την αντίδραση του οργανισμού του παιδιού στο τραύμα.
- Ιδιαιρότητες κακώσεων στα παιδιά, επιπλοκές αυτών και αντιμετώπισή τους.

- Κακώσεις συζευκτικού χόνδρου (κατάταξη - αντιμετώπιση).
- Κακώσεις ώμου και θωρακικού κλωβού, άνω άκρων, σπονδυλικής στήλης, πυελικής ζώνης, ισχίων, κάτω άκρων.
- Κλειστά και ανοικτά κατάγματα.
- Ενδείξεις χειρουργικής θεραπείας καταγμάτων των παιδιών.
- Σύνδρομο διαμερισμάτων - Σύνδρομο Volkmann.

Πρακτική εκπαίδευση

A' Ορθοπαιδική και τραυματολογία ενηλίκων

- Κλειστές ανατάξεις καταγμάτων και εξάρθρημάτων.
- Επιδεσμολογία.
- Εφαρμογή γύψινων επιδέσμων και δερματικών και σκελετικών έλξεων.
- Τεχνικές συρραφής τραυμάτων, παρακεντήσεων και βιοψίας.
- Αντιμετώπιση κακώσεων μαλακών μορίων (μυών, τενόντων, συνδέσμων, αγγείων, νεύρων).
- Εσωτερική και εξωτερική οστεοσύνθεση καταγμάτων.
- Ενδομυελική ήλωση.
- Αντιμετώπιση ψευδαρθρώσεων.
- Χειρουργικές προσπελάσεις και επανορθωτικές επεμβάσεις σπονδυλικής στήλης, άνω άκρων, πυέλου, κάτω άκρων.
- Αρθροσκόπηση.
- Βιοψία και χειρουργική αντιμετώπιση όγκων των οστών.
- Μικροχειρουργική.

B' Ορθοπαιδική και τραυματολογία παιδιών

- Συντηρητική και χειρουργική θεραπεία κακώσεων του μυοσκελετικού συστήματος στον αναπτυσσόμενο σκελετό.
- Συντηρητική και χειρουργική θεραπεία παθήσεων του μυοσκελετικού συστήματος και των νευρομυϊκών παθήσεων στα παιδιά.

25. ΟΥΡΟΛΟΓΙΑ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Χειρουργική Ανατομία:
  - Περιτοναϊκής κοιλότητας, οπισθοπεριτοναϊκού χώρου, πυέλου.
2. Ιστολογία:
  - Προστάτη, νεφρού, επινεφριδίου, αποχετευτικής οδού, κύστεως, ουρήθρας, όρχεως, πέους, μήτρας, κόλπου, ωοθηκών, εμβρυολογία ουροποιητικού-γεννητικού άρρενος και θήλεως.
3. Φυσιολογία:
  - Νεφρού, επινεφριδίου, προστάτη, αναπαραγωγής, ουρήσεως, στύσεως.
4. Παθολογική Ανατομική-Κυτταρολογία:
  - Νεφρού, αποχετευτικής οδού, κύστεως, ουρήθρας, όρχεως, πέους.
5. Αρχές Μοριακής Βιολογίας στην Ουρολογία.
6. Λοιμώξεις Ουροποιητικού- Αντιβιοτικά.

7. Παθήσεις προστάτη, επινεφριδίου.
8. Στοιχεία Νεφρολογίας.
9. Υπέρηχοι στην Ουρολογία.
10. Μεταμόσχευση νεφρού.
11. Λιθίαση- λιθοτριψία.
12. Ενδοουρολογία.
13. Ουροδυναμική.
14. Νευροουρολογία.
15. Ακράτεια ούρων.
16. Γυναικολογική Ουρολογία.
17. Ουρογεννητική Ογκολογία.
18. Εκτροπές των ούρων.
19. Ανδρολογία (ανικανότητα- στέρωση).
20. Παιδοουρολογία.
21. Επανορθωτική Ουρολογία (κακώσεις ουροποιητικού, αποκατάσταση).
22. Προσθετική Ουρολογία.
23. Λαπαροσκόπηση στην Ουρολογία.
24. Χρήση Laser στην Ουρολογία.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Γενικές αρχές ουρολογικών χειρουργικών τεχνικών- Προσπελάσεις.
2. Ανοικτές επεμβάσεις:
  - Νεφρού, ουρητήρα, κύστεως, προστάτη, ουρήθρας, έξω γεννητικών οργάνων, λεμφαδένων, επί ακράτειας, τοποθέτησης προσθετικών.
3. Ενδοσκοπική χειρουργική:
  - Γενικές αρχές, εργαλεία, διαγνωστική ενδοσκόπηση, βιοψίες, λιθοτριψία, προστατεκτομές, προστατοτομές, ουρηθροτομές, όγκοι κύστεως.
4. Εξωσωματική λιθοτριψία:
  - Νεφρού, ουρητήρα.
5. Διαγνωστικές παρεμβάσεις:
  - Ουροδυναμικές, υπερηχοτομογραφία.
6. Διαδερμική και λαπαροσκοπική χειρουργική.

26. ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΑ

Θεωρητική εκπαίδευση

- Κανόνες λήψης ιστορικού και κλινικής εξέτασης. Προεγχειρητική εκτίμηση και προετοιμασία ασθενούς.
- Επείγουσα αντιμετώπιση τραυματιών. Προτεραιότητες.
- Εμβρυολογία, ανατομία και φυσιολογία οφθαλμικού κόγχου, βλεφάρων, δακρυϊκής συσκευής, επιπεφυκότα, σκληρού, κερατοειδούς, κρυσταλοειδούς φακού, ραγοειδούς, αμφιβληστροειδούς, οπτικού νεύρου, οφθαλμοκινητικών μυών, εγκεφαλικών συζυγιών.
- Βασικές γνώσεις παθολογοανατομίας των ιστών του οφθαλμού και βασικές γνώσεις παθολογοανατομίας και κυτταρολογίας φλεγμονής και όγκων.
- Βασικές γνώσεις ανοσολογίας.

Πρακτική εκπαίδευση

Α΄ Γενική οφθαλμολογία

- Χρήση εργαλείων και συσκευών.
- Τεχνικές βιομικροσκόπησης, τονομέτρησης, γωνιοσκοπίας, άμεσης και έμμεσης οφθαλμοσκόπησης, εξωφθαλμομέτρησης, βιομέτρησης, κερατομέτρησης.
- Σκιασκοπία και διόρθωση διαθλαστικών προβλημάτων (γυαλιά, φακοί επαφής).
- Φλεβοκεντήσεις, παραβόλβιες ενέσεις, ενδοϋαλοειδικές εγχύσεις.
- Λήψη ξεσμάτων επιπεφυκότα και κερατοειδούς για εκτέλεση άμεσων χρώσεων, καλλιεργειών και κυτταρολογικών εξετάσεων.
- Εκτέλεση ακτινολογικών εξετάσεων (Comberg, δακρυϊκής συσκευής).
- Μικρές χειρουργικές επεμβάσεις (χαλάζια, πτερύγια, θηλώματα βλεφάρων, αφαίρεση ξένων σωμάτων κερατοειδούς και επιπεφυκότα, τραύματα επιπεφυκότα και βλεφάρων, αφαίρεση ραμμάτων, κυκλοκρυσπηξία).
- Συμμετοχή ως βοηθός σε μεγαλύτερες επεμβάσεις.

Β΄ Χειρουργική οφθαλμολογία-ειδικές οφθαλμικές παθήσεις

- Εκτέλεση φλουραγγειογραφίας, τοπογραφίας κερατοειδούς, οπτικών πεδίων και την τεχνική της ορθοπτικής μελέτης.
- Χρήση Laser (ARGON, GREEN, YAG), εκτέλεση υπερήχων, δυναμικών ινιακού λοβού, ηλεκτροαμφιβληστροειδογραφήματος, ηλεκτροοφθαλμογραφήματος.
- Ενδοβολβικές επεμβάσεις (καταρράκτη, γλαυκώματος, υαλοειδεκτομής)
- Εξωβολβικές (στραβισμού, δακρυϊκής συσκευής, αποκόλλησης αμφιβληστροειδούς, πλαστικής βλεφάρων, τραυμάτων βολβού).

27. ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΤΟΜΙΚΗ

Η νέα ειδικότητα Παθολογική Ανατομική - Κυτταρολογία προκύπτει από την συγχώνευση των ειδικοτήτων Παθολογικής Ανατομικής και Κυτταρολογίας.

Κύρια αντικείμενα της εκπαίδευσης

1. Ιστορία και αντίληψη για την Παθολογική Ανατομική
2. Μέθοδοι Παθολογικής Ανατομικής
  - α) Χειρουργική Παθολογική Ανατομική.
  - β) Παθολογική Ανατομική Νεκροτομών-Αυτοψιών.
  - γ) ΚυτταροΕσωτερική Παθολογία.
  - δ) Ηλεκτρονική μικροσκοπία.
  - ε) Ιστοχημεία και βιοχημεία σε κύτταρα και ιστούς.
  - στ) Ανοσίστοχημεία.
  - ζ) Διαγνωστική Μοριακή Παθολογική Ανατομική.
  - η) Κυτταρογενετική.
  - θ) Κυτταρομετρία Στατική και Ροής.
3. Γενική Παθολογική Ανατομική.

4. Συστηματική Παθολογική Ανατομική.

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος άσκηση της ειδικότητας ο ειδικευόμενος πρέπει να είναι ικανός:

- Να διαγιγνώσκει απλά και σύνθετα ιστολογικά και κυτταρολογικά παρασκευάσματα και να συντάσσει αναλυτική έκθεση.
- Να εκτελεί ταχείες βιοψίες και να δίνει απαντήσεις στο χειρουργείο.
- Να εκτελεί νεκροτομές και να συντάσσει αναλυτική έκθεση νεκροτομής.
- Να διενεργεί βιοψίες με λεπτή βελόνη (FNA biospies).
- Να εκτελεί λήψη PAP test.

Θεωρητική εκπαίδευση:

- Θεωρητική κατάρτιση στη γενική και συστηματική Παθολογική Ανατομική.
- Εξέταση ιστολογικών και κυτταρολογικών παρασκευασμάτων στο μικροσκόπιο και σύνταξη σχετικών εκθέσεων.
- Ειδική εκπαίδευση στη διαγνωστική ογκολογία.
- Διαγνωστική ταχείας βιοψίας, εντυπωμάτων και υλικού βιοψίας με λεπτή βελόνη.
- Σύνταξη πλήρους έκθεσης Νεκροτομής
- Βασικές αρχές Μοριακής Παθολογικής Ανατομικής, Μορφομετρίας, Στατιστικής, Κυτταρογενετικής, Ηλεκτρονικής Μικροσκοπίας, Οργάνωσης και Διοίκησης Εργαστηρίου.
- Θεωρητική εκπαίδευση και κατάρτιση σε ειδικό κλάδο της Παθολογικής Ανατομικής (ΝευροΕσωτερική Παθολογία, Νεφρολογία, Παιδιατρική Παθολογική Ανατομική, ΔερματοΕσωτερική Παθολογία, Αιματοπαθολογική Ανατομική, Παθολογική Ανατομική Οστών, Μυών, Κυτταρολογία) σε επιλεγμένο Τμήμα, διάρκειας 6 μηνών συνολικά.
- Θεωρητική κατάρτιση στην Κυτταρολογία όλων των συστημάτων

Πρακτική εκπαίδευση:

α. Τεχνική κατάρτιση:

- Τεχνικές μονιμοποίησης, έγκλισης, λήψης τομών, συμβατικών και ιστοχημικών και ανοσοϊστοχημικών χρώσεων, ανοσοφθορισμού, ηλεκτρονικής μικροσκοπίας
- Χειρισμός οργάνων παρασκευαστηρίου (μικροτόμος, κρυοστάτης κλπ.).
- Εκπαίδευση στη χρήση εποπτικών μέσων κατά την εκπαίδευση και τις επιστημονικές συναντήσεις.
- Εκπαίδευση στη φωτογράφιση, συστήματα πληροφορικής, αναζήτηση βιβλιογραφίας και μηχανογραφικά συστήματα αρχειοθέτησης-ταξινόμησης, κωδικοποίηση Παθολογοανατομικών διαγνώσεων.

β. Πρακτική άσκηση:

- Χειρισμός ιστολογικών παρασκευασμάτων και λήψη θέσεων για ιστολογική εξέταση.
- Χειρισμός κυτταρολογικών παρασκευασμάτων, τεχνική λήψης εντυπωμάτων και Pap Test.
- Τεχνική λήψης υλικού με παρακέντηση και με βιοψία δια λεπτής βελόνης (FNA biopsy).
- Τεχνική και εκτέλεση ταχείας βιοψίας.
- Τεχνική και εκτέλεση νεκροτομής, περιγραφή των ευρημάτων και σύνταξη σχετικού πρωτοκόλλου.
- Εφαρμογή συγχρόνων τεχνικών διαγνωστικών μεθόδων σε κυτταρολογικό υλικό.

28. ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ**Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης**

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Παιδιατρική, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της παιδιατρικής και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα παιδιατρικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού, πολύ συχνά από το στενό συγγενικό περιβάλλον του παιδιού, με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην επισκόπηση για ανάδειξη στιγμάτων συγγενών ή κληρονομικών νοσημάτων, επισκόπηση στοματικής κοιλότητας, ρινός και ώτων, και ακρόαση αναπνευστικού συστήματος, καρδίας και μεγάλων αρτηριών
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση
- Πρακτική εκπαίδευση

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού και πιθανές παραλλαγές της
2. Φροντίδα του υγιούς και του άρρωστου παιδιού
3. Φυσιολογική διατροφή και θρέψη
4. Προληπτική Παιδιατρική και Κοινωνική Παιδιατρική
5. Φαρμακολογία σε παιδιά και εφήβους
6. Επείγοντα παιδιατρικά συμβάματα
7. Γενετικά και Συγγενή νοσήματα

8. Προγεννητικά και Περιγεννητικά νοσήματα, νοσήματα νεογνικής ηλικίας
9. Ενδοκρinoπάθειες
10. Νοσήματα πεπτικού
11. Νοσήματα νευρικού συστήματος
12. Νεοπλάσματα της παιδικής και εφηβικής ηλικίας
13. Λοιμώδη νοσήματα
14. Μεταβολικές διαταραχές, ανοσοανεπάρκειες, αυτοάνοσες διαταραχές
15. Αλλεργίες
16. Ρευματικά νοσήματα
17. Νοσήματα αναπνευστικού συστήματος, καρδιάς και αγγείων
18. Δερματικά νοσήματα
19. Παθήσεις ουρογεννητικού συστήματος
20. Ψυχολογικές και ψυχοσωματικές διαταραχές
21. Διαταραχές συμπεριφοράς
22. Εφηβική ιατρική
23. Βασικές γνώσεις σε συγγενείς ειδικότητες (Χειρουργική, Ορθοπαιδική, Γυναικολογία, ΩΡΛ, Οφθαλμολογία, Οδοντιατρική)

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην παιδιατρική και κατ' αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα)
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επείγουσών παιδιατρικών περιπτώσεων του νοσοκομείου
- Στη διενέργεια διαγνωστικών δοκιμασιών και θεραπευτικών επεμβάσεων

Στην ικανότητα αξιολόγησης απεικονιστικών μεθόδων

29. ΠΑΙΔΟΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Παιδοψυχιατρική, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της Παιδοψυχιατρικής και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα

παιδοψυχιατρικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού, πολύ συχνά από το στενό συγγενικό περιβάλλον του πάσχοντα, με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση
- Πρακτική εκπαίδευση

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων της ψυχικής υγείας κατά την παιδική ηλικία και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

Η βασική θεωρητική εκπαίδευση περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

A' Ψυχιατρική Ενήλικων

1. Επιδημιολογία.
2. Διάγνωση και κατάταξη ψυχικών διαταραχών.
3. Γενική Ψυχοπαθολογία.
4. Ψυχοφαρμακολογία.
5. Εξαρτητική συμπεριφορά.

B' Παιδοψυχιατρική

1. Επιδημιολογία.
2. Διάγνωση και κατάταξη των παιδοψυχιατρικών διαταραχών.
3. Νοητική καθυστέρηση.
4. Ψυχοπαθολογία παιδικής και εφηβικής ηλικίας.
5. Αρχές βιολογικής ψυχιατρικής.
6. Αρχές κοινωνικής και κοινοτικής παιδοψυχιατρικής.
7. Αρχές Διασυνδετικής και Συμβουλευτικής Παιδοψυχιατρικής.
8. Ψυχολογική ανάπτυξη βρεφικής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας.
9. Ανάπτυξη παιδιών με ειδικές ανάγκες και αναπηρίες.
10. Ψυχολογικές επιπτώσεις χρόνιων νοσημάτων σε παιδιά και εφήβους.
11. Προληπτική παιδοψυχιατρική.
12. Παιδοψυχιατροδικαστική.
13. Μεθοδολογία έρευνας.
14. Ψυχοθεραπείες: Η εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει και εκπαίδευση στην Ψυχοθεραπεία (για παιδιά και εφήβους ατομικά, ομάδες ή οικογένειες). Θα πρέπει να περιλαμβάνει ευαισθητοποίηση σε διάφορες μεθόδους θεραπείες, όπως Ψυχαναλυτικές/Ψυχοδυναμικές, Γνωσιακές, Συμπεριφεριολογικές ή Συστημικές. Στα 4 χρόνια εκπαίδευσης θα πρέπει να γίνονται:
  - Θεωρητικά σεμινάρια.

- Ατομικές εποπτείες σε τεχνικές θεραπείας.
- Ομαδικές εποπτείες σε τεχνικές θεραπείας.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων της παιδοψυχιατρικής και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην παιδοψυχιατρική και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος.
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών παιδοψυχιατρικών περιπτώσεων.
- Κλινική συνεργασία με σχετικές υπηρεσίες και επαγγελματίες υγείας (διασυνδετική εργασία.)
- Εμπειρία σε ενδονοσοκομειακές και εξωνοσοκομειακές δομές με εποπτεία.
- Ανάλυση υπό εποπτεία ασθενών για ψυχοθεραπεία, παιδιών και εφήβων. Πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον 100 ώρες εποπτείας, εκ των οποίων οι 50 ώρες τουλάχιστον θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε ατομική βάση.

30. ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Ιστορία της Πλαστικής Χειρουργικής.
2. Επούλωση τραύματος – Αρχές ατραυματικής εγχειρητικής.
3. Δερματικά και άλλα ιστικά μοσχεύματα –Αλλομοσχεύματα.
4. Αρχές και φυσιολογία της χειρουργικής των δερματικών κρημών.
5. Αρχές των μυϊκών, μυοδερματικών και συνθέτων κρημών.
6. Αρχές και τεχνικές της Μικροχειρουργικής.
7. Αρχές και τεχνικές της διάτασης των ιστών.
8. Ενθέματα.
9. Εγκαυματική νόσος.
10. Κακώσεις μαλακών μορίων και σκελετού σπλαχνικού κρανίου.
11. Επανορθωτική χειρουργική βλεφάρων- προσώπου.
12. Επανορθωτική ρινοπλαστική σε ένα ή περισσότερους χρόνους. Ρινοπλαστική και αποκατάσταση ρινικού διαφράγματος. Αισθητική ρινοπλαστική και επανεγχειρήσεις.
13. Επανορθωτική χειρουργική πτερυγίου ωτός.
14. Παράλυση προσωπικού νεύρου.

15. Εμβρυολογία κεφαλής και τραχήλου.
16. Εμβρυογέννεση σχιστιών.
17. Ετερόπλευρος και αμφοτερόπλευρος χειλεο-υπερωϊοσχιστία, υπερωϊοσχιστία.
18. Διορθωτικές επανεγχειρήσεις σχιστιών.
19. Κρανιοπροσωπικές διαμαρτίες διαπλάσεως – περιγραφή.
20. Όγκοι κεφαλής και τραχήλου παιδών και ενηλίκων.
21. Αγγειακές ανωμαλίες δέρματος – Λεμφοίδημα.
22. Καρκίνοι δέρματος – βλεννογόνων.
23. Επανορθωτική χειρουργική του κορμού.
24. Κατακλίσεις.
25. Πλαστική κοιλιακών τοιχωμάτων – κρεμάμενη κοιλία – κοιλιοκήλες.
26. Επανορθωτική χειρουργική μαστού (από συγγενείς δυσπλασίες ή μαστεκτομές).
27. Αισθητική χειρουργική του μαστού.
28. Εξωτερική διαμόρφωση περιμέτρου του σώματος δια λιποαναρροφήσεως.
29. Λιποδυστροφίες, δερμολιπεκτομές.
30. Επανορθωτική χειρουργική των κάτω άκρων.
31. Εμβρυογέννεση – Βασικές τεχνικές στην επανορθωτική χειρουργική των γεννητικών οργάνων.
32. Ανατομία και κλινική εξέταση της χειρός.
33. Γενικές αρχές της χειρουργικής της χειρός.
34. Χειρουργική των τενόντων της άκρας χείρας.
35. Αποκατάσταση του αντίχειρος και δακτύλων.
36. Μεταφορά ελεύθερων κρημνών στο άνω άκρο.
37. Νόσος Dupuytren.
38. Συγγενείς ανωμαλίες της χειρός και του πήχεως.
39. Επανασυγκολλήσεις και επαναγγειώσεις του άνω άκρου – δακτύλων.
40. Επανορθωτική χειρουργική των περιφερικών νεύρων.
41. Βλάβες του βραχιόνιου πλέγματος.
42. Σύνδρομο πίεσεως νεύρων.
43. Μεταφορά ελεύθερων κρημνών στο κάτω άκρο.
44. Αρχές–τεχνικές ενδοσκοπικής εγχειρητικής στην Πλαστική Χειρουργική.
45. Αρχές–τεχνικές εφαρμογών του Laser στην Πλαστική Χειρουργική.
46. Αποκατάσταση τραυματικής – ιδιοπαθούς αλωπεκίας.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Βασικές αρχές:
  - Μοσχεύματα.
  - Ενθέματα.
  - Τύποι κρημνών (τοπικοί, εξ' αποστάσεως, ελεύθεροι). Ανατομική περιγραφή (μυϊκοί ,μυοδερματικοί ,οστεομυοδερματικοί ,δερμο-απονευρωτικοί). Ενδείξεις χρησιμοποίησέως τους, τεχνική παρασκευής, επιπλοκές.
  - Βασικές αρχές της μικροχειρουργικής (υποχρεωτικά πειραματική άσκηση στη μικροχειρουργική).
2. Εγκαυματική νόσος. Αντιμετώπιση οξείας φάσεως και φάσεως αποκαταστάσεως.

3. Χειρουργική δέρματος και μαλακών μορίων.
4. Χειρουργική αντιμετώπιση συγγενών ανωμαλιών.
5. Χειρουργική αντιμετώπιση όγκων κεφαλής–τραχήλου: τριχωτού κεφαλής, πρόσθιου κρανιακού βόθρου, μέσου κρανιακού βόθρου, όγκοι τραχήλου.
6. Επανορθωτική χειρουργική κεφαλής–τραχήλου.
7. Κρανιοπροσωπική τραυματολογία .
8. Αισθητική χειρουργική κεφαλής–τραχήλου.
9. Επεμβάσεις αποκατάστασης παραλύσεως προσωπικού νεύρου.
10. Αισθητική χειρουργική θώρακος–κοιλιάς–κάτω άκρων.
11. Χειρουργική χειρός.
12. Χειρουργική αποκατάσταση μαζικού όγκου μετά μαστεκτομή.
13. Επανορθωτική μικροχειρουργική.
14. Επανορθωτική χειρουργική αλωπεκιών.
15. Επανορθωτική χειρουργική γεννητικών οργάνων.
16. Ιδιότητες – αξιολόγηση – εφαρμογές laser στην πλαστική χειρουργική.
17. Ενδοσκοπικές τεχνικές εφαρμογές στην πλαστική χειρουργική.
18. Επανάληψη της ασκήσεως στην μικροχειρουργική.

31. ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην πνευμονολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της πνευμονολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα σύνδρομα αναπνευστικής ανεπάρκειας που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη παθολογικών ευρημάτων εκ του αναπνευστικού συστήματος.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών και ενδοσκοπικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης και κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων απεικονιστικών και ενδοσκοπικών μεθόδων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων του αναπνευστικού συστήματος και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομία – ιστολογία αναπνευστικού συστήματος.
2. Αμυντικοί μηχανισμοί – ανοσοβιολογία αναπνευστικού συστήματος.

3. Φυσιολογία αναπνευστικού συστήματος.
4. Συμπτώματα και σημεία νοσημάτων του αναπνευστικού συστήματος.
5. Μέθοδοι κλινικού, εργαστηριακού και λειτουργικού ελέγχου του αναπνευστικού συστήματος.
6. Αποφρακτικά πνευμονικά νοσήματα συμπεριλαμβανομένων του άσθματος, της χρόνιας βρογχίτιδας, του πνευμονικού εμφυσήματος, των βρογχεκτασιών και της κυστικής ίνωσης.
7. Νεοπλάσματα πνευμόνων πρωτοπαθή και μεταστατικά.
8. Φυματίωση.
9. Λοιμώξεις (πλην φυματίωσης) αναπνευστικού συστήματος.
10. AIDS και αναπνευστικό σύστημα.
11. Διάχυτα διηθητικά πνευμονικά νοσήματα.
12. Πνευμονική αγγειακή νόσος (πρωτοπαθής, δευτεροπαθής, πνευμονική υπέρταση, αγγειίτιδες, πνευμονικό αιμορραγικό σύνδρομο).
13. Νοσήματα υπεζωκότα και μεσοθωρακίου.
14. Διαταραχές αναπνοής κατά τον ύπνο και υπνο-απνοϊκό σύνδρομο.
15. Αναπνευστικές εκδηλώσεις συστηματικών και εξωπνευμονικών νοσημάτων συμπεριλαμβανομένου και του μετεγχειρητικού θώρακα.
16. Επαγγελματικά και περιβαλλοντικά νοσήματα αναπνευστικού συστήματος.
17. Οξεία πνευμονική βλάβη από ακτινοβολία, εισπνοή ή εισρόφιση βλαπτικών παραγόντων και τραύμα.
18. Συγγενείς διαταραχές του αναπνευστικού συστήματος.
19. Αναπνευστική ανεπάρκεια (οξεία, χρόνια, αίτια και μηχανισμοί).
20. Αποκατάσταση ασθενών με αναπνευστικά νοσήματα.
21. Πρόληψη νοσημάτων αναπνευστικού συστήματος.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων του αναπνευστικού συστήματος και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην πνευμονολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επείγουσών περιπτώσεων αναπνευστικής ανεπάρκειας του νοσοκομείου.

- Στην διενέργεια διαγνωστικών και θεραπευτικών επεμβάσεων.

32. ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

Η Εκπαίδευση στην Πυρηνική Ιατρική περιλαμβάνει εκπαίδευση στα βασικά πεδία (Basic Sciences Training) και κλινική εκπαίδευση

Α' ΒΑΣΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Θεωρητική εκπαίδευση

Ο Πυρηνικός Ιατρός στο τέλος της εξειδίκευσής του πρέπει να έχει καταστεί οικείος με:

- Φυσική (εφαρμογές στην Πυρηνική Ιατρική).
- Βιοστατιστική.
- Φαρμακολογία-Ανοσολογία.
- Ραδιοχημεία και Ραδιοφαρμακευτική (Παρασκευή ραδιοφαρμάκων).
- Βιοκινητική.
- Ραδιοβιολογία.
- Ακτινοπροστασία.
- Εφαρμογές Πληροφορικής στη Πυρηνική Ιατρική.
- Οργανολογία και μεθοδολογία.
- Σχετική νομοθεσία.

Πρακτική εκπαίδευση

Επίσης θα πρέπει να έχει αποκτήσει πρακτική εμπειρία στα παρακάτω θέματα:

- Μεθοδολογία της κλινικής έρευνας.
- Επισήμανση με ραδιενεργά ισότοπα συμπεριλαμβανομένης επισήμανσης κυττάρων Εφαρμογές ιατρικού λογισμικού (software) (απόκτηση και ανάλυση ιατρικών δεδομένων).
- Ποιοτικό έλεγχο: γ -Camera περιλαμβανομένου του SPECT, λοιπού εξοπλισμού (γ και β counter) καθώς και ραδιοφαρμάκων.
- Δοσιμετρία ασθενών (στη διάγνωση και θεραπεία).
- Ακτινοπροστασία (αποραδιομόλυνση, διαχείριση ραδιενεργών καταλοίπων, δοσιμετρία προσωπικού κλπ.).

Β' ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Θεωρητική γνώση των γενικών αρχών της Πυρηνικής Ιατρικής.
2. In vivo διαγνωστικές εφαρμογές.

Ο Πυρηνικός Ιατρός στο τέλος της εκπαίδευσής του θα πρέπει να είναι σε θέση να έχει την πλήρη υπευθυνότητα (ένδειξη, εκτέλεση και ερμηνεία) ενός ευρέως φάσματος των in vivo διαγνωστικών μεθόδων της Πυρηνικής Ιατρικής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εκτέλεση, υπό την επίβλεψη των εκπαιδευτών στην αρχή και εν συνέχεια μόνος του, εξετάσεις που θα πρέπει να εμπίπτουν στα παρακάτω συστήματα:

- Κεντρικό νευρικό σύστημα.
- Μυοσκελετικό σύστημα.
- Καρδιαγγειακό σύστημα.

- Αναπνευστικό σύστημα.
- Γαστρεντερικό σύστημα.
- Ουροποιογεννητικό σύστημα.
- Ενδοκρινικό σύστημα.
- Αιμοποιητικό λεμφικό σύστημα.
- Όγκοι, φλεγμονές (περιλαμβάνεται θάλλιο, γάλλιο και ανοσοσπινθηρογράφηση).

3. In vitro εφαρμογές

Ο Πυρηνικός Ιατρός θα πρέπει να αποκτήσει εμπειρία απασχολούμενος επί εξάμηνο στο in vitro τμήμα στις ραδιοανοσομετρικές μεθόδους (RIA IRMA και λοιπές ραδιομετρήσεις) καθώς και στον ποιοτικό έλεγχο και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών. Στη συνέχεια για ένα ακόμη εξάμηνο και παράλληλα με την εκπαίδευσή του.

4. Θεραπευτικές εφαρμογές

Ο Πυρηνικός Ιατρός κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής του θα πρέπει να εξοικειωθεί με τις θεραπευτικές εφαρμογές της Π.Ι. (ενδείξεις, χορηγήσεις, δοσιμετρία ακτινοπροστασία και παρακολούθηση ασθενούς για τις τυχόν επιπτώσεις της θεραπείας). Οι εφαρμογές περιλαμβάνουν:

- Καλοήθεις νόσοι θυρεοειδούς.
- Καρκίνος θυρεοειδούς.
- Άλλες ραδιονουκλιδικές θεραπείες.

33. ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στη Ρευματολογία, ο ειδικευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της ρευματολογίας και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ρευματολογίας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην επισκόπηση, ψηλάφηση και κίνηση των αρθρώσεων.
- Επιλογή των ελάχιστων εργαστηριακών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης και κατανόηση της μεθοδολογίας των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων ανοσολογικών εξετάσεων.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των ρευματολογικών νοσημάτων και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

1. Ανατομία – φυσιολογία μυοσκελετικού συστήματος.
2. Δομή κολλαγόνου, ελαστίνης και πρωτεογλυκανών.
3. Παθοφυσιολογία της φλεγμονής, ιστικής καταστροφής και επανόρθωσης.
4. Κύτταρα, μόρια και λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος.
5. Αυτοανοσία.
6. Σημειολογία και συμπτωματολογία ρευματικών νοσημάτων.
7. Αρθρίτιδες.
8. Νοσήματα κολλαγόνου.
9. Αγγειΐτιδες.
10. Ιδιοπαθή αυτοφλεγμονώδη νοσήματα.
11. Συγγενή νοσήματα του συνδετικού ιστού.
12. Οστεοαρθρίτιδα – οστεονέκρωση.
13. Μεταβολικά νοσήματα οστών.
14. Όγκοι οστών και αρθρώσεων.
15. Ανοσοκατασταλτικά φάρμακα .
16. Φυσικοθεραπεία και αποκατάσταση ασθενών με μυοσκελετικά προβλήματα.
17. Χειρουργική θεραπεία.
18. Πρόληψη – Επιμόρφωση – Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες στους ρευματοπαθείς.
19. Κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις ρευματικών νοσημάτων.
20. Γνώση του ρόλου του αναισθησιολόγου στην αντιμετώπιση του πόνου και των τεχνικών που χρησιμοποιούνται.

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμπάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων ρευματολογικών νοσημάτων και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στη ρευματολογία και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος (τουλάχιστον 20 αρρώστων την εβδομάδα).
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών ρευματολογικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

34. ΦΥΣΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Ιστορικά στοιχεία της ειδικότητας.
2. Φιλοσοφία της ειδικότητας.
3. Ο ρόλος του ειδικού ιατρού Φ.Ι.Α.
4. Φυσιολογία και βασική παθοφυσιολογία.
5. Ανατομία και φυσιολογία οστών, αρθρώσεων, μυών και του αναπνευστικού, κυκλοφορικού και νευρικού συστήματος.
6. Αναπηρία και διαδικασία αποκατάστασης.
7. Κινησιολογία.
8. Ανάλυση κινητικής συμπεριφοράς άνω άκρου. Σύλληψη - Ανάπτυξη – Είδη.
9. Ανάλυση βάρδισης.
10. Ηλεκτροφυσιολογική διερεύνηση.
11. Ψυχοσεξουαλική διερεύνηση αναπήρου.
12. Ψυχοκινητική εξέλιξη παιδιού.
13. Φαρμακολογία.
14. Υδροθεραπεία.
15. Κλινική Επιδημιολογία.
16. Εκτίμηση γενικής κατάστασης.
17. Εκτίμηση γνωσιακής ανεπάρκειας.
18. Εκτίμηση επικοινωνιακής ανεπάρκειας.
19. Εκτίμηση επιπέδου ανικανότητας και λειτουργικών περιορισμών.
20. Αρχές των συσκευών και της τεχνολογίας που χρησιμοποιούνται στη λογοθεραπεία.
21. Αξιολόγηση θεραπευτικών μεθόδων.
22. Τεχνικές αξιολόγησης και εκτίμησης της σπαστικότητας σε βλάβη Κ.Ν.Σ.
23. Νευρο-ουρολογική διερεύνηση.
24. Ακτινοδιαγνωστική διερεύνηση.
25. Εκτίμηση ανώτερων εγκεφαλικών λειτουργιών.
26. Διάγνωση διαταραχών ομιλίας.
27. Πνευμονολογικές λειτουργικές δοκιμασίες.
28. Καρδιαγγειακές λειτουργικές δοκιμασίες.
29. Συνήθειες στη Φ.Ι.Α. βιοχημικές και λοιπές εργαστηριακές δοκιμασίες.
30. Λειτουργική αξιολόγηση: Χρήση και εφαρμογή διαφόρων κλιμάκων.
31. Αξιολόγηση αυτονομίας-Στοιχεία εργονομίας-Λειτουργική ανάλυση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής.
32. Ο ακινητοποιημένος ασθενής:
  - Αιμοδυναμικές και καρδιαγγειακές συνέπειες.
  - Αναπνευστικές συνέπειες.
  - Διατροφικές συνέπειες.
  - Μεταβολικές συνέπειες (οστεοπόρωση).
  - Νεφρολογικές και ουρολογικές συνέπειες.
  - Δερματολογικές συνέπειες (κατακλίσεις).
  - Μυϊκές συνέπειες.
  - Οστεοαρθριτικές συνέπειες.

- Νευροψυχολογικές συνέπειες.
  - Πρόληψη και θεραπεία.
33. Αγγειακά νοσήματα εγκεφάλου (stroke management, θρομβώσεις, αιμορραγίες, εμβολές, συγγενείς ανωμαλίες):
- Κεντρικές εκδηλώσεις: Ψυχολογικές διαταραχές, συναισθηματική αστάθεια, προβλήματα ομιλίας και γραφής, ανωμαλίες όρασης, απώλεια ακοής, διαταραχές λειτουργίας ουροδόχου κύστεως και εντέρου, σύνδρομο θαλαμικού πόνου.
  - Εκδηλώσεις στα άνω και κάτω άκρα (extremity manifestations): Κινητική λειτουργία, σπαστικότητα, ακαμψία, αταξία, κλόνος, στερεαγνωσία, άλλες αισθητικές αλλαγές, αυτόματες συσπάσεις, πόνος και άλλα περιφερικά σύνδρομα των άκρων.
  - Ιδιαίτερες επιπλοκές: Νευρογενής αλγοδυστροφία ή συμπαθητική αντανακλαστική δυστροφία (reflex sympathetic dystrophy), βλάβες περιφερικών νεύρων, πρόληψη-αντιμετώπιση επιπλοκών, επανάκτηση του ελέγχου, θεραπεία βάρδισης και συλληπτικής ικανότητας, τεχνικές κινητικής επανεκπαίδευσης και νευρομυϊκής διευκόλυνσης (Robath, Kabat), θεραπεία αισθητηριακής και αισθητικής δυσλειτουργίας, θεραπεία επικοινωνίας και γνωσιακών διαταραχών, θεραπεία διαταραχών πεπτικού και ουροποιητικού, αντιμετώπιση σεξουαλικών διαταραχών, συμπεριφερειολογική ανάλυση και ψυχο-κοινωνική παρέμβαση-επαγγελματικός προσανατολισμός, εργοθεραπευτική προσέγγιση, διερεύνηση και αντιμετώπιση συνδρόμου ελάσσονος ημισφαιρίου, προδιαγραφές και χρήση μηχανικών βοηθημάτων, χειρουργική αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων.
34. Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις:
- Αποκατάσταση κατά τη φάση της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας.
  - Κώμα και αποκατάσταση.
  - Αντιμετώπιση διαταραχών κατάποσης.
  - Πρόληψη - αντιμετώπιση επιπλοκών.
  - Κινητική αποκατάσταση.
  - Αντιμετώπιση σπαστικότητας.
  - Επανεκπαίδευση ανώτερων εγκεφαλικών λειτουργιών.
35. Κακώσεις ωτιαίου μυελού:
- Επιδημιολογία.
  - Ταξινόμηση (παθολογοανατομική και λειτουργική).
  - Πλήρης-Ατελής βλάβη.
  - Σύνδρομο κακώσεων.
  - Επείγουσα αντιμετώπιση.
  - Διαταραχές διαφόρων συστημάτων στο στάδιο του shock.
  - Θεραπευτική αντιμετώπιση στο οξύ στάδιο.
  - Ειδικές επιπλοκές.
  - Ειδικές δυσλειτουργίες.
  - Ειδικές θεραπευτικές εφαρμογές.

36. Παθήσεις παρεγκεφαλιδικές: Νωτιοπαρεγκεφαλιδικές εκφυλιστικές καταστάσεις, Friedreich's disease, Strumpell-Lorain κ.ά.
37. Παθήσεις εξωπυραμιδικού συστήματος: Πάθηση Parkinson's κ.ά.
38. Σκλήρυνση κατά πλάκας και άλλα νοσήματα απομυελινώσεως.
39. Παθήσεις και κακώσεις περιφερικού νευρικού συστήματος:
- Παγιδευτικά σύνδρομα και όγκοι
  - Πολυριζονευρίτιδες
  - Τραυματισμός ριζών, πλεγμάτων, περιφερικών νεύρων
  - Μεταβολικά νοσήματα
  - Παθήσεις και κακώσεις εγκεφαλικών συζυγιών και περιφερικών νεύρων
  - Πολυνευροπάθειες: Charcot-Marie-tooth, Dejerine-Sottas κ.ά.
  - Πολυομελίτιδα
  - Λέπρα
  - Νευροφυσιολογικές δυσλειτουργίες.
40. Εκφυλιστικές παθήσεις του νευρικού συστήματος: Πλαγία μυατροφική σκλήρυνση, συριγγομυελία.
41. Παθήσεις μυϊκού συστήματος: Μυοπάθειες, μυασθένειες.
42. Παθολογία μυοσκελετικού συστήματος και αποκατάσταση:
- μη-τραυματικές καταστάσεις, τραυματικές καταστάσεις.
43. Σύνδρομα πόνου: χρόνιος πόνος, μυϊκός πόνος, μυοπεριτοναϊκός πόνος- πυροδοτικά σημεία, νευρογενής πόνος.
44. Καρδιαγγειακή αποκατάσταση:
- Καρδιακή αποκατάσταση στις βαλβιδοπάθειες
  - Καρδιακή αποκατάσταση μετά το έμφραγμα μυοκαρδίου
  - Καρδιομυοπάθειες
  - Πρόληψη και θεραπεία εν τω βάθει θρομβοφλεβίτιδας-άτονα και κιρσώδη έλκη
  - Αποφρακτική αρτηριοπάθεια κάτω άκρων: ο ρόλος της αποκατάστασης στα διάφορα στάδια
  - Αποκατάσταση ακρωτηριασμών, φροντίδα κολοβώματος, προσθέσεις.
45. Αναπνευστική αποκατάσταση:
- Βασικές γνώσεις αποφρακτικών και περιοριστικών συνδρόμων
  - Αρχές της αποκατάστασης: λειτουργική αξιολόγηση μέσω ειδικών πνευμονολογικών δοκιμασιών.
46. Γηριατρική αποκατάσταση:
- Η διαδικασία γήρανσης σε όλα τα συστήματα
  - Εκπαίδευση στη βασική γηριατρική Εσωτερική Παθολογία
  - Ενδείξεις γηριατρικών ασθενών για διαβίωση στο σπίτι ή σε ίδρυμα.
47. Αποκατάσταση καρκινοπαθούς.
48. Παιδιατρική αποκατάσταση: φυσιολογική ψυχοκινητική ανάπτυξη, παθοφυσιολογία στο αναπτυσσόμενο μυοσκελετικό σύστημα, νευροπαιδιατρική Εσωτερική Παθολογία, συγγενείς παραμορφώσεις άκρων, ανισοσκελίες, σκολίωση, ρευματολογικές παθήσεις, αποκατάσταση στο παιδικό τραύμα.

49. Αθλητιατρική αποκατάσταση: αποκατάσταση που σχετίζεται με αθλητικές δραστηριότητες, αθλητισμός αναπήρων.
50. Νοσηλευτική αποκατάσταση.
51. Νευρογενής ουροδόχος κύστη: ανεξέλεγκτη ουροδόχος κύστη, κεντρική ουροδόχος κύστη, περιφερική ουροδόχος κύστη, μεικτή ουροδόχος κύστη, συντηρητική θεραπεία (τεχνικές επανεκπαίδευσης, φαρμακευτική αγωγή), νεώτερες χειρουργικές επεμβάσεις.
52. Ψυχοσεξουαλική αποκατάσταση σε νευρολογικές παθήσεις.
53. Βιολογική αναπληροφόρηση (bio-feed-back).
54. Αποκατάσταση εγκαυμάτων.
55. Προδιαγραφές ορθώσεων και προσθέσεων και τροχήλατου αμαξιδίου.
56. Τεχνολογία και αποκατάσταση.
57. Ηλεκτρονικός υπολογιστής στην ιατρική αποκατάσταση.
58. Ψυχοκοινωνική και οικονομική πλευρά της αποκατάσταση
  - Ψυχιατρική και αποκατάσταση
  - Υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής και επανένταξης
  - Θεραπευτική ανάπλαση (therapeutic recreation)
  - Πολιτική οργάνωσης συστήματος υγείας και κινητικά αναπήρους
  - Κλινική κοινωνική εργασία.
59. Κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη του «ανάπηρου»: μία γενική ιδέα των ιατροκοινωνικών συστημάτων υγείας στις διάφορες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, γνώσεις οργάνωσης υπηρεσιών αποκατάστασης, η θέση και ο ρόλος των ειδικών στη φυσική ιατρική και αποκατάσταση και των δομών της.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Ικανότητα ερμηνείας απλών ακτινογραφιών και στοιχειώδης ανάγνωση αξονικών και μαγνητικών τομογραφιών.
2. Στοιχειώδης ανάγνωση ηλεκτρομυογραφήματος και ηλεκτρονευρογραφήματος.
3. Εκτέλεση βυθοσκόπησης.
4. Τοποθέτηση ρινογαστρικού καθετήρα.
5. Τοποθέτηση καθετήρα ουροδόχου κύστεως.
6. Αρτηριοκέντηση για προσδιορισμό αερίων αίματος.
7. Τοποθέτηση φλεβικών γραμμών, συμπεριλαμβανομένης και της υποκλείδιας γραμμής.
8. Εκτέλεση οσφυονωτιαίας παρακέντησης.
9. Ουροδυναμικός έλεγχος ουροδόχου κύστεως.
10. Εφαρμογή βασικών τεχνικών παθητικής και ενεργητικής κινησιοθεραπείας.
11. Παρακέντηση μεγάλων αρθρώσεων (διαγνωστική και θεραπευτική).
12. Εκκενωτική παρακέντηση κοιλίας και υπεζωκωτικών κοιλοτήτων.
13. Εφαρμογή ειδικών τεχνικών κινησιοθεραπείας.
14. Εκπαίδευση αρθρώσεων- μυών, αντοχής, λειτουργική αποκατάσταση.
15. Χρήση φυσικοθεραπευτικών τεχνικών. Αξιολόγηση αποτελέσματος.
16. Χρήση συσκευών και τεχνικών μέσων αποκατάστασης.
17. Αποκατάσταση σε παθήσεις ομιλίας και λόγου.

35. ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

I. Κοινός κορμός εκπαίδευσης (ένας χρόνος)*

*Αφορά και τους ειδικευόμενους των λοιπών χειρουργικών ειδικοτήτων που απαιτούν προκαταρτική εκπαίδευση στη Χειρουργική. Οι ειδικευόμενοι στις ειδικότητες που απαιτούν εκπαίδευση στη Χειρουργική πέραν του ενός χρόνου, ακολουθούν, εν συνεχεία, το κύριο περιεχόμενο εκπαίδευσης της Χειρουργικής.

Θεωρητική εκπαίδευση

- Ιατρική δεοντολογία.
- Κλινική σημειολογία.
- Τοπογραφική και χειρουργική ανατομική.
- Εργαστηριακά βοηθήματα στη χειρουργική.
- Βασικές γνώσεις παθοφυσιολογίας διαφόρων συστημάτων (Νεφρική λειτουργία- νεφρική ανεπάρκεια, καρδιοαναπνευστική λειτουργία, εντερική απόφραξη- ειλεός, παθήσεις αιμοφόρων αγγείων- λεμφαγγείων).
- Προεγχειρητική εκτίμηση ασθενούς.
- Μετεγχειρητική αγωγή.
- Ισοζύγιο ύδατος και ηλεκτρολυτών, οξεοβασική ισορροπία, ολική παρεντερική σίτιση (τεχνητή διατροφή).
- Μετεγχειρητικές επιπλοκές.
- Ασηψία, αντισηψία, αποστείρωση.
- Επούλωση τραυμάτων.
- Χειρουργικές λοιμώξεις και αντιμικροβιακή αγωγή.
- Καταπληξία (shock) και αιμορραγία.
- Εντατική παρακολούθηση ασθενών, καρδιακή ανακοπή και αναζωογόνηση.
- Θρόμβωση, πνευμονική εμβολή, λιπώδης εμβολή, διαταραχές πήξης του αίματος.
- Ομάδες αίματος και μεταγίσεις.
- Εγκαύματα.
- Υποδοχή ασθενούς στο τμήμα επειγόντων περιπτώσεων, βασικές γνώσεις επείγουσας αντιμετώπισης.
- Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις.
- Παθοφυσιολογία οπισθοπεριτοναϊκού χώρου.
- Βασικές αρχές αντιμετώπισης πόνου.
- Γενικές γνώσεις ανοσοθεραπείας, χημειοθεραπείας, ακτινοθεραπείας, μεταμοσχεύσεις, ιστοσυμβατότητα.
- Ονοματολογία χειρουργικών εργαλείων, συσκευών, ραμμάτων και χρήση τους.

Πρακτική εκπαίδευση

- Προεγχειρητική προετοιμασία.
- Διασωλήνωση, λαρυγγοστομία, τραχειοστομία.
- Φλεβοκεντήσεις, αποκαλύψεις φλεβών, καθετηριασμοί.
- Συρραφή τραυμάτων, αφαιρέσεις ραμμάτων.

- Επιδεσμολογία.
- Συμμετοχή σε μικρές και μεσαίες χειρουργικές επεμβάσεις.
- Παρακολούθηση λειτουργίας Μ.Ε.Θ.

II. Κύριο περιεχόμενο εκπαίδευσης

Θεωρητική εκπαίδευση

- Τραυματολογία (θώρακος, κοιλιάς, αγγείων).
- ATLS.
- Εγκαύματα.
- Κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις.
- Παθήσεις των αιμοφόρων αγγείων και του λεμφικού συστήματος.
- Παθήσεις κεφαλής, τραχήλου, προσώπου, σιελογόνων αδένων.
- Ενδοκρινείς αδένες.
- Ανώτερο αναπνευστικό.
- Θωρακικό τοίχωμα.
- Μαστός.
- Παθήσεις οισοφάγου, διάφραγμα.
- Παθήσεις κοιλιακών τοιχωμάτων και περιτοναίου, κήλες.
- Οξεία κοιλία.
- Παθήσεις γαστρεντερικού σωλήνα.
- Παθήσεις ήπατος και χοληφόρων. Πυλαία υπέρταση. Παθήσεις παγκρέατος και σπληνός.
- Εντερική απόφραξη (ειλεός).
- Παθήσεις του οπισθοπεριτοναϊκού χώρου.
- Παθήσεις ουροποιογεννητικού συστήματος.
- Καλοήθη και κακοήθη νεοπλάσματα. Συνδυασμένη –πολυθεματική αντιμετώπιση του καρκινοπαθούς.
- Ανοσοθεραπεία, χημειοθεραπεία, ακτινοθεραπεία.
- Μεταμοσχεύσεις, ιστοσυμβατότητα.
- Αρχές- θεωρία ενδοσκοπήσεων και ενδοσκοπικής χειρουργικής.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Εγχειρήσεις:

- Οισοφάγου.
- Στομάχου.
- Λεπτού εντέρου.
- Παχέος εντέρου-πρωκτού.
- Κεφαλής-τραχήλου.
- Θώρακος.
- Αγγείων.
- Ήπατος-χοληφόρων.
- Παγκρέατος-σπληνός.
- Μαστού.
- Μήτρας-ωοθηκών.

- Κοιλιακού τοιχώματος.
  - Δέρματος μαλακών μορίων.
  - Κοιλίας- οπισθίου περιτοναίου- ελάσσοнос πυέλου.
2. Λαπαροσκοπική Χειρουργική
  3. Λοιπές επεμβάσεις
  4. Τραύμα:
    - Αντιμετώπιση πολυτραυματία: Εκτίμηση γενικής κατάστασης (ABCDE), διασωλήνωση τραχείας, επείγουσα παροχέυτση θώρακα, επείγουσα πλύση κοιλίας, επείγουσα τραχειοτομή – τραχειοστομία, καθετηριασμός ή αποκάλυψη φλεβών, χορήγηση υγρών.
    - Αντιμετώπιση εκτεταμένων ανοικτών τραυμάτων κεφαλής, θώρακος, κοιλίας, άκρων. Χειρουργικός καθαρισμός, απολινώσεις- αναστομώσεις αγγείων κ.τ.λ.
    - Αντιμετώπιση ολιγαιμικού shock.
    - Επείγουσα λαπαροσκόπηση-Επείγουσα λαπαροτομία
  5. Απεικονιστικές μέθοδοι στη χειρουργική:
    - Αξονική και μαγνητική τομογραφία.
    - Βασικές αρχές υπερήχων.
    - Διεγχειρητικοί υπέρηχοι: ανοικτή κοιλία-λαπαροσκοπική, ενδοσκοπική χειρουργική.
    - Παρακέντηση- παροχέυτση αποστημάτων υπό υπερηχογραφικό έλεγχο.
  6. Ενδοσκοπήσεις:
    - Ανωτέρου-κατωτέρου πεπτικού.
  7. Εντατική θεραπεία:
    - Συνολική αντιμετώπιση και φροντίδα χειρουργικών ασθενών.
    - Μηχανική υποστήριξη αναπνοής.
    - Αντιμετώπιση σηπτικών επιπλοκών.

36. ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΘΩΡΑΚΑ

Θεωρητική εκπαίδευση

Α' Χειρουργική θώρακα:

1. Φυσιολογία των οργάνων του θώρακα.
2. Προεγχειρητική εκτίμηση του θωρακοχειρουργικού ασθενούς.
3. Περιεγχειρητική αγωγή ασθενούς.
4. Σύγχρονες απεικονιστικές μέθοδοι των οργάνων του θώρακα.
5. Χειρουργικές τομές του θώρακα.
6. Παθοφυσιολογία και αντιμετώπιση του θωρακικού τραύματος.
7. Σύνδρομο αναπνευστικής δυσχέρειας των ενηλίκων.
8. Σύνδρομο δυσλειτουργίας πολλών οργάνων.
9. Οξεία και χρόνια πνευμονική εμβολή.
10. Ενδοσκόπηση βρόχων και οισοφάγου.
11. Χειρουργική Παθολογία των οργάνων του θώρακα.
12. Θωρακοσκοπική χειρουργική.

13. Συγγενείς ανωμαλίες των οργάνων του θώρακα.
14. Νεοπλάσματα θωρακικού τοιχώματος.
15. Καλοήθειες και κακοήθειες παθήσεις της τραχείας.
16. Λοιμώξεις του πνεύμονα, της υπεζωκοτικής κοιλότητας, του μεσοθωρακίου, του θωρακικού τοιχώματος.
17. Διάμεσες πνευμονοπάθειες.
18. Εμφυσηματική νόσος του πνεύμονα.
19. Προσέγγιση και αντιμετώπιση της αιμόπτυσης.
20. Καλοήθειες και κακοήθειες όγκοι του πνεύμονα και του υπεζωκότα.
21. Πνευμοθώρακας.
22. Καλοήθειες και κακοήθειες πλευριτικές συλλογές.
23. Όγκοι και κύστες του μεσοθωρακίου.
24. Παθήσεις διαφράγματος.
25. Καλοήθειες και κακοήθειες παθήσεις του οισοφάγου.
26. Μεταμόσχευση πνεύμονος.
27. Η χρήση της στατιστικής στη Χειρουργική Θώρακος.

Β' Χειρουργική καρδιάς και μεγάλων αγγείων

1. Ειδικές διαγνωστικές και θεραπευτικές επεμβάσεις:
  - Καρδιακός καθετηριασμός, αγγειογραφία και επεμβατικές τεχνικές στην αντιμετώπιση επίκτητων και συγγενών καρδιοπαθειών.
  - Αγγειοπλαστική.
  - Θρομβόλυση στο οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου.
  - Ο ρόλος της αξονικής τομογραφίας στη διάγνωση καρδιαγγειακών παθήσεων.
  - Ο ρόλος της μαγνητικής τομογραφίας στη διάγνωση καρδιαγγειακών παθήσεων.
  - Πυρηνική Ιατρική στην Καρδιοχειρουργική.
  - Υπερηχοκαρδιογραφία στην Καρδιοχειρουργική.
2. Εξωσωματική κυκλοφορία.
3. Παθήσεις αορτής.
4. Παθήσεις περικαρδίου.
5. Μεσοκοιλικά ελλείμματα, κολποκοιλιακά ελλείμματα, ολική ανώμαλη επιστροφή πνευμονικών φλεβών.
6. Μείζονες ανωμαλίες των πνευμονικών και θωρακικών συστηματικών φλεβών.
7. Κολποκοιλιακό κανάλι.
8. Χειρουργική θεραπεία μεσοκοιλιακού ελλείμματος.
9. Τετραλογία του Fallot.
10. Αρτηριακός κορμός.
11. Συγγενής στένωση αορτικής βαλβίδας.
12. Συγγενείς παθήσεις της μιτροειδούς βαλβίδας.
13. Μετάθεση των μεγάλων αρτηριών (εγχείρηση Mustard, εγχείρηση Senning, ανατομική διόρθωση).
14. Ατρησία πνευμονικής ή στένωση με ακέραιο μεσοκοιλιακό διάφραγμα.
15. Μονήρης κοιλία.

16. Ατρησία τριγλώχινας.
17. Ανωμαλία του Ebstein.
18. Σύνδρομο υποπλαστικής αριστεράς κοιλίας.
19. Επίκτητοι νόσοι της τριγλώχινας βαλβίδας.
20. Επίκτητοι νόσοι της μητροειδούς βαλβίδας.
21. Επιπλοκές προσθετικών καρδιακών βαλβίδων (ενδοκαρδίτις προσθετικής βαλβίδας, θρόμβωση, θρομβοεμβολή).
22. Επίκτητες νόσοι αορτικής βαλβίδας.
23. Καρδιακοί βηματοδότες και εμφυτεύσιμοι κοιλιακοί απινιδωτές.
24. Η στεφανιαία κυκλοφορία.
25. Διαιτητική και φαρμακευτική αντιμετώπιση της αθηροσκλήρωσης
26. Χειρουργική θεραπεία καρδιακών αρρυθμιών.
27. Όγκοι καρδιάς.
28. Μεταμόσχευση καρδιάς – πνευμόνων.
29. Τεχνητή καρδιά.
30. Θωρακοσκοπική Καρδιοχειρουργική.

Πρακτική εκπαίδευση

Α΄ Χειρουργική θώρακα:

1. Επεμβάσεις σε:
  - Πνεύμονες, τραχεία, υπεζωκότα, θωρακικό τοίχωμα: Πνευμονεκτομή, λοβεκτομή, τμηματεκτομή, σφηνοειδής εκτομή πνεύμονος, λοιπές.
  - Οισοφάγο, μεσοθωράκιο, διάφραγμα.
2. Διαγνωστικές και επιβοηθητικές στη θεραπεία επεμβάσεις:
  - Παρακεντήσεις θώρακος, βιοψία με βελόνη, παροχέτευση θώρακος, διασωλήνωση, βρογχοσκόπηση, οισοφαγοσκόπηση, μεσοθωρακοσκόπηση, διαστολές οισοφάγου, τραχειοτομή, βιοψίες προσκαληνικών αδένων, βιοψίες υπεζωκότος, πνεύμονος, πλευρών, μεσοθωρακικών αδένων, βρογχογραφίες, αρτηριογραφίες.
3. Τραυματολογία θώρακος.

Β΄ Χειρουργική καρδιάς και μεγάλων αγγείων ενηλίκων

- Καρδιακός καθετηριασμός, αγγειογραφία και επεμβατικές τεχνικές στην αντιμετώπιση επίκτητων και συγγενών καρδιοπαθειών.
- Αγγειοπλαστική.
- Χειρουργική επαναιμάτωση του μυοκαρδίου.
- Χειρουργική διόρθωση βαλβιδοπαθειών.
- Λοιπές επεμβάσεις.

Γ΄ Χειρουργική καρδιάς και μεγάλων αγγείων παιδών

- Απολίπωση αρτηριακού πόρου, διόρθωση ισθμικής στένωση της αορτής.
- Διόρθωση μεσοκολπικής επικοινωνίας, διόρθωση μεσοκοιλιακής επικοινωνίας, βαλβιδοτομή πνευμονικής.
- Λοιπές επεμβάσεις.

37. ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΙΔΩΝ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Προγεννητική διάγνωση.
2. Κλινική εξέταση.
3. Διάκριση επειγόντων και μη επειγόντων περιπτώσεων.
4. Εμβρυολογία.
5. Γενετική.
6. Αύξηση και ανάπτυξη του παιδιού.
7. Αντιμετώπιση κρανιοεγκεφαλικής κακώσεως.
8. Απεικονιστικές μέθοδοι.
9. Εντατική νοσηλεία νεογνών.
10. Παρακολούθηση εξωτερικού ασθενούς.
11. Φυσιολογία νεογνού.
12. Μηχανισμοί ανταπόκρισης του παιδιού στην κάκωση.
13. Προ και μετεγχειρητική φροντίδα.
14. Μεταμοσχεύσεις - ενέργειες - προγραμματισμός - αναφορές.
15. Φυσιολογία νεογνού και παιδοχειρουργικού ασθενούς.
16. Ενδοκρινολογική και μεταβολική ανταπόκριση στο χειρουργείο.
17. Υγρά-ηλεκτρολύτες.
18. Φυσιολογία αναπνοής.
19. Καρδιοαναπνευστική φυσιολογία και υποστήριξη.
20. Υποστήριξη διατροφής (εντερική - παρεντερική).
21. Λοίμωξη και ανοσία.
22. Αιματολογικά προβλήματα και αντιμετώπιση.
23. Παιδοαναισθησία.
24. Τραύμα.
25. Κακοήθεια (καρκίνος) και χημειοθεραπεία.
26. Παθήσεις κοιλίας-Γαστρεντερικού:
  - Βουβωνοκήλη-υδροκήλη, παθήσεις του ομφαλού, πυλωρική στένωση, σκωληκοειδίτις και μη ειδικός κοιλιακός πόνος, εγκολεασμός, διαφραγματοκήλη, γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση, ατελής περιστροφή και ειλεός εκ μηκωνίου, ατρησία εντέρου, νεκρωτική εντεροκολίτις, διπλασιασμός και μεκκέλειος απόφυση, ανωμαλίες πρόσθιου κοιλιακού τοιχώματος, όγκοι ήπατος, ατρησία οισοφάγου, ορθοπρωκτικές ανωμαλίες, νόσος Hirschsprung, ατρησία χοληφόρων-χοληδόχου κύστεως, αντικατάσταση οισοφάγου, σύνδρομο βραχέος εντέρου, ελκώδης κολίτις-νόσος Crohn, αιμορραγία γαστρεντερικού, διαταραχές παγκρέατος.
27. Παθήσεις ουροποιογεννητικού:
  - Κρυψορχία, φίμωση, ουρολοίμωξη και κυστεοουρητηρική παλινδρόμηση, υποσπαδίας, νεφρικές διαταραχές και εμβρυϊκή ουρολογία, στένωση πυελοουρητηρικής συμβολής, διαταραχές κύστεως, ουρήθρας, νευρογενής κύστη, νεφροβλάστωμα, διαταραχές φύλου, εκστροφή κύστεως και σύνδρομο Prune Belly.
28. Παθήσεις κεφαλής – τραχήλου:
  - Διογκώσεις, παθήσεις θυρεοειδούς και παραθυρεοειδών.

29. Παθήσεις αγγείων:

- Πυλαία υπέρταση, δυσπλασίες αγγείων.

30. Παθήσεις Νευρικού Συστήματος:

- Νευροβλάστωμα, μηνιγγομυελοκήλη.

31. Αντιμετώπιση εγκαυμάτων.

32. Κακοποίηση παιδιού.

33. Διαταραχές πνευμόνων και δυσπλασίες θωρακικού τοιχώματος.

34. Ραβδομυοσάρκωμα - Ενδοκρινικοί όγκοι.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Γενικά:

- Λήψη και καταγραφή του ιστορικού του νεογνού-βρέφους-παιδιού.
- Φροντίδα του παιδιού και προεγχειρητική ετοιμασία.
- Φλεβικός -αρτηριακός καθετηριασμός
- Τοποθέτηση ρινογαστρικών σωλήνων, καθετήρων ουρήσεως και κεντρικοί καθετηριασμοί (πνευμονικής αρτηρίας και κεντρικής φλέβας).
- Μετεγχειρητική φροντίδα.
- Αξιολόγηση παρακλινικού ελέγχου.
- Επείγουσα αντιμετώπιση νεογνών-βρεφών-παιδιών σε κατάσταση shock.
- Αντιμετώπιση εγκαυμάτων.
- Διασωλήνωση, τοποθέτηση και λειτουργία του αναπνευστήρα.
- Γνώση και χρήση των χειρουργικών εργαλείων και ραμμάτων.
- Προσπελάσεις.
- Λαπαροσκοπικά, ενδοσκοπικά εργαλεία.

2. Νεογνική χειρουργική:

- Υψηλή και χαμηλή ατρησία ορθού, διαφραγματοκήλη, ατρησία-στένωση 12/δακτύλου, εξώμφαλος-γαστρόσχιση, συγγενές megacolon-βιοψία- κολοστομία-τελική επέμβαση, υδροκέφαλος, ατρησία-στένωση λεπτού εντέρου, ειλεός εκ μηκωνίου, νεκρωτική νεογνική εντεροκολίτιδα, ατρησία οισοφάγου, μηνιγγοκήλη, όγκοι-μάζες σε διάφορα συστήματα, συγγενής βουβωνοκήλη, υδροκήλη, υπερτροφική πυλωρική στένωση.

3. Γαστρεντερικό:

- Ατρησία ορθού-τελικό στάδιο, ατρησία χοληφόρων, χολοκυστεκτομή, κολοστομία, σύγκλιση κολοστομίας, γαστρο-εντερική ενδοσκόπηση, γαστροστομία, συγγενές megacolon-τελικό στάδιο, ειλεοστομία, σύγκλιση ειλεοστομίας, συστροφή λεπτού εντέρου, εγκολεασμός, σπληνεκτομή, ομφαλοκήλη, επιγαστρική κήλη, σκωληκοειδεκτομή, λαπαροσκόπηση (διαγνωστική-θεραπευτική).

4. Ουροποιητικό:

- Ενδοσκοπική αφαίρεση ενδοκαλυκικών λίθων, κυστεολιθοθρυσία, κυστεοσκόπηση, νεφρεκτομή, νεφροστομία ανοικτή, επέμβαση για συστροφή όρχη, ορχεκτομή, τμηματική νεφρεκτομή, βαλβίδες οπίσθιας ουρήθρας, πυελολιθοτομή, πυελοπλαστική, πλαστική ουρητήρος,

ουρητηρολιθοτομή, ουρητηροστομία, στενώσεις πυελοουρητηρικής συμβολής, στενώσεις κυστεοουρητηρικής συμβολής, περιτομή, καθήλωση όρχεως, υποσπαδίας.

5. Θώρακας:

- Βρογχοσκόπηση, ανωμαλίες οισοφάγου, εμπύημα πνεύμονος, πνευμονεκτομή, θωρακοτομή για αφαίρεση κύστεων, θωρακοτομή για αφαίρεση όγκων.

6. Νεοπλασίες:

- Ηπατοβλάστωμα, νευροβλάστωμα, ραβδομυοσάρκωμα, Wilms–νεφρεκτομή.

7. Λοιπά:

- Αντιμετώπιση γενικών-τοπικών φλεγμονών, βραγχιακά συρίγγια, λαγόχειλος, χειλεογναθοϋπερωιοσχιστία, δερματικά μοσχεύματα, θυρεογλωσσικά συρίγγια, τραχειοστομία.

38. ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Περιγραφή περιεχομένου της εκπαίδευσης

Στο τέλος της εκπαίδευσης στην Ψυχιατρική, ο ειδικεύομενος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαγιγνώσκει τις συχνότερες κλινικές οντότητες της Ψυχιατρικής και να αντιμετωπίζει στοιχειωδώς τα πλέον επείγοντα ψυχιατρικά σύνδρομα που απαντώνται κατά την καθημερινή άσκηση της ειδικότητας.

Η διάγνωση πρέπει να βασίζεται σε βασικές δεξιότητες που θα έχει αποκτήσει στη διάρκεια της κλινικής εκπαίδευσης:

- Λήψη πλήρους ιστορικού, πολύ συχνά από το στενό συγγενικό περιβάλλον του πάσχοντα, με κατευθυνόμενο ερωτηματολόγιο.
- Πλήρης αντικειμενική εξέταση με ιδιαίτερη έμφαση στην εξέταση του Νευρικού συστήματος.
- Επιλογή των ελάχιστων παρακλινικών εξετάσεων που αναμένεται να βοηθήσουν στην τεκμηρίωση της διάγνωσης.

Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση διακρίνεται σε:

- Βασική θεωρητική εκπαίδευση.
- Κλινική θεωρητική εκπαίδευση.
- Πρακτική εκπαίδευση.

Βασική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατανόηση της παθογένειας των νοσημάτων της ψυχικής υγείας και των θεωρητικών αρχών, στις οποίες βασίζεται η αντιμετώπισή τους.

Η βασική εκπαίδευση περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

Α' Νευρολογία:

1. Εγκεφαλικές αγγειοπάθειες.
2. Εξωπυραμιδικά σύνδρομα.
3. Γεροντικές και προγεροντικές άνοιες.
4. Επιληψίες.
5. Χωροκατακτητικές εξεργασίες.

6. Μεταβολικά νοσήματα & λοιμώξεις του Κ.Ν.Σ.
7. Απομυελινωτικές παθήσεις.
8. Παθήσεις του νωτιαίου μυελού του περιφερικού Ν.Σ. και των μυών.
9. Εγκεφαλικές αγγειοπάθειες.
10. Εξωπυραμδικά σύνδρομα.
11. Γεροντικές και προγεροντικές άνοιες.
12. Επιληψίες.
13. Χωροκατακτητικές εξεργασίες.
14. Μεταβολικά νοσήματα & λοιμώξεις του Κ.Ν.Σ.
15. Απομυελινωτικές παθήσεις.
16. Παθήσεις του νωτιαίου μυελού του περιφερικού Ν.Σ. και των μυών.

Β' Ψυχιατρική:

1. Επιδημιολογία των Ψυχικών Διαταραχών.
2. Διάγνωση και κατάταξη Ψυχικών Διαταραχών.
3. Νοητική καθυστέρηση.
4. Γενική Ψυχοπαθολογία.
5. Διοικητική Ψυχιατρική.
6. Βιολογική Ψυχιατρική.
7. Ψυχοφαρμακολογία.
8. Κοινωνική Ψυχιατρική.
9. Παιδοψυχιατρική και Ψυχιατρική Εφήβων.
10. Εργαστηριακή Διερεύνηση στα πλαίσια της Ψυχιατρικής.
11. Εξαρτητική Συμπεριφορά.
12. Ηθική και Νόμος.
13. Σεξολογία.
14. Προληπτική Ψυχιατρική.
15. Μεθοδολογία έρευνας.
16. Ειδικές Διαταραχές και Συνδρομές.
17. Οικονομία Υγείας.
18. Ψυχοθεραπείες: Θεωρητική εκπαίδευση κατά μέσο όρο 1 ώρα την εβδομάδα και συνολικά 120 τουλάχιστον ώρες κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, η οποία θα καλύπτει τις κύριες ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις (Ψυχοδυναμική, Συμπεριφορική – Γνωσιακή, Συστημική).

Κλινική θεωρητική εκπαίδευση:

Έχει ως στόχο την εμβάθυνση σε θέματα διαγνωστικής και θεραπείας των διαφόρων νοσημάτων της ψυχιατρικής και γίνεται, ως επί το πλείστον, με ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων. Περιλαμβάνει:

- Διδακτικές επισκέψεις, στις οποίες συζητούνται διαγνωστικά και θεραπευτικά προβλήματα συγκεκριμένων περιπτώσεων.
- Παρουσίαση περιπτώσεων που έχουν εκπαιδευτικό ενδιαφέρον.
- Ομιλίες κλινικού περιεχομένου.

Πρακτική εκπαίδευση:

Αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της ειδίκευσης στην ψυχιατρική και κατ'αυτήν ο ειδικευόμενος ασκείται:

- Στην παρακολούθηση αρρώστων του τμήματος, τους οποίους αναλαμβάνει από την εισαγωγή τους μέχρι τη χορήγηση εξιτηρίου.
- Στην ανελλιπή συμμετοχή του στην παρακολούθηση αρρώστων στα εξωτερικά ιατρεία του τμήματος.
- Στην ενεργό συμμετοχή του στις εφημερίες του τμήματος και στην αντιμετώπιση επειγουσών ψυχιατρικών περιπτώσεων του νοσοκομείου.

Η πρακτική εκπαίδευση περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

A' Νευρολογία:

1. Εμπειρία στη διενέργεια πλήρους σημειολογικής νευρολογικής εξέτασης και οσφυνωτιαίας παρακέντησης.
2. Εκτίμηση των συνήθων νευρολογικών παρακλινικών εξετάσεων (ΗΕΓ, νευροφυσιολογικές εξετάσεις, α/α κρανίου, απεικονιστικές μέθοδοι, νευροψυχολογικές δοκιμασίες και εξέταση εγκεφαλονωτιαίου υγρού).
3. Ικανότητα στην εκτίμηση του συνειδησιακού επιπέδου.
4. Γνώση των γενικών αρχών των φαρμάκων που χρησιμοποιούνται στη νευρολογική θεραπευτική.

B' Ψυχιατρική

1. Αντιμετώπιση 40-60 εσωτερικών ασθενών με οξείες ψυχικές διαταραχές.
2. Αντιμετώπιση 20-30 ασθενών στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής-Διασυνδεδετικής Ψυχιατρικής.
3. Αντιμετώπιση τουλάχιστον 20 χρόνιων ψυχωσικών ασθενών.
4. Εξέταση τουλάχιστον 80 ασθενών στο Εξωτερικό Ιατρείο από τους οποίους τουλάχιστον 20 να είναι προσερχόμενοι για πρώτη φορά.
5. Παρακολούθηση 10-15 ασθενών στο Νοσοκομείο Ημέρας ή στο Κοινοτικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας (στα πλαίσια της κοινωνικής επανένταξης).
6. Παρακολούθηση 5-10 ασθενών σε Προγράμματα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (Ξενώνες, Οικοτροφεία, Διαμερίσματα).
7. Συμμετοχή στη σύνταξη ψυχιατροδικαστικής πραγματογνωμοσύνης.
8. Ανάλυση υπό εποπτεία ασθενών για ψυχοθεραπεία (τουλάχιστον 100 ώρες εποπτείας κατά τη διάρκεια της ειδίκευσης, εκ των οποίων οι 50 ώρες τουλάχιστον θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε ατομική βάση).

39. ΩΤΟΡΙΝΟΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΙΑ

Θεωρητική εκπαίδευση

1. Ωτολογία

- Κλινική εξέταση.
- Λειτουργία ακοής (πρόσθιος λαβύρινθος).
- Λειτουργία ισορροπίας (οπίσθιος λαβύρινθος).
- Λειτουργία προσωπικού νεύρου.
- Ερμηνεία απεικονιστικών μεθόδων.
- Φαρμακευτική θεραπεία και/ή φυσική αποκατάσταση φλεγμονών ωτός, εμβοών, ιλίγγου και διαταραχής ισορροπίας, πάρεσης-παράλυσης προσωπικού νεύρου.
- Χειρουργική ανατομική κροταφικού οστού.

- Παιδιατρική ακοολογία.
2. Ρις και παραρρίνιοι κόλποι
    - Κλινική εξέταση.
    - Λειτουργικές δοκιμασίες.
    - Σχολιασμός απεικονιστικών μεθόδων.
    - Έλεγχος αλλεργίας.
    - Φαρμακευτική θεραπεία, ειδική ανοσοθεραπεία, θεραπεία αναφυλακτικής αντίδρασης.
  3. Λάρυγγας και τραχεία
    - Κλινική εξέταση.
    - Σχολιασμός απεικονιστικών μεθόδων.
    - Μη χειρουργική θεραπεία.
  4. Στοματική κοιλότητα, φάρυγγας και οισοφάγος
    - Κλινική εξέταση.
    - Σχολιασμός απεικονιστικών μεθόδων.
    - Μη χειρουργική θεραπεία.
  5. Κεφαλή και τράχηλος
    - Κλινική εξέταση.
    - Σχολιασμός απεικονιστικών μεθόδων.
    - Μη χειρουργική θεραπεία.

Πρακτική εκπαίδευση

1. Ωτολογία
  - Ωτοσκόπηση, ενδοσκόπηση, ωτομικροσκόπηση
  - Έλεγχος ακοής από απόσταση, δοκιμασίες με το διαπασόν, τυμπανομετρία, ομιλητική ακοομετρία, υπερουδική ακοομετρία, αντικειμενικές δοκιμασίες ακοής, παιδιατρική ακοολογία.
  - Έλεγχος λειτουργίας ισορροπίας (αυτόματος και προκλητός νυσταγμός).
  - Έλεγχος προσωπικού νεύρου (τοποδιαγνωστικές και νευροφυσιολογικές δοκιμασίες).
  - Χειρουργική θεραπεία:
Τοπική και περιοχική αναισθησία, ωτοαιμάτωμα, αφαίρεση οστεώματος έξω ακουστικού πόρου, ωτοπλαστική, πλαστική έξω ακουστικού πόρου, αφαίρεση ξένου σώματος, βιοψία νεοπλασιών, μυριγγοτομή, σωληνίσκοι αερισμού, τυμπανοπλαστική, ερευνητική τυμπανοτομή, αντροτομή, μαστοειδεκτομή, προθέσεις ωτός, αναβολεκτομή-αναβολοτομή, αποσυμπίεση ενδολεφικού σάκου, διατομή αιθουσαίου νεύρου, ακουστικό νευρίνωμα, χειρουργική προσωπικού νεύρου, διόρθωση δυσμορφιών, αποκατάσταση τραυμάτων, όγκοι, Laser στην ωτοχειρουργική.
2. Ρις και παραρρίνιοι κόλποι
  - Ρινοσκόπηση, ενδοσκόπηση.
  - Ρινομανομετρία, ακουστική ρινομετρία, δοκιμασίες όσφρησης και λειτουργίας κροσσώτου επιθηλίου.
  - Αλλεργικές δοκιμασίες.

- Χειρουργική θεραπεία:
Μύτη (τοπική και περιοχική αναισθησία, ρινικός πωματισμός, έλεγχος επίσταξης-ρινορραγίας, καυτηριασμός, αφαίρεση ξένου σώματος και ρινικών πολυπόδων, χειρουργική κόγχων, αποκατάσταση καταγμάτων ρινικών, διάνοιξη αποστήματος, πλαστική ρινικού διαφράγματος-επανεγχείρηση, ρινοπλαστική, εγχείρηση ρινοφυήματος, διόρθωση δυσμορφιών, ενδοσκοπική χειρουργική με Laser).
Παραρρίνιοι κόλποι (ενδοσκόπηση, πλύση ιγμορείου, ενδοσκοπική και ριζική αντροστομία, ηθμοειδεκτομή, ανάτρηση μετωπιαίου κόλπου, χειρουργική σφηνοειδούς, σύγκλιση στοματοκολπικού συριγγίου, απολίνωση γναθιαίας ή ηθμοειδούς αρτηρίας, αποσυμπίεση οφθαλμικού κόγχου, δακρυοασκορινοστομία, όγκοι, τραύματα, ενδοσκοπική χειρουργική με Laser).
3. Λάρυγγας και τραχεία
- Λαρυγγοσκόπηση, τραχειοβρογχοσκόπηση, λήψη βιοψιών, διασωλήνωση, εκτίμηση αεραγωγών σε νεογέννητα και βρέφη.
  - Χειρουργική θεραπεία:
Τοπική και περιοχική αναισθησία, τραχειοστομία-σύγκλιση, κρικοθυρεοστομία, χειρουργική με Laser, παράλυση φωνητικών χορδών, άνω και κάτω λαρυγγικά νεύρα, συγγενείς δυσμορφίες τραύματα, όγκοι (εκτομή-αποκατάσταση).
4. Στοματική κοιλότητα, φάρυγγας και οισοφάγος
- Επισκόπηση και ψηλάφηση στοματικής κοιλότητας και οροφάρυγγα, ενδοσκόπηση, έλεγχος γεύσεως και εκκρίσεως σιέλου, λειτουργικός έλεγχος διαταραχών κατάποσης, εκτίμηση λόγου.
  - Χειρουργική θεραπεία:
Τοπική και περιοχική αναισθησία, αδενοειδεκτομή, αμυγδαλεκτομή-αμυγδαλοτομή, επίσχεση αμυγδαλικής αιμορραγίας, παροχέυτηση αποστήματος, γλωσσικός χαλινός, βατράχιο, έγκλειστες κύστεις, μακρογλωσσία, διαστοματική αφαίρεση σιελολίθου, μετατόπιση σιελολόγου πόρου, λιθοτριψία, αφαίρεση ξένων σωμάτων, εκτομή κολπώματος, φαρυγγοστομία-σύγκλιση, κρικοφαρυγγική μυοτομή, τραύματα, όγκοι (χειρουργική με Laser, εκτομή).
5. Κεφαλή και τράχηλος
- Χειρουργική θεραπεία:
Τοπική και περιοχική αναισθησία, αποκατάσταση τραυμάτων-συριγγίων, αποστήματα, καλοήθεις όγκοι, διαμαρτίες περί τη διάπλαση, κρανιακά νεύρα, εκτομή όγκων, σιελολόγοι αδένες, παρωτιδεκτομή, θυρεοειδής αδένας, πλαστική χειρουργική.

Άρθρο 2

Κοινός κορμός εκπαίδευσης

Οι ειδικευόμενοι σε ειδικότητες για τις οποίες απαιτείται προκαταρκτική εκπαίδευση ενός χρόνου στη Χειρουργική ή στην Εσωτερική Παθολογία, ακολουθούν για το χρονικό αυτό διάστημα κοινό κορμό εκπαίδευσης (περιεχόμενο εκπαίδευσης πρώτου χρόνου Χειρουργικής και Εσωτερικής Παθολογίας). Όσες ειδικότητες έχουν προκαταρκτικό χρόνο εκπαίδευσης πέραν του ενός χρόνου ακολουθούν μετά τον πρώτο χρόνο το περιεχόμενο της Χειρουργικής και της Εσωτερικής Παθολογίας αντιστοίχως μετά τον κοινό κορμό. Οι ειδικότητες που έχουν προκαταρκτικό χρονικό διάστημα εκπαίδευσης εκτός Χειρουργικής και Εσωτερικής Παθολογίας ακολουθούν το περιεχόμενο του αντίστοιχου αρχικού χρονικού διαστήματος της αντίστοιχης ειδικότητας.

Άρθρο 3

Εκπαίδευση σε αντικείμενα επιλογής

Οι ειδικευόμενοι που εκπαιδεύονται σε αντικείμενα επιλογής εφημερεύουν στα αντίστοιχα νοσηλευτικά τμήματα και εργαστήρια κατά το διάστημα της ειδικής αυτής εκπαίδευσής τους.

Ο μηχανισμός μετακίνησης των ειδικευομένων από Τμήμα σε Τμήμα καθώς επίσης και τα εκπαιδευτικά συγκροτήματα ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας._

Κοινοποίηση

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού
3. Γραφείο Γεν. Γραμματέα

Για το ΚΕ.Σ.Υ.

Ο Πρόεδρος

Αποδέκτης προς ενέργεια

Δ/νη Επαγγελματιών Υγείας
και Πρόνοιας

Καθηγητής Η.Ε. Λαμπίρης